SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W SOSNOWCU ZA ROK 2024, W TYM SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI POWIATOWEGO ZESPOŁU DO SPRAW ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W SOSNOWCU ZA ROK 2024

Sosnowiec 2025

Spis treści:

Wstęp 5
I. Budżet i wydatki na świadczenia 7
II. Pomoc udzielana na podstawie ustawy o pomocy społecznej 10
1. Świadczenia pieniężne i w naturze przyznawane na podstawie ustawy o pomocy społecznej ..14
1.1 Zasiłek stały 16
1.2 Zasiłek okresowy 18
1.3 Zasiłki celowe 18
1.4 Wynagrodzenie należne opiekunowi/kuratorowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd 20
1.5 Pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki 21
1.6 Realizacja programu „Posiłek w szkole i w domu” 21
1.7 Inne działania realizowane w ramach zadań Sekcji Pomocy Środowiskowej 22
2. Świadczenia niepieniężne przyznawane na podstawie ustawy o pomocy społecznej 22
2.1 Praca socjalna 22
2.2 Poradnictwo specjalistyczne 24
2.3 Usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania 24
2.4 Umieszczenia w domach pomocy społecznej 25
2.5 Pobyty w mieszkaniu wspomaganym 28
2.6 Kierowanie osób niepełnosprawnych i starszych do udziału w zajęciach ośrodków wsparcia .28
2.7 Realizacja pomocy dla cudzoziemców w oparciu o Indywidualny Program Integracji 29
2.8 Zabezpieczenie schronienia dla osób bezdomnych 29
2.9 Realizacja zadania publicznego „Nie jesteś sam” – schronisko z usługami opiekuńczymi 30
2.10 Współpraca z Aresztem Śledczym w zakresie pomocy dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością 31
2.11 Współpraca z innymi podmiotami oraz inicjowanie akcji pomocowych adresowanych do osób bezdomnych 31
2.12 Sprawienie pogrzebu 31
2.13 Klub Seniora 32
3. Inne działania realizowane na podstawie ustawy o pomocy społecznej i innych ustaw 32
3.1 Przeciwdziałanie przemocy domowej 32
3.2 Klub Integracji Społecznej 37

3.3 Wolontariat Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej 40

3.4 Pomoc obywatelom Ukrainy przebywającym na terytorium Rzeczpospolitej Polskiej w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa 45

III. Programy i projekty realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej 45

1. Realizacja Programu „Opieka wytchnieniowa – edycja 2024” 45

2. Realizacja Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2024” 46

3. Realizacja Programu „Korpus Wsparcia Seniorów na 2024 rok” - dotacja celowa z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych z zakresu pomocy społecznej 46

4. Realizacja Programu pn.: „Architekci pomocy”, dofinansowanego ze środków PFRON w ramach programu „Dostępna przestrzeń publiczna” 47

5. Realizacja Projektu pn.: „Trudny start, lepsza przyszłość”, dofinansowanego ze środków Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 (Europejski Fundusz Społeczny+) 48

6. Realizacja Projektu pn.: „Zróbmy sobie klimat czyli sprawiedliwa transformacja w Sosnowcu”, dofinansowanego w ramach Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 (Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji) 49

7. Realizacja projektu pn.: „Droga do zmian w Klubie Integracji Społecznej w Sosnowcu”, dofinansowanego ze środków Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 (Europejski Fundusz Społeczny+) 49

8. ”Kooperacje 3D-model wielosektorowej współpracy na rzecz wsparcia osób i rodzin” 50

9. Realizacja Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027 – Podprogram 2023 51

IV. Pomoc udzielana na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych 51

V. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności 57

VI. Pomoc realizowana przez Dział Dodatków Mieszkaniowych 69

1. Dodatki mieszkaniowe 69

2. Dodatek energetyczny 72

3. Refundacja podatku VAT za gaz 73

4. Dodatek osłonowy 74

5. Bon energetyczny 75

VII. Świadczenia przeznaczane na wsparcie dla rodzin z dziećmi 76

1. Świadczenia rodzinne 77

2. Świadczenia opiekuńcze 78

3. Zasiłek dla opiekuna 80

4. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego 81

5. Świadczenie wychowawcze - Program „Rodzina 500+” 83

6. Świadczenie „Za życiem” 84

7. Pomoc materialna dla uczniów 84

VIII. Udzielanie pomocy w ramach ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej 86
1. Wspieranie rodzin z dziećmi w prawidłowym funkcjonowaniu 86
2. Instytucjonalna piecza zastępcza 90
3. Rodzinna piecza zastępcza 90
4. Świadczenia dla usamodzielniających się wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej 95
5. Młodzież w projekcie konkursowym 96
6. Opiekun tymczasowy sprawujący opiekę nad małoletnim obywatelem Ukrainy 96
IX. Dochodzenie należności i prowadzenie postępowań administracyjnych w zakresie stosowanych ulg 97
X. Potrzeby Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na rok 2025 100

Wstęp

W 2024 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu (MOPS Sosnowiec) działał na podstawie Statutu nadanego przez Radę Miejską w Sosnowcu *Uchwałą Nr 79/V/2024 z dnia 12 września 2024 r.* oraz *Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu zatwierdzonego Zarządzeniem Dyrektora Nr 50/23 z dnia 21 czerwca 2023 r.* ze zmianami.

Zgodnie z aktualnym statutem w obszar działania Ośrodka wchodzą w szczególności zadania z zakresu:

1. ustawy o pomocy społecznej,
2. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
3. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
4. ustawy o ochronie zdrowia psychicznego,
5. ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
6. ustawy o dodatkach mieszkaniowych,
7. ustawy Prawo energetyczne,
8. ustawy o dodatku osłonowym,
9. ustawy o systemie oświaty,
10. ustawy o świadczeniach rodzinnych,
11. ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
12. ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,
13. ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
14. ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
15. ustawy Prawo ochrony środowiska,
16. ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa,
17. ustawy o dodatku węglowym,
18. ustawy o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw,
19. ustawy o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 roku w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej
20. ustawy o szczególnej ochronie niektórych odbiorców paliw gazowych w 2023 r. w związku z sytuacją na rynku gazu.
21. ustawy o bonie energetycznym oraz o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia cen energii elektrycznej, gazu ziemnego i ciepła systemowego
22. ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz centralnej ewidencji emisyjności budynków.

W roku 2024 wprowadzono rządowy program „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024–2027” ogłoszony uchwałą nr 62 Rady Ministrów z 19 czerwca 2024 r. Na jego podstawie, pracownicy zatrudnieni

w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej realizujący zadania z zakresu pomocy społecznej od 1 lipca 2024 r. otrzymują dodatki motywacyjne do wynagrodzenia w wysokości 1 000 zł brutto.

W strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonuje Klub Integracji Społecznej, który działa w oparciu o ustawę o zatrudnieniu socjalnym, ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Ośrodek prowadzi obsługę finansową i administracyjno-kadrową Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności oraz obsługę organizacyjno-techniczną Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

Na bieżąco prowadzona była akcja informacyjna o działalności MOPS Sosnowiec na stronie internetowej oraz Facebooku Ośrodka.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu nawiązał w 2024 r. współpracę z przedstawicielami mediów, m.in. TVN24, TVP, POLSAT, TVS, Radio Eska, Radio Katowice, Radio EM, Dziennik Zachodni, Gazeta Wyborcza, Kurier Miejski, FAKT, naszemiasto.pl. W w/w mediach ukazało się 40 informacji, w tym: 10 materiałów telewizyjnych, 8 radiowych oraz 7 prasowych i 15 na portalach internetowych. Tematyka publikacji obejmowała kwestie bezpieczeństwa dzieci, aktywizacji osób starszych i z niepełnosprawnościami, osób samotnych, rządowych programów form wsparcia. Prezentowane były również materiały ukazujące codzienną pracę pracowników MOPS w Sosnowcu.

Prawidłową realizację zadań oraz funkcjonowanie Ośrodka zapewniała kadra, w skład której wchodziło wg stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. 404 pracowników, w tym 7 pracowników zatrudnionych było na zastępstwo. W 2024 r. spośród wszystkich zatrudnionych osób w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej 73% pracowników posiadało wykształcenie wyższe.

Pracodawca zapewnił 154 pracownikom udział w 89 szkoleniach obejmujących różnorodną tematykę.

Za obsługę korespondencji w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Sosnowcu odpowiada Dział ds. Obsługi Kancelaryjnej i Administracji, który w 2024 r. zarejestrował w poczcie przychodzącej 35 076 spraw do przygotowania, rozpatrzenia bądź wyjaśnienia. Odnotowano również 56 188 korespondencji wychodzącej. Ponad 57% tej korespondencji (32 316) do odbiorców z terenu miasta Sosnowca doręczyli pracownicy administracyjni zatrudnieni w Ośrodku, a 23 872 przesyłek zostało nadanych za pośrednictwem operatora pocztowego.

Szczegóły dotyczące realizowanych zadań ujęte są w dalszej części Sprawozdania z działalności Ośrodka za 2024 rok, które przygotowane zostało z uwzględnieniem obowiązków ustawowych wynikających z art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej oraz art. 179 ust 1 i art. 182 ust. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ujęto w nim również szczegóły realizacji pozostałych zadań statutowych Ośrodka.

I. Budżet i wydatki na świadczenia

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej funkcjonując w mieście na prawach powiatu wykonuje zadania gminy, powiatu oraz zadania zlecone przez administrację rządową.

W 2024 r. na zadania realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu wydano 175 787 843,54 zł, z czego przeznaczono:

– 99 962 618,27 zł - na zadania własne gminy i powiatu,

– 73 382 319,31 zł - na zadania zlecone gminie i powiatowi,

– 2 442 905,96 zł – na zadania realizowane z Funduszu Pomocy, Funduszu COVID-19 i Funduszu Pracy.

W 2025 r. na realizację zadań Ośrodka w planie budżetowym wg stanu na 31 stycznia 2025 r. zabezpieczono kwotę 163 980 753,67 zł. Kwota ta będzie zmieniała się głównie z powodu wprowadzania do budżetu środków pochodzących z dotacji oraz środków na realizację nowych zadań powierzonych do realizacji Ośrodkowi.

Wykres nr 1. Budżet Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2022 – 2024

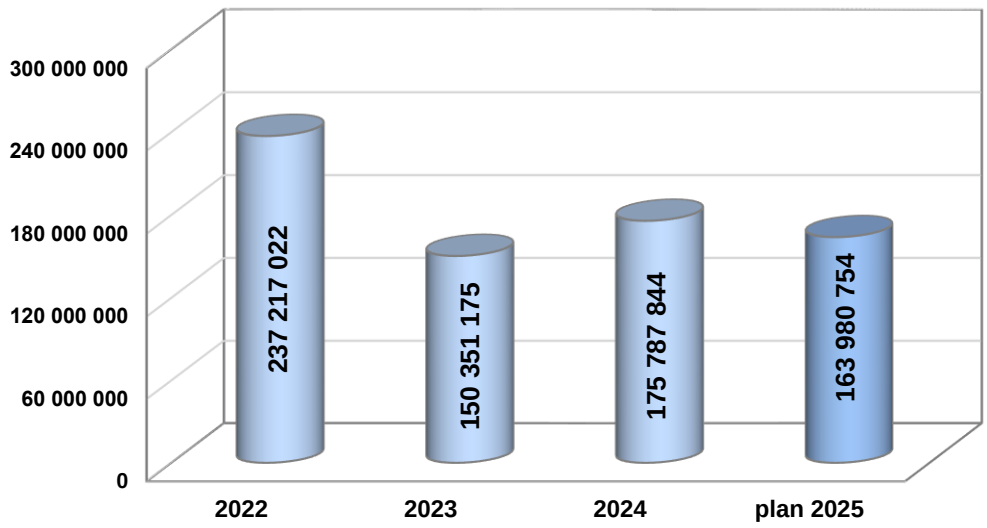

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

Wydatki na realizację zadań Ośrodka w 2024 r. w stosunku do roku poprzedniego zwiększyły się o ponad 25 milionów zł. Największy wzrost generowały zmiany legislacyjne jakie zaszły w ramach świadczenia pielęgnacyjnego, tj. podniesienie kwoty z 2 458 zł w roku 2023 do 2 988 zł w roku 2024 oraz wprowadzenie świadczenia na tzw. nowych zasadach. Na ich podstawie świadczenie pielęgnacyjne przysługuje również opiekunom dzieci w wieku do 18 r. ż., którzy nie zrezygnowali z pracy. Część świadczeniobiorców zmieniła formę pobieranego świadczenia, dodatkowo wpłynęły liczne wnioski złożone przez osoby aktywne zawodowo, które dotychczas pozbawione były prawa do w/w świadczenia.

Kolejnym zadaniem, którego realizacja powodowała wzrost wydatków, było finansowanie rodzicielstwa zastępczego, głównie coroczna waloryzacja świadczeń obligatoryjnych dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz pełnoletnich wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej. O 1 000 zł

wzrosło świadczenie dla rodzin zawodowych i prowadzących rodzinny dom dziecka na pokrycie kosztów niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym. Ponownie wprowadzono również dofinansowania do wypoczynku w wysokości 500 zł na każde dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej (świadczenie fakultatywne).

Jak co roku wzrosły opłaty za mieszkańców Domów Pomocy Społecznej z uwagi na zwiększenie kwot średniego kosztu utrzymania w poszczególnych placówkach, a także wydatki na usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze. Wzrost kosztów spowodowany był koniecznością dostosowania ceny jednej godziny usługi do stawki godzinowej wyliczonej na podstawie minimalnego wynagrodzenia brutto obowiązującego w danym roku kalendarzowym.

W 2024 r. wprowadzono również nowe zadania, które generowały wzrost wydatków, jak np. realizacja bonu energetycznego czy wypłata dodatku motywacyjnego wprowadzonego Uchwałą nr 62 Rady Ministrów z dnia 19 czerwca 2024 roku w sprawie rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024-2027".

Zadania realizowane przez Ośrodek są finansowane ze środków budżetu miasta (środki gminy i powiatu), dotacji celowych przekazywanych przez budżet państwa i Europejski Fundusz Społeczny oraz środków pozyskiwanych z innych źródeł np. Fundusz Pomocy dla Ukrainy.

Z dotacji pochodzą środki na realizację zadań zleconych gminie i powiatowi (m.in. na wypłatę świadczeń rodzinnych, wynagrodzenia dla opiekuna prawnego). Budżet państwa dofinansowuje również niektóre zadania własne (np. wypłatę zasiłków stałych, okresowych czy realizację programów rządowych oraz zgodnie z dofinansowaniem uzyskanym w ramach ogłaszanych konkursów). Dodatkowo na realizację zadań Ośrodek otrzymał środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 na wypłatę dodatku gazowego z Funduszu Pomocy dla Ukrainy np. na wypłatę jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 300 zł dla obywateli Ukrainy.

Wykres nr 2. Budżet Ośrodka w 2024 r. z podziałem na źródło finansowania

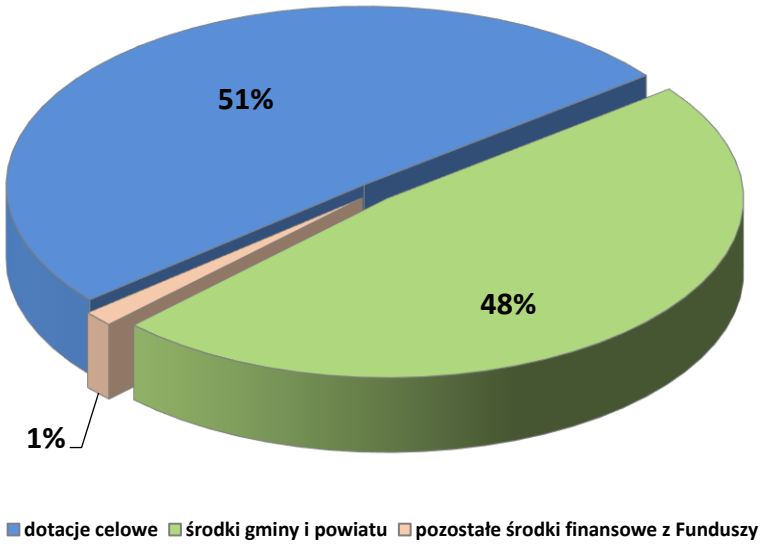

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

W 2024 r. 51% środków budżetowych Ośrodka, tj. 88 171 682,02 zł pochodziło z dotacji budżetu państwa oraz Europejskiego Funduszu Społecznego w wysokości 803 394,91 zł. Kwota 84 369 860,65 zł pochodziła ze środków gminy i powiatu - stanowiła 48% wydatków. Pozostałe środki finansowe z Funduszy to środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 w kwocie 111 332,92 zł, środki z Funduszu Pomocy dla Ukrainy w kwocie 1 515 340,99 zł oraz środki z Funduszu Pracy w kwocie 816 232,05 zł

Wykres nr 3. Wydatki ponoszone na realizację świadczeń w 2024 r.

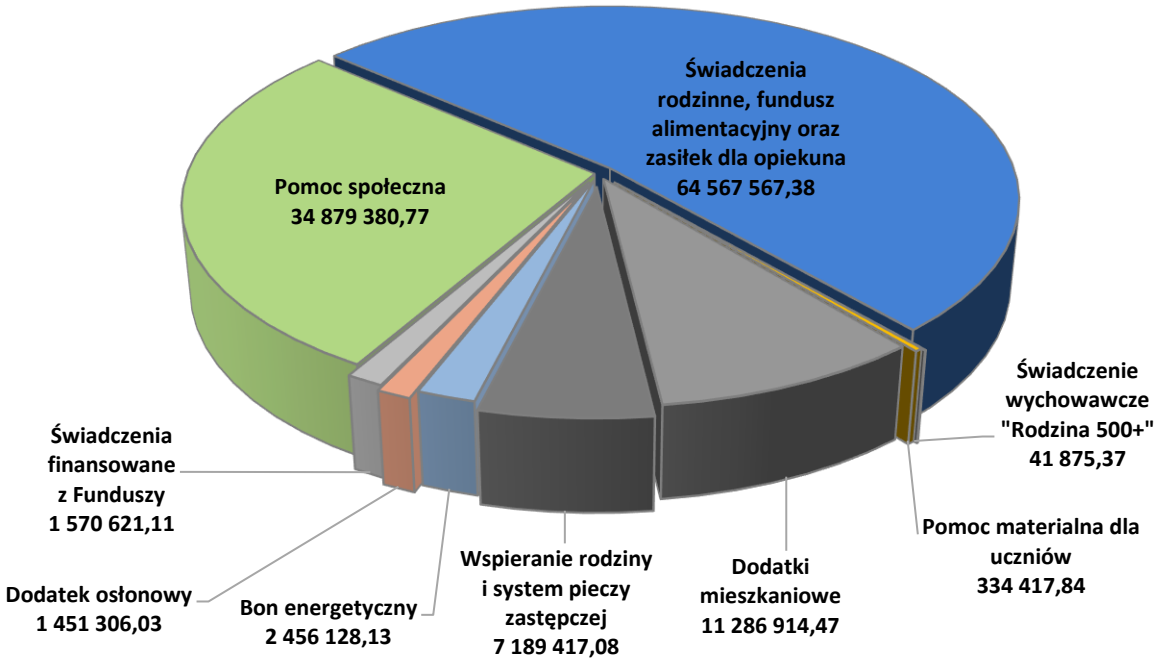

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

W 2024 r. na realizację różnego rodzaju świadczeń dla mieszkańców Sosnowca Ośrodek wydał łącznie 123 777 628,18 zł. Ponad 52% z tej kwoty wydano na wypłatę świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego, wypłatę zasiłków dla opiekuna oraz wypłatę jednorazowych świadczeń na podstawie ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem". Na realizację świadczeń wypłacanych na podstawie ustawy o pomocy społecznej wydano ponad 28% środków przeznaczonych na świadczenia. Na dofinansowanie do czynszu wydano ponad 9% środków. Kwota wydana na świadczenia wypłacane na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej to prawie 6% środków. Świadczenia finansowane z Funduszu COVID-19 obejmowały wypłatę dodatku gazowego w kwocie 109 149,92 zł. Na świadczenia z Funduszu Pomocy dla obywateli Ukrainy wydano kwotę 1 461 471,19 zł. Na pomoc w formie bonu energetycznego wydano 2 456 128,13 zł. Wypłacono również dodatki osłonowe w kwocie 1 451 306,03 zł.

Dodatkowo kwota przeznaczona ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) na dofinansowania zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnościami w 2024 r. wyniosła 7 072 500,37 zł.

W 2024 r. pozyskano również z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej środki finansowe pochodzące z Funduszu Solidarnościowego na realizację programu „Opieka wytchnieniowa – edycja 2024" oraz program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2024". Wydatkowana kwota dofinansowania z Funduszu Solidarnościowego na ww. programy to 635 124,71 zł oraz 1 318 452,00 zł.

Pozyskano również środki na realizację projektu „Architekci pomocy" dofinansowanego ze środków PFRON w ramach programu „Dostępna przestrzeń publiczna".

II. Pomoc udzielana na podstawie ustawy o pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom kryzysowym poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w formie finansowej, rzeczowej, pracy socjalnej oraz w formie usług. System świadczeń pomocy społecznej wspiera finansowo osoby i rodziny o niskich dochodach oraz pozbawione dochodu.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Sosnowcu realizacją zadań z zakresu ustawy o pomocy społecznej zajmują się pracownicy zatrudnieni na Stanowiskach ds. Pierwszego Kontaktu, Zespół ds. Świadczeń Przyznawanych Decyzją z pięcioma Sekcjami Pomocy Środowiskowej i Sekcją Realizacji Świadczeń, Zespół Pracy Socjalnej i Zespół ds. Usług oraz w niewielkim zakresie Dział ds. Rodzin.

Osoby lub rodziny, które zgłaszają się po raz pierwszy lub po długotrwałej przerwie z wnioskiem o pomoc, przyjmowane są przez pracownika na Stanowisku ds. Pierwszego Kontaktu.

Pracownik po przeprowadzeniu wstępnej rozmowy i ustaleniu oczekiwań, kieruje interesantów do właściwej komórki organizacyjnej Ośrodka. Jeśli jest taka konieczność przyjmuje wnioski o pomoc i umawia wnioskodawcę z właściwym pracownikiem MOPS. Pracownicy na Stanowisku ds. Pierwszego Kontaktu udzielają wszelkich niezbędnych informacji oraz pomagają osobom zgłaszającym się szybko trafić lub skontaktować się z właściwym pracownikiem i bez zbędnej zwłoki uzyskać oczekiwane wsparcie. W Ośrodku na koniec 2024 r. funkcjonowało 5 Stanowisk ds. Pierwszego Kontaktu.

Tabela nr 1. Rodzaje działań realizowanych przez pracowników na Stanowisku ds. Pierwszego Kontaktu

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba spraw
1	Pierwszorazowe zgłoszenie - skierowanie do Zespołu ds. Usług	106
2	Pierwszorazowe zgłoszenie - skierowanie do Zespołu Pracy Socjalnej	30
3	Pierwszorazowe zgłoszenie - skierowanie do pracownika Sekcji Pomocy Środowiskowej	454
4	Pierwszorazowe zgłoszenie - skierowanie do Działu Dodatków Mieszkaniowych	6
5	Udzielanie informacji dotyczących uprawnień z obszaru polityki społecznej (pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych, ustalania niepełnosprawności itp.)	3 204
6	Kierowanie osób do innych Zespołów/Stanowisk właściwych do załatwienia określonej sprawy	4 274
7	Współpraca i współdziałanie z innymi specjalistami w celu przeciwdziałania i ograniczania trudności w prawidłowym funkcjonowaniu osób i rodzin	636
8	Przyjmowanie dokumentacji niezbędnej do przyznania świadczenia, w tym wniosków o pomoc	580
9	Przyjmowanie wniosków i przygotowywanie zaświadczeń o korzystaniu/niekorzystaniu ze świadczeń pieniężnych	183
10	Ustalenie uprawnień i wydanie skierowania do FE PZ - FEAD osobie niekorzystającej z pomocy	194
11	Wydanie skierowania do FE PZ FEAD osobie korzystającej z pomocy	10
12	Inne zadania	1 343

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

W 2024 r. w oparciu o ustawę o pomocy społecznej Ośrodek objął wsparciem 3 831 środowisk, w których funkcjonowało łącznie 6 858 osób korzystających z różnego rodzaju świadczeń: pieniężnych i w naturze, udzielanych w postaci pracy socjalnej lub w formie usług.

Wykres nr 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2021-2024

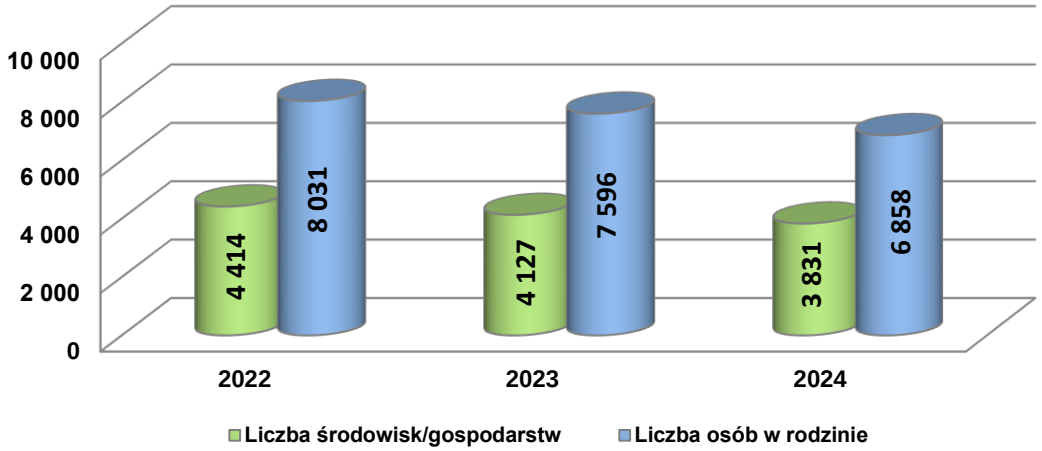

Źródło: Dane MOPS-MRiPS-03 – opracowanie własne DPŚ

Zgodnie z art.7 ustawy o pomocy społecznej pomocy udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, a także trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy oraz z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii. Pomoc udzielana jest także, gdy mamy do czynienia ze zdarzeniem losowym i sytuacją kryzysową czy wystąpieniem klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Tabela nr 2. Najczęściej występujące przyczyny ubiegania się o pomoc w latach 2022 – 2024

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba środowisk		
	2022	2023	2024
Długotrwała lub ciężka choroba	2 156	2 067	1 967
Niepełnosprawność	1 283	1 184	1 090
Bezrobocie	1 206	1 083	995
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	639	605	482

Źródło: Dane MOPS – MRiPS-03 - opracowanie własne DPŚ

W 2024 r., podobnie jak w ostatnich latach, najczęściej występującą przyczyną ubiegania się o pomoc była długotrwała lub ciężka choroba, na drugim miejscu jest obecnie niepełnosprawność, kolejna

to bezrobocie oraz bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, w szczególności w rodzinach niepełnych.

Zgodnie z ustawą świadczenia z pomocy społecznej są udzielane na wniosek osoby zainteresowanej, jej przedstawiciela ustawowego albo innej osoby, za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego. Pomoc społeczna może być też udzielana z urzędu. Decyzję administracyjną o przyznaniu lub odmowie przyznania świadczenia wydaje się po przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego, który przeprowadza się u osób i rodzin korzystających lub ubiegających się o świadczenia z pomocy społecznej w celu ustalenia ich sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej.

W 2024 r. pracownicy socjalni, prowadząc postępowania w sprawie przyznania świadczeń z pomocy społecznej, przeprowadzili 10 045 wywiadów środowiskowych w miejscu zamieszkania lub pobytu wnioskującego o pomoc, w tym 9 975 to wywiady elektroniczne przeprowadzone z wykorzystaniem aplikacji „Wywiad +" przy pomocy terminali mobilnych.

W toku prowadzonego postępowania w sprawie przyznania świadczeń z pomocy społecznej ustala się możliwość zapewnienia wsparcia ze strony rodziny. W 2024 r. pracownicy socjalni dodatkowo przeprowadzili 332 wywiady na podstawie art. 103 ustawy o pomocy społecznej, aby ustalić z małżonkiem, zstępnymi lub wstępnymi wysokość lub formę świadczonej przez nich pomocy na rzecz osoby ubiegającej się o przyznanie świadczenia.

Świadczenia pomocy społecznej przyznawane są w formie pieniężnej i niepieniężnej. Zgodnie z art. 36 ustawy o pomocy społecznej świadczeniami z pomocy społecznej są:

- świadczenia pieniężne: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy, zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie, pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki, świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd,
- świadczenia niepieniężne: praca socjalna, bilet kredytowany, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składki na ubezpieczenia społeczne, pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy, specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia, mieszkanie chronione, pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Tabela nr 3. Korzystający według formy świadczeń z pomocy społecznej w 2024 r.

Wyszczególnienie		Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych[1]		3 156	2 748	4 403
w tym	**świadczenia pieniężne**	1 956	1 915	3 410
	świadczenia niepieniężne	1 643	1 453	2 419

[1] bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania

Źródło: Dane MOPS – MRiPS-03 - opracowanie własne DPŚ

Aby kompleksowo zabezpieczyć wsparcie w ramach ustawy o pomocy społecznej pracownicy Sekcji Pomocy Środowiskowej współdziałali z Zespołem Pracy Socjalnej lub/i Zespołem ds. Usług**.**

1. Świadczenia pieniężne i w naturze przyznawane na podstawie ustawy o pomocy społecznej

Zespół ds. świadczeń przyznawanych decyzją odpowiada za pomoc osobom i rodzinom zgłaszającym się do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, oczekującym wsparcia w formie świadczeń pieniężnych i w naturze. Zespół realizuje zadania poprzez 5 Sekcji Pomocy Środowiskowej oraz Sekcję Realizacji Świadczeń.

Sekcje Pomocy Środowiskowej mają swoje siedziby w różnych rejonach Sosnowca a pracownicy prowadzą postępowania obsługując mieszkańców przypisanych do danego obszaru.

Wykres nr 5. Liczba osób zameldowanych w poszczególnych obszarach Sekcji Pomocy Środowiskowej (wg stanu na 31 grudnia 2024 r.)

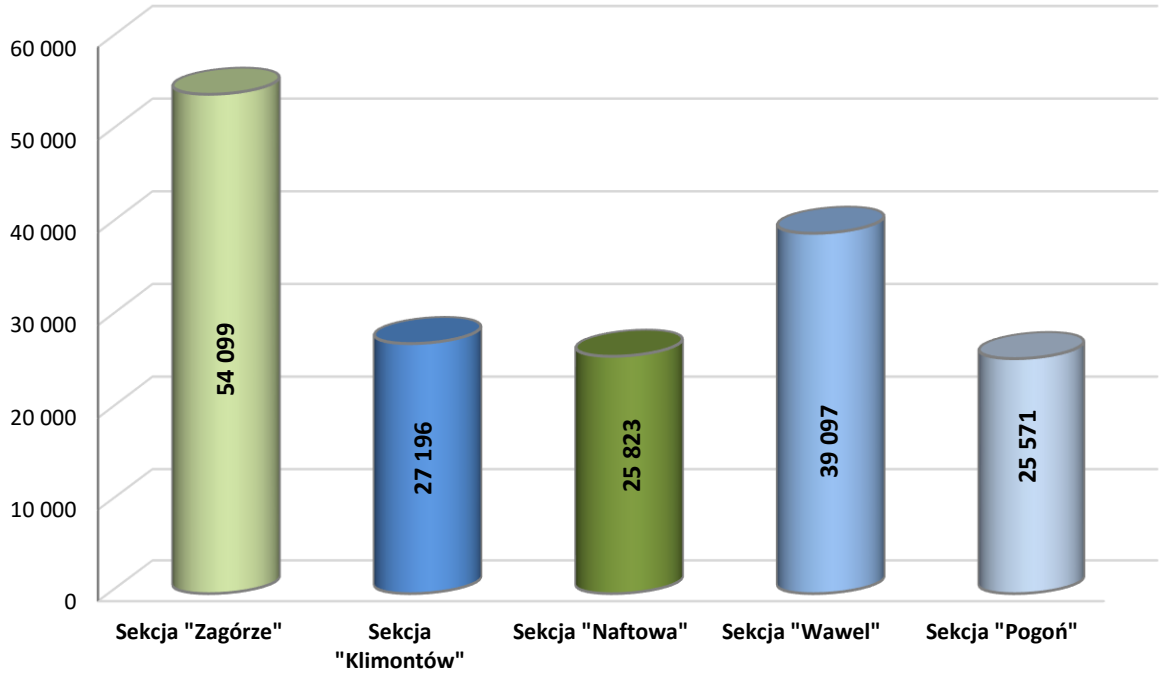

Źródło: Dane WSO UM – opracowanie własne DPŚ

Pomimo różnic w liczbie osób zameldowanych w poszczególnych obszarach obsługiwanych przez Sekcje Pomocy Środowiskowej, porównywalna jest liczba rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej oraz liczba przeprowadzonych postępowań.

Wykres nr 6. Liczba środowisk korzystających ze świadczeń i liczba wywiadów 2024 r. z podziałem na Sekcje Pomocy Środowiskowej

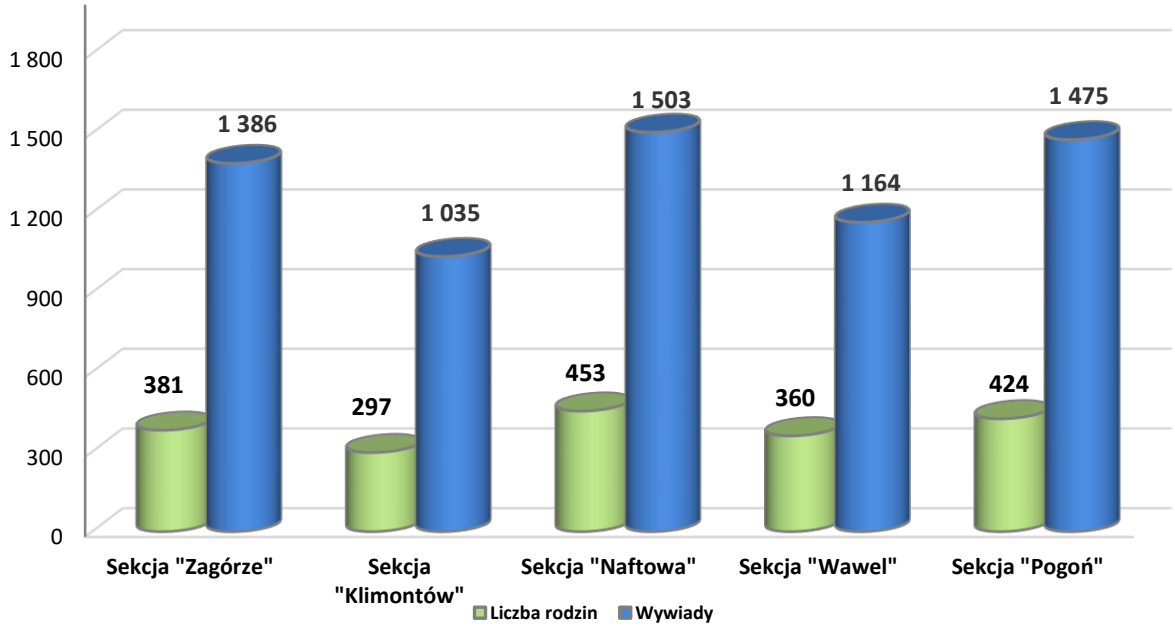

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DPŚ

Pracownicy Sekcji Pomocy Środowiskowej w 2024 r. przeprowadzili 6 563 wywiady środowiskowe. Liczba ta wskazuje, iż ponad 65% wszystkich ustaleń w sprawie świadczeń z pomocy społecznej przeprowadzili pracownicy Sekcji Pomocy Środowiskowych.

W 2024 r. pracownicy Sekcji Pomocy Środowiskowych przeprowadzili również 144 wywiady na podstawie art. 103 ustawy o pomocy społecznej, aby ustalić z małżonkiem, zstępnymi lub wstępnymi wysokość lub formę świadczonej przez nich pomocy na rzecz osoby ubiegającej się o przyznanie świadczenia.

Ze świadczeń pomocy społecznej mogą korzystać osoby i rodziny, których dochód nie przekracza kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej oraz wystąpieniu jednego z powodów wymienionych wcześniej określonych w art.7 ustawy o pomocy społecznej.

Od 1 stycznia 2022 r. kryterium dochodowe uprawniające do korzystania ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej wynosi:

– 776 zł - dla osoby samotnie gospodarującej,
– 600 zł - dla osoby w rodzinie.

W systemie pomocy społecznej przez rodzinę rozumie się osoby spokrewnione lub niespokrewnione, pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące.

Za dochód uważa się sumę miesięcznych przychodów z miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku lub w przypadku utraty dochodu z miesiąca, w którym wniosek został złożony, bez względu na tytuł i źródło ich uzyskania, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, pomniejszoną o:

- miesięczne obciążenie podatkiem dochodowym od osób fizycznych i koszty uzyskania przychodu,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne określone w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz ubezpieczenia społeczne określone w odrębnych przepisach,
- kwotę alimentów świadczonych na rzecz innych osób.

Wniosek o udzielenie pomocy może zostać złożony osobiście przez osobę zainteresowaną, listownie, telefonicznie, elektronicznie lub przez inne osoby i instytucje w imieniu osoby zainteresowanej.

Prowadząc postępowanie pracownik socjalny ustala sytuację rodzinną, zdrowotną, mieszkaniową i dochodową osoby zainteresowanej pomocą. Dokumentami potwierdzającymi sytuację życiową są m. in. zaświadczenia o zarobkach, odcinki renty/emerytury lub inne dokumenty określające wysokość dochodu rodziny, rachunki potwierdzające regulowanie opłat mieszkaniowych, wypisy ze szpitala, orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub niezdolności do pracy itp.

W 2024 r. na podstawie prowadzonych postępowań w sprawie przyznania świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej oraz pomocy przyznawanej w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu" wydano 20 556 decyzji administracyjnych.

Rodzaje i zasady przyznawania świadczeń z pomocy społecznej omówione są poniżej.

1.1 Zasiłek stały

Zgodnie z ustawą zasiłek stały przysługuje osobie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od ustawowego kryterium dochodowego.

Zasiłek stały przyznaje się:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej w wysokości różnicy między 130% kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym, że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 1 000 zł miesięcznie,
- w przypadku osoby w rodzinie w wysokości różnicy między 130% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie a dochodem na osobę w rodzinie.
- kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 100 zł miesięcznie.
- zasiłek stały przyznaje się bezterminowo:
  - w przypadku niezdolności do pracy z tytułu wieku - w przypadku osiągnięcia wieku emerytalnego określonego w artykule 24 ustęp 1 oraz artykule 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
  - w przypadku, gdy orzeczenie jest wydane na czas nieokreślony.

Zasiłek stały przyznaje się na czas określony w przypadku, gdy orzeczenie ma charakter okresowy.

Od 30 grudnia 2023 r. obowiązywała ustawa o szczególnych rozwiązaniach służących zachowaniu ważności niektórych orzeczeń o niepełnosprawności oraz orzeczeń o stopniu niepełnosprawności. Zgodnie z art. 1 orzeczenie o niepełnosprawności albo orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, wydane na czas określony na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, które zachowało ważność na podstawie art. 23 ustawy o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw w brzmieniu dotychczasowym, albo którego okres ważności upłynął po 5 sierpnia 2023 r. i przed 30 września 2024 r., zachowuje ważność do dnia 30 września 2024 r., jednak nie dłużej niż do dnia, w którym nowe orzeczenie o niepełnosprawności albo nowe orzeczenie o stopniu niepełnosprawności stanie się ostateczne.

Od sierpnia 2024 r. weszła w życie Ustawa z dnia 24 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Zgodnie z art. 3 ust.1 w/w ustawy jeżeli decyzja przyznająca świadczenie z pomocy społecznej została wydana w związku z niepełnosprawnością potwierdzoną orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności i okres, na który została przyznana pomoc jest uzależniony od terminu ważności tego orzeczenia, którego okres ważności ulega przedłużeniu na podstawie art.6bb ust.1 w/w ustawy, okres wskazany w decyzji ulega przedłużeniu na okres, na jaki zachowuje ważność orzeczenie o niepełnosprawności albo orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Zmiana decyzji następuje na podstawie danych z zaświadczenia określającego termin ważności dotychczasowego orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, które zachowuje ważność do dnia wydania kolejnego ostatecznego orzeczenia, nie dłużej jednak niż do ostatniego dnia szóstego miesiąca następującego po dacie określającej tę ważność.

Pracownicy socjalni Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu każdorazowo po zmianie przepisów prawa wszczynali postępowania administracyjne z urzędu w celu zmiany decyzji administracyjnych.

Tabela nr 4. Korzystający z pomocy w formie zasiłku stałego w 2024 r.

Forma pomocy	Liczba wydanych decyzji	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki stałe - ogółem	**1 266**	**682**	**6 546**	**5 250 178**	**672**	**822**
w tym przyznane dla osoby						
samotnie gospodarującej	x	596	5 757	4 806 938	596	596
pozostającej w rodzinie	x	104	789	443 240	94	246
Składki na ubezpieczenie zdrowotne (przy zas. stałym)	x	522	2 836	210 550	x	x

Źródło: Dane MOPS: sprawozdanie MRiPS-03, SKŁ-ZDR – opracowanie własne DPŚ

W 2024 r. zasiłki stałe otrzymywało 682 osób. Dodatkowo 522 spośród tych osób miało opłacone składki na ubezpieczenie zdrowotne.

1.2 Zasiłek okresowy

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego osobie samotnie gospodarującej lub rodzinie, których dochód jest niższy niż ustawowe kryteria dochodowe.

Zasiłek okresowy ustala się:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej - do wysokości różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym że kwota zasiłku nie może być wyższa niż kwota kryterium dochodowego na osobę w rodzinie,
- w przypadku rodziny - do wysokości różnicy między kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.
- Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 50% różnicy między:
  - kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby,
  - kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 20 zł miesięcznie.

Decyzje na pomoc w formie zasiłku okresowego otrzymało 1 117 osób.

Tabela nr 5. Przyznane zasiłki okresowe z podziałem na powody ich przyznawania w 2024 r.

Formy pomocy	Liczba wydanych decyzji	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki okresowe - ogółem	**3 231**	**1 117**	**7 080**	**2 708 530**	**1 097**	**2 170**
w tym przyznane z powodu						
bezrobocia	x	690	4 165	1 645 136	688	1 335
długotrwałej choroby	x	221	796	303 870	219	363
niepełnosprawności	x	214	1 082	333 732	208	442
inne	x	280	1 037	425 792	279	612

Źródło: Dane MOPS: sprawozdanie MRiPS-03 – opracowanie własne DPŚ

1.3 Zasiłki celowe

Zasiłek celowy jest to świadczenie fakultatywne przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego.

Specjalny zasiłek celowy może być przyznane w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium ustawowe - w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny. Świadczenie to nie podlega zwrotowi.

W Ośrodku opracowano politykę przyznawania świadczeń, celem zapewnienia równego traktowania zgłaszających się o pomoc oraz dostosowaną do posiadanych w budżecie MOPS środków finansowych.

Tabela nr 6. Korzystający z pomocy w formie zasiłku celowego i specjalnego zasiłku celowego w 2024 r.

Formy pomocy	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki celowe i specjalne zasiłki celowe ogółem	**823**	**1 800**	**260 559**	**812**	**1 238**
w tym					
Zasiłek celowy na zakup lub dofinansowanie do zakupu odzieży i obuwia	415	562	77 130	414	591
Specjalny zasiłek celowy	218	333	59 310	218	293
Zasiłek celowy na zakup ogrzewania, w tym opału, energii elektrycznej, gazu, inne źródła	169	190	53 430	169	324
Zasiłek celowy na dofinansowanie do zakupu środków czystości	271	353	24 750	271	403
Zasiłek celowy na dofinansowanie do zakupu leków, w tym na pokrycie części lub całości kosztów leków i leczenia	133	203	23 580	129	176
Zasiłek celowy na zakup bielizny pościelowej, kołdry i poduszki	30	35	2 550	30	42

Źródło: Dane MOPS– opracowanie własne DPŚ

W 2024 r. przyznano 1 800 świadczeń w formie zasiłku celowego i specjalnego zasiłku celowego dla 812 rodzin na łączną kwotę 260 559 zł. Najwięcej środków przeznaczono na bieżące zabezpieczenie zakupu odzieży i obuwia, specjalne zasiłki celowe, na zakup ogrzewania, w tym opału, energii elektrycznej, gazu, innych źródeł.

Zasiłki celowe przyznawane były również m.in.: na dofinansowanie do zakupu energii elektrycznej lub gazu, dofinansowanie do kosztów napełnienia butli gazowej, na pokrycie kosztów remontu mieszkania, na dofinansowanie przeprowadzenia drobnych napraw, na zakup niezbędnych przedmiotów użytku domowego.

Specjalne zasiłki celowe z uwagi na szczególnie uzasadniony przypadek przyznano dla 218 rodzin. Zasiłki te były przyznane również na dofinansowanie do zakupu ogrzewania, w tym opału, energii elektrycznej, gazu, innych źródeł.

Zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego może być przyznany niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi. Z tego tytułu 1 osoba otrzymała pomoc na kwotę 500 zł.

W roku 2024 zrezygnowano ze świadczenia w postaci węgla w naturze. Świadczeniobiorcy na ten cel otrzymali zasiłki celowe.

W sytuacjach, gdy występuje podejrzenie marnotrawienia przyznanych świadczeń lub wykorzystywaniu ich niezgodnie z przeznaczeniem pracownicy socjalni Sekcji Pomocy Środowiskowych po rozeznaniu sytuacji przyznają świadczenia pieniężne realizowane w formie bonów towarowych na okaziciela. W 2024 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przyznał 408 takich świadczeń na łączną kwotę 116 145 zł.

W celu ustalenia sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej pracownik socjalny zawiera kontrakt socjalny z tą osobą lub rodziną.

Tabela nr 7. Kontrakty socjalne zawierane w 2024 r.

Praca prowadzona w oparciu o:	Liczba kontraktów	Liczba osób objęta kontraktami
Kontrakt socjalny	75	77

Źródło: Dane MOPS: sprawozdania MRiPS-03 – opracowanie własne DPŚ

Pracownik socjalny może zawrzeć kontrakt socjalny z osobą lub rodziną w celu ustalenia sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej. W 2024 r. pracownicy zawarli 75 kontraktów socjalnych.

1.4 Wynagrodzenie należne opiekunowi/kuratorowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd

W ramach zadań zleconych finansowanych z dotacji budżetu państwa, gmina realizuje wypłatę wynagrodzenia należnego opiekunowi za sprawowanie opieki przyznanego przez sąd. W 2024 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu wypłacił wynagrodzenia 11 opiekunom prawnym na łączną kwotę 73 810,82 zł.

Wynagrodzenie za sprawowanie opieki wypłaca się w wysokości ustalonej przez sąd. Wynagrodzenie to obliczone w stosunku miesięcznym nie może przekraczać 1/10 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, bez wypłat nagród z zysku, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za okres poprzedzający dzień przyznania wynagrodzenia.

Udzielenie świadczeń w postaci wynagrodzenia za sprawowanie opieki nie wymaga przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz wydania decyzji administracyjnej.

Pracownicy Ośrodka na wniosek sądu ustalają i wskazują kandydatów na opiekuna czy kuratora. W 2024 r. nie przeprowadzono w tym zakresie nowych postępowań. Obowiązek wskazania kandydata na opiekuna prawnego ciąży na gminie zgodnie z art. 149 § 3 i art. 162 § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 roku, Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 682 z późn. zm.), zgodnie z którym, w przypadku braku osób najbliższych, krewnych oraz innych osób, którym mogłaby być powierzona opieka nad osobą

ubezwłasnowolnioną lub ubezwłasnowolnioną częściowo, sąd opiekuńczy zwraca się o wskazanie osoby, której opieka mogłaby być powierzona, do właściwej jednostki organizacyjnej pomocy społecznej.

1.5 Pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki

Dział ds. Rodzin na podstawie ustawy o pomocy społecznej udziela pomocy wychowankom opuszczającym placówki i inne ośrodki np.: domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki wychowawcze i szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii i młodzieżowe ośrodki wychowawcze. Procesem usamodzielnienia w 2024 r. objęty był 1 wychowanek opuszczający takie ośrodki. Wychowanek skorzystał z pomocy na usamodzielnienie. Kwota świadczenia wypłacona usamodzielnianemu wychowankowi wyniosła 1 837 zł. Oprócz pomocy finansowej wychowanek objęty był wsparciem w procesie usamodzielnienia, które dotyczyło głównie pomocy w opracowaniu i realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia.

W roku 2024 r., pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki nie została wypłacona żadnemu wychowankowi.

1.6 Realizacja programu „Posiłek w szkole i w domu”

Program „Posiłek w szkole i w domu” realizowany był na podstawie Uchwały Nr 149 Rady Ministrów z dn. 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024 – 2028”.

Pomoc przyznawana w ramach programu trafia do dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych – spełniających warunki otrzymania pomocy wskazane w ustawie o pomocy społecznej oraz kryterium dochodowe, tj. 200% kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń z pomocy społecznej.
Program przewiduje wsparcie w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

W Sosnowcu posiłek w ramach programu realizowano głównie we współpracy ze szkołami oraz stołówką środowiskową prowadzoną przez Centrum Usług Socjalnych i Wsparcia. W ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” posiłki są również dowożone osobom dorosłym, w tym osobom niewychodzącym z domu (np. ze względu na podeszły wiek czy niepełnosprawność), które nie są w stanie same przygotować sobie gorącego posiłku. W 2024 r. dowóz realizował Bar Mleczny ALAMART, który został wyłoniony do realizacji zadania w trybie zamówień publicznych.

Wydatki na realizację programu „Posiłek w szkole i w domu” w 2024 r. wyniosły 2 958 844,32 zł, w tym dofinansowanie z budżetu państwa w wysokości 1 775 306,59 zł.

W ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” w 2024 r. pomoc trafiła do 3 185 osób. Pomoc w formie świadczenia pieniężnego otrzymało 1 689 rodzin, w których łącznie funkcjonowało 3 021 członków tych rodzin. Z pomocy w formie posiłku przyznanego w ramach programu skorzystały 472 osoby w tym:

– 361 uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej lub ponadgimnazjalnej,

– 111 osób dorosłych, korzystających z posiłku w stołówce prowadzonej przez Centrum Usług Socjalnych i Wsparcia oraz z posiłku dowiezionego do miejsca zamieszkania bądź pobytu (posiłki dowożono 46 osobom).

Na podstawie Programu Osłonowego przyjętego Uchwałą nr 1287/LXXXIII/2023 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 30 listopada 2023 r. jest również, w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu", udzielana pomoc w formie posiłków, przyznawana na wniosek dyrektora szkoły, niewymagająca przeprowadzenia wywiadu środowiskowego. Z tej formy wsparcia w 2024 r. skorzystało 58 uczniów, którym zabezpieczono 4 425 świadczeń. Wśród tych uczniów 19 dzieci skorzystało również z innych form wsparcia przewidzianych w Programie „Posiłek w szkole i w domu".

W 2024 r. odbyła się coroczna miejska wigilia dla 220 osób najuboższych, samotnych i bezdomnych na łączną kwotę 6 600 zł. Pomoc realizowana była poza programem i sfinansowana w całości ze środków własnych gminy.

1.7 Inne działania realizowane w ramach zadań Sekcji Pomocy Środowiskowej

Pracownicy socjalni Sekcji Pomocy Środowiskowej przeprowadzają wywiady środowiskowe na zlecenie Wydziału Zdrowia Urzędu Miejskiego w Sosnowcu, który prowadzi postępowania w sprawie ustalenia prawa do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanego ze środków publicznych. W 2024 r. przeprowadzono 337 takich wywiadów środowiskowych lub ustaleń sytuacji.

Dodatkowo do zadań pracowników Sekcji należy rozeznanie sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i zdrowotnej osób korzystających z pomocy społecznej na potrzeby związane z ustaleniem odpłatności za pobyt dziecka w pieczy zastępczej. W 2024 r. dokonano 25 tego rodzaju rozeznania sytuacji.

2. Świadczenia niepieniężne przyznawane na podstawie ustawy o pomocy społecznej

Udzielenie świadczeń w postaci interwencji kryzysowej, pracy socjalnej, poradnictwa, uczestnictwa w zajęciach klubu samopomocy, klubu samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, schronienia w formie ogrzewalni i noclegowni, sprawienia pogrzebu, a także przyznanie biletu kredytowanego nie wymaga wydania decyzji administracyjnej.

2.1 Praca socjalna

W 2024 r. praca socjalna, zwłaszcza praca socjalna o charakterze interwencyjnym, gdy sytuacja wymagała natychmiastowego działania, realizowana była przez wszystkie komórki organizacyjne działające w obszarze pomocy społecznej. Komórką powołaną do realizacji na bieżąco metodycznej pracy socjalnej z osobami wymagającymi wsparcia jest Zespół Pracy Socjalnej (ZPS). W skład Zespołu wchodzą pracownicy socjalni świadczący pracę socjalną, pracownik socjalny ds. wolontariatu oraz Sekcja Asysty Rodzinnej. Pracownicy socjalni ZPS prowadzą usługę pracy socjalnej rozumianą jako działalność zawodową, mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi, promującą zmiany społeczne, rozwiązywanie problemów we

wzajemnych ludzkich relacjach oraz upodmiotowienie. Kluczowe dla pracowników socjalnych jest oparcie pracy socjalnej na wartościach i zasadach. Celem pracy socjalnej jest zmiana, która powoduje poprawę (lub przynajmniej nie pogorszenie) sytuacji/funkcjonowania osoby lub rodziny. Natomiast jednym z głównych czynników zmiany jest relacja pomocowa między osobą a pracownikiem socjalnym, będąca fundamentem, „sercem" pracy socjalnej, niezależnie od podejścia teoretycznego czy stosowanej metody. W Zespole Pracy Socjalnej praca socjalna jest procesem, rozumianym jako zespół metodycznych czynności (a nie pojedyncze działania) podejmowanych w określonym celu.

Zespół Pracy Socjalnej prowadzi swoją pracę również w oparciu o projekty socjalne, jednym z nich jest „Podwórkowy Mopsikobus", który realizowany jest w partnerstwie z Przedsiębiorstwem Komunikacji Miejskiej w Sosnowcu i Miejskim Ośrodkiem Sportu i Rekreacji w Sosnowcu. W roku 2024 w okresie od lipca do sierpnia odbyło się 7 imprez plenerowych na Porąbce, Kazimierzu, Zagórzu, Milowicach, Juliuszu, Niwce i Klimontowie. Organizację imprez wspierali: Sosnowiecka Orkiestra Dęta, Teatr Zagłębia, Nadleśnictwo „Siewierz", Policja, Straż Pożarna, Szkoła Języków Obcych „Profi Lingua", Ekodoradca z Wydziału Ekologii i Gospodarki Odpadami Urzędu Miasta Sosnowiec, Klub Piłkarski „Zagłębie Sosnowiec", Sosnowiecki Klub Karate, Pogotowie Ratunkowe w Sosnowcu, Egzotarium w Sosnowcu.

Pracownicy socjalni Zespołu Pracy Socjalnej mają swoją siedzibę na ul. Rzeźniczej 12 (od maja 2024 r.) prowadzą sprawy na obszarze całego miasta. W roku 2024 prowadzonych było 1 007 środowisk objętych usługą pracy socjalnej. Należy zaznaczyć, że większość rodzin/osób korzystających z pomocy w formie pracy socjalnej nie korzysta z pomocy finansowej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. Coraz częściej osoby/rodziny same zgłaszają się do Zespołu Pracy Socjalnej, o którym dowiedziały się z informacji umieszczonej na stronach internetowych lub tablicach informacyjnych mieszczących się na terenie Ośrodka, lub od swoich znajomych, którzy korzystają lub korzystali z tej formy pomocy.

Zespół Pracy Socjalnej prowadzi szereg zadań, a najważniejsze z nich obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 8. Działania Zespołu Pracy Socjalnej w roku 2024.

Wyszczególnienie	2024
Liczba przyjętych zgłoszeń **w tym:**	355
wewnętrzne (MOPS)	130
Zewnętrzne (telefoniczne/osobiste)	225
Liczba prowadzonych kart interwencji	15
Liczba interwencyjnych zabezpieczeń dzieci na podst. Art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej	13
Liczba prowadzonych spraw w związku z wnioskiem o umieszczenie w dps bez zgody	93
Liczba prowadzonych spraw w związku z wnioskiem o leczenie psychiatryczne bez zgody	16
Liczba wniosków o asystenta rodziny	71
Liczba prowadzonych spraw w związku z art.119 ust 1 pkt 3,4,7ups	484

Źródło: Dane MOPS – opracowanie ZPS

Znacznie zwiększyła się liczba wniosków sporządzanych przez pracownika socjalnego o umieszczenie w domu pomocy społecznej bez wymaganej zgody. W 2023 r. złożono 74 wnioski do Sądu, natomiast w 2024 r. złożono 93 wnioski. Zwiększenie się liczby wniosków wskazuje, że coraz większa liczba osób wymaga takiej formy wsparcia, co wiąże się ze starzeniem mieszkańców Sosnowca oraz problemami wynikającymi z zaburzeniem zdrowia psychicznego. Ponadto zwiększyła się liczba zgłoszeń dotyczących objęcia osób wsparciem w formie pracy socjalnej. W roku 2023 takich zgłoszeń było 330, a roku 2024 ich liczba wzrosła do 355. Również zwiększyła się liczba interwencyjnych zabezpieczeń dzieci w związku z art.12a Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. W roku 2023 takich interwencji było 7, natomiast w roku 2024 już 13.

Pracownicy socjalni ZPS swoje zadania wykonują również w oparciu o art.11 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i w sytuacji powzięcia przez Ośrodek informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej pracownicy socjalni przeprowadzają wywiad środowiskowy. Również w oparciu o wywiady środowiskowe pracownicy socjalni ZPS sporządzają opinie o sytuacji socjalno-bytowej dla sądu, prokuratury czy osób fizycznych ubiegających się o wsparcie różnych fundacji pomocowych. W roku 2024 przeprowadzono 174 wywiady.

Ponadto pracownicy socjalni w oparciu o kodeks rodzinny i opiekuńczy prowadzą pracę z rodzinami wskazanymi przez Sąd i przekazują Sądowi co 6 miesięcy sprawozdania z pracy z rodziną. W roku 2024 tą formą pomocy objęto 86 rodzin.

2.2 Poradnictwo specjalistyczne

Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.

Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. W 2024 r. ze specjalistycznego poradnictwa udzielanego w Ośrodku skorzystały 234 rodziny.

W ramach poradnictwa prawnego udzielano informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów.

Poradnictwo psychologiczne realizuje się przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii. W 2024 r. udzielono 309 porad psychologicznych świadczonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu.

2.3 Usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania

Usługi opiekuńcze przysługują osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innej przyczyny wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Pracownicy

socjalni rozeznają potrzeby i prowadzą postępowania w sprawie przyznania pomocy. Ośrodek wyłania wykonawcę usług zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych oraz nadzoruje realizację tych usług.

Usługi opiekuńcze obejmują m. in. pomoc w zaspakajaniu codziennych potrzeb życiowych, takich jak robienie zakupów, sprzątanie, gotowanie, załatwianie spraw w urzędach, opiekę higieniczną i pielęgnacyjną (mycie, kąpanie, ubieranie, zapobieganie powstawaniu odleżyn i odparzeń, karmienie itp.), a także w miarę możliwości również zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych świadczone są przez osoby posiadające kwalifikacje do wykonywania zawodu, m. in. psychologa, pedagoga, pracownika socjalnego, terapeuty zajęciowego oraz innych specjalistów w zależności od potrzeb.

W 2024 r. wydatki na usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze poniesione ze środków własnych gminy stanowiły łączną kwotę 4 475 786,20 zł za 116 541 godzin usług zrealizowanych dla 586 osób. Wydatki poniesione w ubiegłym roku na specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w ramach dotacji z budżetu państwa kształtowały się na poziomie 639 844,70 zł za 11 280 godzin świadczonych dla 41 osób. Ponadto w 2024 r. usługi opiekuńcze świadczone były również przez 33 opiekunki zatrudnione w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, które wsparły 265 osób przez łącznie 33 834 godziny.

2.4 Umieszczenia w domach pomocy społecznej

Kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Pobyt w domu pomocy społecznej – zgodnie z ustawą o pomocy społecznej przysługuje osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu.

W przypadku osób ubezwłasnowolnionych lub osób, które mają trudności w samodzielnym funkcjonowaniu, a nie wyrażają lub nie są w stanie wyrazić zgody na umieszczenie w domu pomocy, konieczne jest wydanie postanowienia sądu.

Domy Pomocy Społecznej (DPS) zapewniają całodobową opiekę osobom starszym i niepełnosprawnym, w szczególności miejsce zamieszkania, wyżywienie, opiekę, pielęgnację, terapię zajęciową, dostęp do kultury i wypoczynku a także spokój i bezpieczeństwo na terenie domu i opiekę podczas organizowanych zajęć poza domem.

Pobyt w domu pomocy jest odpłatny. Odpłatność pobierana jest do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca w danym domu pomocy społecznej:

- mieszkaniec domu ponosi odpłatność w wysokości 70% swojego dochodu,
- małżonek, zstępni przed wstępnymi ponoszą odpłatność – zgodnie z zawartą umową cywilnoprawną, jednakże tylko wtedy, gdy ich dochód przekracza 300% ustawowego kryterium dochodowego (od

1 stycznia 2022 r. jest to 600 zł x ilość osób w rodzinie x 300% oraz 776 zł x 300% w przypadku osoby samotnie gospodarującej),

- gmina, z której osoba została skierowana ponosi pozostałe koszty utrzymania, tj. dopełniając wysokość średniego miesięcznego kosztu pobytu w DPS.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami osobę kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania. Domy pomocy społecznej, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone, dzielą się na następujące typy:

- dla osób w podeszłym wieku,
- dla osób przewlekle somatycznie chorych,
- dla osób przewlekle psychicznie chorych,
- dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie,
- dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie,
- dla osób niepełnosprawnych fizycznie,
- dla osób uzależnionych od alkoholu.

W Sosnowcu funkcjonują 2 domy pomocy społecznej:

- DPS przy ul. Jagiellońskiej 2 dla osób w podeszłym wieku (80 miejsc), średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w 2024 r. – 6 992,19 zł,
- DPS „Zakątek" przy ul. Andersa 81 dla osób w podeszłym wieku oraz dla osób przewlekle somatycznie chorych (70 miejsc), średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w 2024 r. – 7 081,48 zł.

W 2024 r. w Domu Pomocy Społecznej „Zakątek" w ramach posiadanych zasobów utworzono 32 miejsca dla osób przewlekle somatycznie chorych. Należy jednak zaznaczyć, że wobec występujących potrzeb nadal osoby ze wskazaniem tego typu placówki są kierowane również poza teren gminy.

W 2024 r. w sosnowieckich domach przebywało 189 osób, w tym 2 osoby na tzw. „starych zasadach", tj. umieszczone przed 1 styczna 2004 r, w ramach dotacji celowej z budżetu państwa.

Wykres nr 7. Liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej poza terenem Gminy.

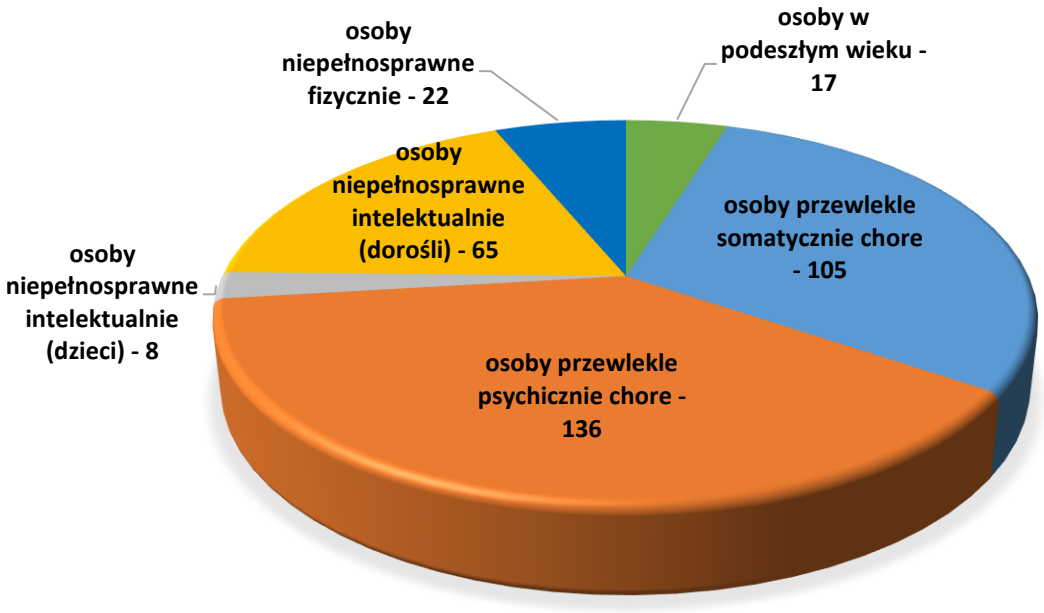

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. w DPS poza terenem Gminy przebywały 322 osoby. W ubiegłym roku gmina poniosła wydatki w wysokości 18 198 913,74 zł za łącznie 353 osoby umieszczone w domach pomocy poza terenem miasta, w tym 2 osoby w domach niepublicznych.

W 2024 r. o pomoc w formie umieszczenia w domach pomocy społecznej ubiegało się 163 osoby. Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. na umieszczenie poza terenem miasta oczekiwało 65 osób, a w Sosnowcu oczekiwało 60 osób. W 2024 r. umieszczono w DPS na terenie Sosnowca 41 osób, natomiast poza terenem miasta – 36 osób.

Tabela nr 9. Liczba osób umieszczonych oraz ubiegających się o umieszczenia w domach pomocy społecznej w latach 2022 – 2024

Wyszczególnienie		2022	2023	2024
Liczba skompletowanych wniosków		113	137	163
Liczba umieszczonych osób		95	87	77
w tym:	- na terenie miasta	62	51	41
	- poza miastem	33	36	36
Liczba osób oczekujących na umieszczenie		60	69	125
w tym:	na terenie miasta	0	21	60
	poza miastem	60	48	65

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

2.5 Pobyty w mieszkaniu wspomaganym

Pobyt w mieszkaniu wspomaganym przyznawany jest osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki. Mieszkanie wspomagane jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby w nim przebywające, przy wsparciu specjalistów, do prowadzenia niezależnego życia lub wspierającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu.

Osoby do mieszkania wspomaganego kierowane są na podstawie decyzji administracyjnej. Odpłatność za usługi za pobyt w mieszkaniu do końca ustalana jest na podstawie uchwały Rady Miejskiej w Sosnowcu. W mieszkaniu wspomaganym zatrudniony jest terapeuta zajęciowy, osoby korzystające z powyższego wsparcia mają również zapewnioną pomoc opiekuna w wymiarze 3 godziny dziennie 5 razy w tygodniu, natomiast osoby wymagające wsparcia w przemieszczaniu się, utrzymaniu higieny osobistej i ubieraniu się mają zapewnione wsparcie opiekuna w wymiarze 3 godziny dziennie 7 razy w tygodniu. Ponadto osoby skierowane do mieszkania wspomaganego są objęte wsparciem 2 pracowników socjalnych odpowiedzialnych za jego funkcjonowanie.

W mieszkaniu zapewnia się usługi bytowe oraz pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w życiu codziennym i realizacji kontaktów społecznych, w celu utrzymania i rozwijania samodzielności osoby na poziomie psychofizycznych możliwości.

W jednym czasie z mieszkania wspomaganego MOPS przy ul. Przejazd 1/7 może korzystać maksymalnie 7 osób w podeszłym wieku z orzeczonym znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. W 2024 r. z pobytu w mieszkaniu skorzystało narastająco 13 osób. Na utrzymanie mieszkania (opłaty czynszowe i energia elektryczna) w ubiegłym roku wydatkowano łącznie 55 071,28 zł.

2.6 Kierowanie osób niepełnosprawnych i starszych do udziału w zajęciach ośrodków wsparcia

Osoby starsze i niepełnosprawne, które wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych są kierowane do ośrodków wsparcia zapewniających inny rodzaj usług, tj. dziennych domów pomocy społecznej oraz środowiskowych domów samopomocy.

W Sosnowcu funkcjonują dwa dzienne domy pomocy społecznej przeznaczone dla osób w podeszłym wieku:

- Dzienny Dom Pomocy Społecznej z siedzibami przy ulicach:
  - Szymanowskiego 5a – 25 miejsc,
  - Szybikowej 8 – 35 miejsc.
- Dzienny Dom „Senior+” przy ulicy Żeromskiego 4b - 40 miejsc.

Dzienne domy świadczą usługi dla osób starszych polegające m. in. na organizowaniu zajęć terapeutycznych, relaksacyjnych, kulturalno-towarzyskich czy zapewnieniu posiłków. Ich działania nakierowane są na poprawę i utrzymanie sprawności fizycznej i zdrowotnej osób, rozwijanie różnorodnych zainteresowań. W ubiegłym roku z usług dziennych domów skorzystało 97 osób.

Dla osób niepełnosprawnych intelektualnie miasto oferuje pomoc w placówce specjalistycznej, jaką jest Dzienny Dom Pomocy Społecznej dla osób z niepełnosprawnością intelektualną przy ul. gen. Stefana

Grota Roweckiego 2. Dom dysponuje 15 miejscami dziennego pobytu oraz 2 miejscami całodobowymi okresowego pobytu. Dzienny Dom świadczy usługi dla osób dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu znacznym i głębokim w szczególności: zapewnia opiekę, posiłki, organizuje zajęcia terapeutyczne, rehabilitację ruchową oraz kontakty społeczne. Każdy z podopiecznych może liczyć także na terapię indywidualną. Oprócz zajęć rehabilitacyjnych i relaksacyjnych personel stara się aktywizować podopiecznych, a w miarę ich możliwości usprawniać ich samoobsługę. W 2024 r. z usług dziennego domu skorzystało 19 osób, w tym 6 osób skorzystało z miejsc noclegowych.

W Sosnowcu funkcjonują również dwa środowiskowe domy samopomocy:

- Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi „SALVE" przy ul. T. Lenartowicza 73 – 60 miejsc, brak miejsc całodobowych, z usług skorzystało 77 osób;
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie przy ul. gen. Stefana Grota – Roweckiego 2 – 35 miejsc pobytu dziennego i 3 miejsca całodobowe oraz filia Środowiskowego Domu Samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie przy ul. Wojska Polskiego 86 – filia dysponuje 60 miejscami, z usług skorzystało łącznie 111 osób.

Środowiskowe domy samopomocy świadczą usługi m. in. poprzez pomoc osobom w ich readaptacji i rehabilitacji, integrację z otoczeniem, aktywizację społeczno-zawodową, prowadzenie zajęć psychoterapeutycznych, psychoedukacyjnych, poradnictwo dla uczestników i ich rodzin w sytuacjach kryzysowych i inne wymienione w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy.

2.7 Realizacja pomocy dla cudzoziemców w oparciu o Indywidualny Program Integracji

Indywidualny Program Integracji przeznaczony jest dla osób, które uzyskały w Polsce status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub pobyt czasowy przyznany dlatego, że są członkami rodziny osoby, która posiada w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą. Jest to indywidualnie dopasowywany program, w ramach którego pracownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej udziela wsparcia w codziennych sprawach oraz pomaga w uzyskaniu środków finansowych przysługujących przez okres 12 miesięcy. Pomoc obejmowała świadczenia pieniężne na wyżywienie, sfinansowanie kosztów najmu lokali, naukę języka polskiego oraz opłaty składki na ubezpieczenie zdrowotne. W 2024 r. z tej formy pomocy skorzystały osoby narodowości białoruskiej i ukraińskiej, z którymi realizowano 6 programów. Łączny koszt świadczeń pieniężnych wypłaconych w ubiegłym roku stanowił kwotę 66 555,00 zł.

2.8 Zabezpieczenie schronienia dla osób bezdomnych

Jedną z przyczyn korzystania z pomocy społecznej jest bezdomność. Podstawowym świadczeniem, z którego korzystają bezdomni zwłaszcza w okresie zimowym jest udzielenie schronienia. Na terenie Sosnowca osoby bezdomne mogą korzystać z tymczasowych miejsc noclegowych w Ośrodku Opiekuńczym dla Bezdomnych przy ul. Piotrkowskiej 19 oraz w Noclegowni prowadzonej przez Caritas przy ul. Kaliskiej 25.

W 2024 r. w Ośrodku Opiekuńczym dla Bezdomnych schronienie znalazło 136 osób (w tym 108 mężczyzn i 28 kobiet). Ze schronienia w Noclegowni Caritas w ubiegłym roku skorzystało łącznie 52 mężczyzn, 50 zostało skierowanych przez pracowników MOPS, 2 osoby były przyjęte interwencyjnie.

Tabela nr 10. Liczba osób bezdomnych korzystających ze schronienia na terenie Sosnowca w latach 2022– 2024

Wyszczególnienie	Liczba osób		
	2022	2023	2024
Ośrodek Opiekuńczy dla Bezdomnych	144	141	136
Noclegownia Caritas	55	55	52
Ogrzewalnia	141	188	131

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

Poza terenem miasta ze schronienia skorzystały 3 osoby bezdomne, dla których Sosnowiec był ostatnim miejscem zameldowania na pobyt stały.

Na okres zimy, tj. od 1 listopada do 30 kwietnia przy ul. Piotrkowskiej 23 w Sosnowcu uruchamiana jest Ogrzewalnia, która posiada 20 miejsc siedzących. Prawo do pobytu w Ogrzewalni mają osoby z terenu miasta Sosnowca, które same się zgłosiły, zostały przywiezione przez Policję, Straż Miejską lub Pogotowie. W 2024 r. z miejsca w Ogrzewalni skorzystało łącznie 131 osób bezdomnych, wśród których było 9 kobiet. W Sosnowcu przy ul. Piotrkowskiej 17 funkcjonuje też Łaźnia, z której mogą korzystać osoby skierowane przez pracownika socjalnego.

Od 1 lipca 2024 r. działalność rozpoczęło Schronisko dla Osób Bezdomnych z Usługami Opiekuńczymi przy ul. Szpitalnej 1, znajdujące się w strukturze Centrum Usług Socjalnych i Wsparcia. Placówka dysponuje 15 miejscami dla osób wymagających tego rodzaju wsparcia.

Głównym zadaniem Schroniska jest zapewnienie tym osobom całodziennego schronienia, noclegu, wyżywienia, podstawowych potrzeb bytowych, pomocy socjalnej, usług aktywizacyjnych i opiekuńczych, polegających na m.in. pomocy w czynnościach życia codziennego, w higienie osobistej i pielęgnacji w chorobie oraz pomocy w korzystaniu ze świadczeń zdrowotnych.
W okresie od lipca do grudnia 2024 r. z usług Schroniska skorzystało 27 osób (w tym 21 mężczyzn i 6 kobiet).

2.9 Realizacja zadania publicznego „Nie jesteś sam” – schronisko z usługami opiekuńczymi

Do 30 czerwca 2024 r. kontynuowano współpracę z Caritas Diecezji Sosnowieckiej w zakresie realizacji zadania publicznego „Nie jesteś sam” polegającego na zapewnieniu schronienia z usługami opiekuńczymi dla 4 osób bezdomnych z terenu Sosnowca, które ze względu na niepełnosprawność, podeszły wiek, zły stan zdrowia wymagały pomocy w tej formie. Z miejsca w Schronisku skorzystało w tym okresie 4 mężczyzn

2.10 Współpraca z Aresztem Śledczym w zakresie pomocy dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością

W 2024 r. kontynuowano współpracę z Aresztem Śledczym w Sosnowcu. Zorganizowano jedno spotkanie pracowników MOPS z osadzonymi, w którym uczestniczyło 11 osób przebywających w areszcie oraz jedno spotkanie z kadrą Działu Penitencjarnego. Pracownicy Ośrodka przekazali osadzonym informacje o zasadach udzielania świadczeń z pomocy społecznej po opuszczeniu zakładu penitencjarnego, wyjaśniali zasady przyznawania świadczeń rodzinnych, dodatków mieszkaniowych, ustalania stopnia niepełnosprawności, informowali o kryteriach dochodowych uprawniających do pomocy oraz możliwości skorzystania z poradnictwa prawnego i psychologicznego.

Tutejszy Ośrodek korespondował zarówno z zakładami penitencjarnymi, jak i osadzonymi. Po opuszczeniu zakładów penitencjarnych z różnych form pomocy społecznej skorzystało 95 osób, w tym 11 osób ze schronienia.

2.11 Współpraca z innymi podmiotami oraz inicjowanie akcji pomocowych adresowanych do osób bezdomnych

Pracownicy socjalni wspólnie ze Strażą Miejską, Policją w okresie zimowym prowadzą lustracje pomieszczeń niemieszkalnych, kanałów, ogródków działkowych, dworców PKP, itp.

Pracownicy motywują osoby bezdomne do zmiany stylu życia, udzielają informacji o formach i zasadach korzystania ze świadczeń pomocy społecznej, osoby bezdomne uzależnione głównie od alkoholu motywują do podjęcia leczenia. W wyniku podjętych działań 10 osób (wcześniej niekorzystających ze schronienia) skorzystało z miejsca w Ogrzewalni, 9 osób podjęło leczenie uzależnień, 5 osób wróciło do ościennych miast, z którymi były wcześniej związane i kolejne 3 osoby wróciły do innych gmin właściwych.

W 2024 r. odebrano różne zgłoszenia ze szpitali, dotyczące m. in. ustalenia uprawnień do świadczeń zdrowotnych, zabezpieczenia schronienia, usług opiekuńczych w miejscu pobytu lub miejscu zamieszkania, zabezpieczenia odzieży i obuwia, ustalenia ewentualnej rodziny zobowiązanej do sprawienia pogrzebu lub sprawienia pogrzebu przez gminę.

Osoby bezdomne - uzależnione motywowano do zmiany sposobu funkcjonowania, w szczególności do niwelowania deficytów, rozpoczęcia leczenia specjalistycznego, w tym leczenia uzależnień. Dla 16 osób ustalono terminy leczenia w placówkach stacjonarnych.

W 2024 r. 5 osób bezdomnych otrzymało lokale z zasobów miasta, a kolejnych 5 osób bezdomnych uzyskało uprawnienia do najmu takich lokali i oczekują na wskazanie lokalizacji lub zakończenie remontu, 4 osoby bezdomne wynajęły mieszkania we własnym zakresie, ponadto 13 osób usamodzielniło się.

2.12 Sprawienie pogrzebu

Sprawienie pogrzebu jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym i odbywa się w sposób ustalony przez gminę. W przypadku osób zmarłych, nieposiadających najbliższej rodziny lub których rodzina nie podjęła się pochówku oraz zwłok nieprzekazanych uczelniom medycznym powinny być pochowane przez gminę, na terenie której nastąpił zgon. W 2024 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

w Sosnowcu przyjął 69 zgłoszeń o potrzebie zlecenia kompleksowej usługi pogrzebowej. W 30 przypadkach pracownicy w wyniku prowadzenia wszechstronnych działań, w tym pracy socjalnej, przekazali realizację pogrzebów rodzinom, które wstępnie nie wyrażały zgody na to, bądź nieznane było ich miejsce zamieszkania. Gmina Sosnowiec w ramach środków własnych zrealizowała 39 pogrzebów. W 11 przypadkach MOPS wystąpił o zwrot kosztów do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Ostatecznie po dokonaniu refundacji przez ZUS, Gmina Sosnowiec wydatkowała na to zadanie łącznie 36 445,88 zł.

2.13 Klub Seniora

Coroczny projekt „Klub Seniora" kierowany jest do osób starszych. Głównym celem działalności Klubu jest aktywizacja Seniorów obejmująca zajęcia rekreacyjne, edukacyjne, imprezy okolicznościowe oraz wyjścia kulturalno – oświatowe. Podczas zajęć klubowych Seniorzy mogli grać w gry planszowe, karciane, ćwiczyć pamięć i inne funkcje poznawcze, doskonalić swoje umiejętności manualne poprzez np. naukę robienia na drutach oraz wykonywanie stroików i prezentów. Organizowane były spotkania okolicznościowe, takie jak urodziny, imieniny, jubileusze, Andrzejki, Wigilia oraz spotkania przy kawie, herbacie czy muzyce.

Ponadto Seniorzy wychodzili wspólnie do biblioteki, teatru i kina, odbywali spotkania ze specjalistami z różnych dziedzin, ciekawymi ludźmi, spotkania integracyjne z pensjonariuszami Dziennego Domu Pomocy Społecznej i uczestnikami Programów Aktywności Lokalnej (od lipca 2024 r. Klubów Transformacji). W ubiegłym roku w projekcie wzięło udział 31 osób, a łączny koszt nakładów na jego realizację wyniósł 65 682,15 zł.

3. Inne działania realizowane na podstawie ustawy o pomocy społecznej i innych ustaw

3.1 Przeciwdziałanie przemocy domowej

Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej (ZPP), podlega bezpośrednio właściwemu zastępcy dyrektora. Pracami Zespołu koordynuje pracownik wyznaczony przez dyrektora. Przeciwdziałaniem przemocy domowej zajmuje się siedmiu pracowników socjalnych oraz dwie osoby obsługujące administracyjnie pracę Zespołu oraz pracę Zespołu Interdyscyplinarnego. Siedziba Zespołu znajduje się w Sosnowcu przy ul. Szpitalnej 1.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1673) wprowadziła szereg zmian z obszaru przeciwdziałania przemocy domowej m.in. obowiązek monitorowania sytuacji osób dotkniętych i zagrożonych wystąpieniem przemocą domową, przez okres 9 miesięcy.

Pracownik socjalny diagnozuje sytuację domową osób doznających przemocy, ocenia stopień bezpieczeństwa osób pokrzywdzonych oraz wspólnie z osobą doznającą przemocy domowej opracowuje indywidualny plan pomocy, zgodnie z jej uzasadnionymi potrzebami.

W ramach procedury pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej:

- diagnozuje sytuację, potrzeby i zasoby osoby doznającej przemocy domowej,
- dokumentuje czas trwania przemocy, formy przemocy wobec dorosłych i dzieci,
- dokumentuje obrażenia ciała,

- informuje o krokach prawnych podejmowanych na rzecz rozwiązywania problemu przemocy,
- organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby doznającej przemocy domowej,
- zapewnia osobie doznającej przemocy domowej, w zależności od potrzeb, schronienie w całodobowej placówce świadczącej pomoc,
- bierze udział w opracowaniu przez grupę diagnostyczno-pomocową indywidualnego planu pomocy,
- podejmuje działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w środowisku domowym, w szczególności składa systematyczne wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby doznającej przemocy domowej,
- może prowadzić rozmowy w szczególności o prawnokarnych konsekwencjach stosowania przemocy domowej oraz informować osobę stosującą przemoc domową o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii, udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych lub programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową,
- udziela kompleksowych informacji o:
  a) możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób doznających przemocy domowej,
  b) formach pomocy małoletnim doznającym przemocy domowej oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc,
  c) możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby doznającej przemocy domowej;

Do zadań Zespołu należy m.in.:

- realizacja zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, w tym w ramach procedury „Niebieska Karta”,
- diagnozowanie problemu przemocy domowej, w tym w ramach procedury „Niebieska Karta”,
- prowadzenie pracy socjalnej z osobą i/lub rodziną z podejrzeniem problemu przemocy oraz problemem przemocy z wykorzystaniem różnorodnych metod i technik pracy socjalnej dostosowanych do potrzeb i możliwości osoby/rodziny, w tym w ramach procedury „Niebieska Karta”,
- udzielanie informacji, wskazówek i pomocy w zakresie rozwiązywania spraw życiowych osobom, które dzięki tej pomocy będą zdolne samodzielnie rozwiązywać problemy będące przyczyną trudnej sytuacji życiowej w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, w tym w ramach procedury „Niebieska Karta,
- pomoc w uzyskaniu dla osób będących w trudnej sytuacji życiowej specjalistycznego poradnictwa, terapii lub innych form pomocy w zakresie możliwości rozwiązywania problemów i udzielania pomocy przez właściwe instytucje państwowe, samorządowe i organizacje pozarządowe w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, w tym w ramach procedury „Niebieska Karta”,
- współpraca z Miejskim Zespołem Interdyscyplinarnym oraz innymi instytucjami.

Projekty/programy realizowane przez Zespół ds. Przeciwdziałania przemocy domowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu:

1. Program pn**. „Schronienie na lata to dom mama tata - patrol przyjazny dziecku"**

Od marca 2016 r pracownicy socjalni wspólnie z sosnowieckimi policjantami realizują projekt partnerski pt. „Schronienie na lata to dom mama tata" - patrol przyjazny dziecku. Projekt skierowany jest do rodzin z dziećmi, w których występuje podejrzenie przemocy, nadużywania alkoholu bądź innych środków psychoaktywnych. Bezpośrednimi adresatami projektu są dzieci i ich rodzice/prawni opiekunowie, a pośrednimi-instytucje podejmujące działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej oraz mieszkańcy Sosnowca.

Głównym celem projektu jest zapewnienie bezpieczeństwa oraz pomocy dzieciom i osobom dotkniętym przemocą domową poprzez, powołanie i wdrożenie systemu dwuosobowych „patroli przyjaznych dziecku", składających się z pracownika MOPS i funkcjonariusza Policji. W roku 2024 patrol odbywał się trzy razy w tygodniu w godzinach popołudniowo – wieczornych (od 16:00 do 22:00). W okresie od stycznia do grudnia 2024 r. łącznie odbyły się 133 patrole, a pracownicy socjalni pełnili całotygodniowe dyżury telefoniczne przez 51 tygodni.

Tabela nr 11. Przyczyny zgłoszenia do patrolu przyjaznego dziecku w 2024 r.

Wyszczególnienie	2 stycznia - 21 grudnia 2024 r.
Liczba dzieci objęta pomocą patrolu	427
Liczba zgłoszonych rodzin **w tym:**	202
podejrzenie nadużywania alkoholu	155
podejrzenie występowania narkotyków, dopalaczy	20
podejrzenie występowania przemocy	44
podejrzenie zaniedbań opiekuńczo wychowawczych, występowania problemów opiekuńczo wychowawczych	75
inne przyczyny np. niepełnosprawność, demoralizacja, awantury, kradzieże nieletnich, próby samobójcze	37
liczba interwencyjnych zabezpieczeń dzieci na podst. Art. 12a ust.1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej	26
Liczba odbytych patroli	133
Liczba odbytych dyżurów telefonicznych	51

Źródło: Dane MOPS – opracowanie ZPP

2. Program pn. **„ZADZWOŃ, POWIEDŹ, POMOŻEMY" - lokalny telefon zaufania**

Program był realizowany od 1 lipca do 31 grudnia 2024 r w dniach: wtorek, środa, czwartek, piątek w godz.17:00 – 21:00, sobota w godz. 10:00 do 14:00 oraz w każdą pierwszą niedzielę miesiąca.

Celem głównym projektu było zapewnienie bezpłatnej, skutecznej i bezpiecznej linii telefonicznej, która będzie dostępna dla osób dotkniętych przemocą domową oferując im natychmiastowe wsparcie emocjonalne, porady oraz informacje na temat dostępnych ścieżek pomocy i wsparcia. Projekt wpisywał się w Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030, którego głównym założeniem jest przeciwdziałanie przemocy domowej oraz kompleksowa i skoordynowana działalność ukierunkowana na zdiagnozowanie przyczyn i zniwelowanie skutków występowania przemocy. Jednym z kierunków działań jest tworzenie lokalnych telefonów zaufania.

Program realizowali specjaliści pracujący na co dzień w obszarze przemocy domowej, którzy są wyposażeni w wiedzę i doświadczenie z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej. W pracy zawodowej posługują się przepisami prawa m.in. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, ustawy o Policji czy Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego.

Potrafią zapewnić profesjonalną, interdyscyplinarną pomoc rodzinom, w których istnieje podejrzenie występowania zjawiska przemocy domowej.

Projekt skierowany jest do osób doznających przemocy domowej i zagrożonych przemocą domową oraz świadków przemocy domowej z terenu miasta Sosnowca. W okresie od lipca do grudnia 2024 r. łącznie odebrano 19 telefonów.

Miejski Zespół Interdyscyplinarny Ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej W Sosnowcu

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz niektórych innych ustaw (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1673) wprowadziła szereg zmian związanych z obsługą zadań z obszaru przeciwdziałania przemocy domowej. Ustawa m.in. wprowadziła zmiany w funkcjonowaniu zespołu interdyscyplinarnego obligatoryjnie zwiększając częstotliwość spotkań zespołu, poszerzyła obowiązki ośrodków pomocy społecznej o prowadzenie obok obsługi organizacyjno-technicznej również obsługę finansową zespołu interdyscyplinarnego oraz znaczne zwiększyła obowiązki zespołu interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych powoływanych przez zespół interdyscyplinarny.

Ustawa wprowadziła nową formę oddziaływań na osoby stosujące przemoc domową programy psychologiczno-terapeutyczne oraz wprowadziła obowiązek monitorowania sytuacji osób dotkniętych i zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, w tym również po zakończeniu przemocy domowej przez okres 9 miesięcy.

W 2024 r. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Sosnowcu był realizatorem Programu psychologiczno – terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową. Uczestnicy Programu zostali skierowani przez Miejski Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej. Zgłosiło się 9 osób (7 mężczyzn, 2 kobiety). Następnie podczas spotkań kwalifikacyjnych ostatecznie 4 osoby (mężczyźni) potwierdziły udział w Programie. Zajęcia grupowe odbywały się raz w tygodniu i były to treningi – umiejętności społecznych, kompetencji wychowawczych, radzenia sobie ze stresem i akceptacji trudnych uczuć, profilaktyka zachowań przemocowych. Okres realizacji: 8 listopada – 20 grudnia 2024 r.

Głównym narzędziem pracy zespołu jest Niebieska Karta sporządzana na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta".

Do zadań Zespołu należy m.in.:

- diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
- inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
- inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- monitorowanie procedury „Niebieskie Karty";
- kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2151, 2311, 2581 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289 i 535).

Łącznie w 2024 r. udzielono pomocy i wsparcia 703 rodzinom, w których występuje/występowała przemoc lub podejrzenie występowania przemocy. Zostało sporządzonych 483 formularzy „Niebieska Karta-A".

Tabela nr 12. Działania Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w 2024 r.

Wyszczególnienie		Liczba
Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia/pomocy		703
Liczba rodzin objętych działaniami w ramach procedury NK (rok 2024 r. oraz przechodzące procedury z lat poprzednich)		626
Liczba rodzin objętych pomocą w formie pracy socjalnej (bez formularza A)		77
Liczba posiedzeń grup		2 322
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-A"		483
w tym przez przedstawiciela:	przedstawicieli Policji	301
	przedstawicieli Żandarmerii Wojskowej	0

Wyszczególnienie		Liczba
	pracowników socjalnych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	85
	pedagogów, psychologów lub terapeutów jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	0
	pracowników socjalnych specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej	1
	asystentów rodziny	4
	pedagogów, psychologów lub terapeutów, będących przedstawicielami organizacji pozarządowych	0
	przedstawicieli oświaty	68
	przedstawicieli ochrony zdrowia	11
	przedstawicieli gminnych komisji rozwiazywania problemów alkoholowych	13
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego		18
Liczba posiedzeń podzespołu		21
Liczba zarejestrowanych pism		6 571

Źródło: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego – opracowanie Zespół Interdyscyplinarny

3.2 Klub Integracji Społecznej

Klub Integracji Społecznej (KIS) jest elementem wewnętrznej struktury organizacyjnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu.

Działalność Klubu Integracji Społecznej prowadzona jest w oparciu o ustawę o zatrudnieniu socjalnym, ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz ustawę o pomocy społecznej. Działania Klubu prowadzone są na podstawie regulaminu zatwierdzonego przez dyrektora Ośrodka.
Celem Klubu jest wspieranie i rozwijanie aktywności społecznej oraz przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia wśród mieszkańców Sosnowca, ze szczególnym uwzględnieniem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Klub Integracji Społecznej w Sosnowcu spełnia wiele funkcji, w tym:

- przygotowuje i prowadzi warsztaty,
- oferuje poradnictwo społeczno-zawodowe specjalistów reintegracji zawodowej,
- oferuje nieodpłatny dostęp do telefonu oraz sprzętu komputerowego w celu poszukiwania pracy dla uczestników i korzystających z Klubu,
- oferuje pomoc w przygotowaniu profesjonalnych dokumentów aplikacyjnych,
- oferuje dostęp do aktualnych ofert pracy oraz szkoleń i kursów podnoszących lub uzupełniających kwalifikacje zawodowe,
- realizuje prace społecznie użyteczne na rzecz opiekunów osób niepełnosprawnych.

Zajęcia w Klubie prowadzone były w 2024 r. w formie indywidualnej i grupowej, a także udzielano porad telefonicznie. Dla osób zakwalifikowanych do grup warsztatowych odbywały się zajęcia aktywizacyjne i psychoedukacyjne. W ramach poradnictwa zawodowego w KIS zapewniliśmy także

wsparcie dla osób i rodzin ukraińskich przebywających na terenie miasta Sosnowca. Prowadzącymi zajęcia byli: pracownicy socjalni, specjaliści reintegracji zawodowej, a także pracownicy z instytucji współpracujących z Klubem: Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP z Katowic, a także Punktów Pośrednictwa Pracy z Katowic, Sosnowca oraz Dąbrowy Górniczej.

Działania Klubu Integracji Społecznej:

W ramach projektu socjalnego **„Spotkania z MCK Sosnowiec w ramach aktywizacji zawodowej w KIS"** doradcy zawodowi Punktu Pośrednictwa Pracy oraz Młodzieżowego Centrum Kariery prowadzili doradztwo zawodowe w ramach warsztatów grupowych oraz poradnictwa indywidualnego dla osób bezrobotnych, niepełnosprawnych, korzystających z pomocy MOPS, cudzoziemców/uchodźców oraz mieszkańców Sosnowca. Doradcy przybliżyli możliwości zatrudnienia na lokalnym rynku pracy. Udzielano porad indywidualnych. Projekt ten skierowany był do 30 osób a skorzystało ogólnie 57 osób. Planowano wydanie 30 ofert pracy, a w efekcie końcowym skorzystało 35 osób.

Odbył się również projekt socjalny – **„Spotkania rekrutacyjne z pracodawcami”,** w ramach którego 33 osoby wzięły udział i przedstawiono im 50 ofert pracy. Osoby bezrobotne, korzystające z pomocy MOPS, jak i poszukujący zatrudnienia mieszkańcy Sosnowca mieli możliwość odbycia wstępnej rozmowy kwalifikacyjnej w siedzibie KIS oraz złożenia dokumentów aplikacyjnych do wybranego pracodawcy.

Wzorem lat ubiegłych, w 2024 r. prowadzone było w KIS poradnictwo indywidualne i zawodowe, w ramach którego, uczestnicy KIS otrzymywali pomoc w zakresie doradztwa zawodowego, pomocy w sporządzeniu CV oraz pracy socjalnej. Specjaliści reintegracji zawodowej łącznie udzielili dla 139 osób 307 porad w ramach doradztwa zawodowego, sporządzili 30 CV, a 21 osób podjęło zatrudnienie.

Starszy pracownik socjalny udzielił w ramach poradnictwa indywidualnego 39 porad dla 22 osób. W ramach poradnictwa indywidualnego pracownik sporządził 5 CV, a 6 osób podjęło zatrudnienie.

Jednym ze stałych działań promocyjnych Klubu, mającym na celu zwiększenie dostępności do aktualnych ofert pracy, jest tablica z aktualizowanymi na bieżąco ofertami pracy pozyskiwanymi z Internetu, prasy oraz z firm zajmujących się pośrednictwem pracy i współpracujących z Klubem. Inicjatywa ta od kilku lat cieszy się dużym zainteresowaniem mieszkańców Sosnowca, nieposiadających dostępu do Internetu i bieżącej prasy.

Tabela nr. 13. Liczba udzielonych porad w Klubie Integracji Społecznej w 2024 r.

Lp.	Rodzaj działań	Liczba porad udzielanych w KIS
1.	**Poradnictwo indywidualne**	39
2.	**Doradztwo zawodowe**	307
Łącznie		**346**

Źródło: Dane MOPS – opracowanie KIS

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu – Klub Integracji Społecznej jako podmiot zaangażowany w organizację prac społecznie użytecznych, przekazuje do Powiatowego Urzędu Pracy listę osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, które mogą wykonywać na terenie miasta Sosnowca prace społecznie użyteczne. W 2024 r. KIS przekazał 166 osób wytypowanych do prac społecznie użytecznych oraz 10 osób na rzecz opiekunów osób niepełnosprawnych wytypowanych przez pracowników socjalnych. Z informacji uzyskanych z PUP Sosnowiec wynika, że w 2024 r. do wykonywania prac skierowano 79 osób w ramach których, 31 osób podjęło pracę. Klub Integracji Społecznej w ramach prac społecznie użytecznych na rzecz opiekunów osób niepełnosprawnych, skierował do PUP 10 osób, z czego 5 z nich świadczyło pomoc na rzecz 5 rodzin w okresie od lutego do listopada 2024 r.

Mając na uwadze sytuację osób bezrobotnych, a także rodzin dysfunkcyjnych objętych pomocą tutejszego Ośrodka, ważne było podejmowanie inicjatyw w organizacji czasu wolnego dla ich dzieci w okresie wakacji i ferii. W okresie ferii zrealizowano projekt **„Ferie w KIS”,** w którym wzięło udział 18 dzieci, mimo iż planowano 10 uczestników. W okresie wakacji zrealizowano projekt socjalny **„Wakacje w KIS”**. W ramach projektu dzieci miały możliwość spędzenia czasu wolnego aktywnie, mogły skorzystać z wielu atrakcji oraz poszerzyć swoją wiedzę o wiele ciekawych informacji poprzez zabawę. W projekcie wzięło udział 13 dzieci, mimo iż zakładał on udział 10 dzieci. Projekt pozwolił skorzystać im z ciekawych atrakcji w formie zabawy, sportu i wykładów merytorycznych. Przybliżono zagadnienia związane ze zdrową żywnością oraz zdrowym stylem życia.

W 2024 r. Klub Integracji Społecznej zrealizował także projekt na rzecz osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym:

„Podstawy obsługi komputera” - projekt socjalny z podstaw obsługi komputera miał na celu zbudować pewność siebie u osób poszukujących zatrudniania. Projekt ten miał na celu kształtowanie postawy samodzielności wynikającej z nabycia umiejętności obsługi komputera. Projekt skierowany był dla osób korzystających z pomocy MOPS oraz mieszkańców Sosnowca i 6 osób go ukończyło. Projekt miał na celu edukację w zakresie znajomości podstaw obsługi komputera i korzystania z Internetu, a także miały na celu przybliżyć umiejętność wygenerowania ofert pracy w Internecie oraz aplikowanie ich do pracodawców.

We wszystkich projektach i innych działaniach - poradnictwach realizowanych w KIS łącznie uczestniczyły 184 osoby, z czego 10 osób byli to obywatele Ukrainy. Za pośrednictwem KIS podjęło

zatrudnienie 27 osób oraz 5 osób w ramach prac społecznie użytecznych na rzecz opiekunów osób niepełnosprawnych. Natomiast w ramach prac społecznie użytecznych z PUP łącznie podjęło zatrudnienie 36 osób.

3.3 Wolontariat Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Wolontariat Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu funkcjonuje od lutego 2008 r., a od 3 grudnia 2018 r. wchodzi w skład Zespołu Pracy Socjalnej. Wolontariusze współpracują z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w oparciu o porozumienie o wykonywaniu świadczeń wolontaryjnych na podstawie Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j.: Dz.U. 2024 r. poz. 1491).

Wolontariusze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej mogą sami wybrać działania w ramach których wykonują swoje zadania np.

- „Praktykant z pasją”- to wolontariusz, który dzieli się z dziećmi i osobami starszymi swoimi pasjami podczas prowadzonych zajęć plastycznych, muzycznych, pomaga w codziennej pracy personelu dziennych domów pomocy,
- „Korepetytor”- to wolontariusz, który pomaga dzieciom i młodzieży w odrabianiu lekcji oraz w nadrabianiu zaległości w nauce,
- „Wolontariusz do akcji charytatywnych, promocyjnych i obsługi projektów socjalnych”- to osoba, która chciałaby pomagać okazjonalnie, czująca się dobrze w grupie.

Przez cały okres współpracy wolontariusze otrzymują na bieżąco wsparcie ze strony koordynatora. Część wolontariuszy podejmuje długoterminową współpracę z Ośrodkiem, a inni włączają się w działania na okres od 3 do 12 miesięcy. Niektórzy z powodu zmiany sytuacji życiowej zawieszają swoje działania wolontaryjne.

W 2024 r. współpracę z sosnowieckim Ośrodkiem podjęło 56 wolontariuszy.

Tabela nr 14. Wiek wolontariuszy w latach 2022 – 2024.

l.p.	Wiek	2022 r.	2023 r.	2024 r.
1.	14 do 18 r. ż.	27	30	25
2.	19 do 30 r. ż.	13	9	13
3.	31 do 50 r. ż	17	8	10
4.	Powyżej 51 r. ż.	6	6	8

Źródło: Dane MOPS – opracowanie ZPS

Tabela 15. Wolonatriusze według płci w latach 2022 – 2024.

Wyszczególnienie	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Kobiety	34	32	40
Mężczyźni	29	21	16
Razem	**63**	**53**	**56**

Źródło: Dane MOPS – opracowanie ZPS

Z analizy wieku wolontariuszy wynika, że najliczniejszą grupę wiekową stanowią wolontariusze do 18 r. ż., natomiast w porównaniu do roku poprzedniego wzrosła liczba wolontariuszy w wieku powyżej 19 roku życia. W roku 2024 w stosunku do roku poprzedniego wzrosła liczba wolontariuszy ze względu na większą liczbą przeprowadzanych projektów socjalnych i poszerzenie współpracy z innymi komórkami organizacyjnymi. W 2024 r. w porównaniu do lat poprzednich wzrosła znacznie liczba wolontariuszy płci żeńskiej.

Tabela nr 16. Działania wolontaryjne podejmowane w 2024.

Rodzaj wykonywanych działań	Liczba wolontariuszy
Liczba wolontariuszy przydzielonych do zadań, w tym:	**199**
do osób indywidualnych	30
do pracy z dziećmi np. korepetycje	41
do zadań akcyjnych	114
do pomocy w ośrodkach wsparcia	14

Źródło: Dane MOPS – opracowanie ZPS

W 2024 r. współpracę z Wolontariatem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu podjęło 56 wolontariuszy. Pomocą wolontaryjną objęto 74 osoby korzystające ze wsparcia tutejszego Ośrodka.

Działania wolontaryjne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu prowadzone są zarówno w placówkach pomocy społecznej, jak również w miejscu zamieszkania klientów pomocy społecznej (pomoc indywidualna). Działania podejmowane w miejscu zamieszkania dostosowywane są do indywidualnych potrzeb osób wymagających wsparcia.

W ramach pomocy indywidualnej wolontariusze m. in.: pomagają osobom starszym i z niepełnosprawnością w codziennych czynnościach, organizują czas wolny, pomagają w dotarciu do lekarza. Pracując indywidualnie z dziećmi oraz z rodzinami, w tym z rodzinami wielodzietnymi, pomagają m. in.: w organizowaniu czasu wolnego, w nauce, w opiece nad dziećmi.

W 2024 r. wolontariusze MOPS w Sosnowcu uczestniczyli w działaniach Klubów Transformacji i udzielali pomocy w organizacji zajęć dla seniorów, dzieci, prowadzili korepetycje dla uczniów szkół podstawowych.

Wolontariusze prowadzili również korepetycje w miejscu zamieszkania dziecka, dotyczyło to dzieci z rodzin zastępczych i środowisk objętych wsparciem Sekcji Asysty Rodzinnej, szczególnie w sytuacjach, gdzie występowała w rodzinie np. niepełnosprawność. W roku 2024 z takiej pomocy skorzystało 23 dzieci przy wsparciu 11 wolontariuszy.

Dodatkowo wolontariusze MOPS brali czynny udział w różnego rodzaju projektach o zasięgu lokalnym i ogólnopolskim, a także współorganizowali lub wspierali działania innych podmiotów adresowane do mieszkańców Sosnowca, m. in.:

- 28 stycznia 2024 r. Wolontariat Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu wsparł Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Wolontariusze MOPS Sosnowiec oprócz tego, iż z wielkim poświęceniem kwestowali na ulicach Sosnowca, pomagali również w obsłudze stoisk w Sztabie, gdzie zbiórka środków prowadzona była stacjonarnie. W tym roku w Finale WOŚP MOPS Sosnowiec grał wspólnie z II LO im. E. Plater. Zbiórka odbyła się pod hasłem: „Płuca po pandemii. Gramy dla dzieci i dorosłych!". W akcji udział wzięło 6 wolontariuszy,
- Od 1 lutego do 14 czerwca 2024 r. w ramach działań Klubu Transformacji „Centrum" 4 wolontariuszy udzielało korepetycji dzieciom z podstawowych przedmiotów szkolnych, w tym również językowych. Dzieci uczęszczające na zajęcia skierowane zostały przez pracowników Sekcji Asysty Rodziny oraz Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych,
- Od 1 lutego 2024 r. 2 wolontariuszy MOPS prowadziło zajęcia z rękodzieła: szydełkowania, robienia makramy i składania origami. Zajęcia prowadzone były w Klubie Transformacji „Milowice", „Konstantynów" i „Pogoń". Prowadzone zajęcia były kontynuacją działań rozpoczętych w 2023 r.,
- 8 lutego 2024 r. Wolontariat MOPS Sosnowiec we współpracy z Zespołem Obsługi Placówek Opiekuńczo Wychowawczym nr 4 w Sosnowcu zorganizował zabawę karnawałową dla wychowanków ośrodka. 6 wolontariuszy pomogło w obsłudze projektu organizując m.in. animacje, obsługując maszynę do waty cukrowej,
- W lutym 2024 r. Stowarzyszenie „MOC na MOC" w ramach projektu PoMOCna Paczka „Od juniora dla seniora" przekazało do wolontariatu część zebranych darów m.in. kawy, herbaty i słodycze. Dary zostały dostarczone przez wolontariuszy do najbardziej potrzebujących seniorów objętych pomocą pracowników socjalnych,
- Od 1 marca 2024 r. w Sosnowieckim Centrum Organizacji Pozarządowych 1 wolontariusz w ramach nieodpłatnej pomocy prawnej zajmował się promowaniem i rozpowszechnianiem polubownych form rozwiązywania konfliktów oraz podnoszeniem świadomości prawnej na etapie sądowym,
- 25 marca 2024 r. z okazji Świąt Wielkanocnych Wolontariat MOPS Sosnowiec wraz z uczniami i wychowawcą ze Szkoły Podstawowej Nr 9, odwiedzili pensjonariuszy w DDPS z ul. Szymanowskiego 5a i z ul. Szybikowej 8 w Sosnowcu. Podczas spotkań 2 wolontariuszy uroczyście wręczyło seniorom kartki świąteczne i babeczki wielkanocne.

- Od 1 kwietnia do końca grudnia 2024 r. w Klubie Transformacji „Pogoń" 1 wolontariusz pomagał w organizacji zajęć manualnych dla dzieci i młodzieży z wykorzystaniem technik stymulujących wyobraźnię dzieci.
- 22 kwietnia 2024 r. Wolontariat MOPS w Sosnowcu zorganizował dla Pensjonariuszy Domu Pomocy Społecznej nr 2 w Sosnowcu spotkanie pod hasłem „Dbaj o Formę". Akcja miała na celu podniesienie świadomości seniorów o tym, jak istotny wpływ na jakość życia ma właściwe odżywianie się i codzienny ruch. Podczas spotkania 5 wolontariuszy aktywnie uczestniczyło w realizacji projektu prowadząc: prezentację o zdrowym żywieniu, quizy i ćwiczenia z seniorami. Pensjonariusze otrzymali od sponsora firmy GXO Logistics odzież sportową oraz urządzenia treningowe.
- W okresie od 1 lipca do 26 sierpnia 2024 r. Zespół Pracy Socjalnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu zrealizował w partnerstwie z Przedsiębiorstwem Komunikacji Miejskiej sp. z o.o. w Sosnowcu oraz przy współpracy z MOSiR Sosnowiec cykl siedmiu imprez plenerowych dla dzieci i młodzieży w ramach projektu socjalnego „Podwórkowy MopsikoBus". Wolontariusze zajęli się obsługą i pomocą w przygotowaniu każdego z festynów. 40 wolontariuszy zaangażowanych było w projekt. Do ich zadań należało m.in.: malowanie twarzy, dmuchanie balonów, pomoc w organizacji zabaw animacyjnych dla dzieci i obsługa maszyn do waty cukrowej i popcornu.
- Od września. do grudnia 2024 r. 1 wolontariusz prowadził z seniorami zajęcia z nauki korzystania z komputerów, tabletów i telefonów. Zajęcia odbywały się cyklicznie w każdy poniedziałek i środę w Klubie Senior + przy ul. Sobieskiego 3d.
- 2 września 2024 r. Stowarzyszenie ALOHA zorganizowało dla Rodzin z dziećmi w dzielnicy „Środula" grę plenerową. Akcję wsparło 8 wolontariuszy, którzy zajęli się obsługą punktów kontrolnych i stoisk stowarzyszenia podczas wspólnej zabawy.
- W dniach 9-10 października 2024 r. podczas „Sosnowieckich Dni Seniora" obchodzonych w sali widowiskowo-koncernowej MUZA 3 wolontariuszy czynnie pomagało w organizacji imprezy dla seniorów wspierając w działaniach pracowników Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miejskiego.
- 14. Października 2024 r. Wolontariat Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu we współpracy z Zespołem Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych nr 4 w Sosnowcu zorganizował „Dzień Gier bez Prąd" dla wychowanków Placówek. To wielkie święto miłośników planszówek. Z okazji obchodzonego święta wolontariat MOPS spotkali się z dziećmi i młodzieżą przebywającą w Zespole Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych nr 4 w Sosnowcu. Podczas obchodów święta 4 wolontariuszy spędziło z wychowankami ośrodka czas w sposób kreatywny i ciekawy uczestnicząc w różnych zabawach ruchowych oraz rywalizując w rozgrywkach gier planszowych.
- Od 15 października 2024 r. jeden z wolontariuszy pomagał w przygotowaniu zajęć i quizów dla pensjonariuszy pracownikom dziennych domów pomocy społecznej. Po uzgodnieniu tematyki z kierownikami ośrodków zajęcia odbywały się w trzech dziennych domach pomocy społecznej w Sosnowcu,.

- W październiku 2024 r. Wolontariat MOPS Sosnowiec poszerzył współpracę ze Stowarzyszeniem „MOC na MOC". W ramach oferowanej pomocy Stowarzyszenie przekazało dla 150 seniorów korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej KARTY DOBRA. Było to o 130 kart więcej niż w roku 2023. Karty przez okres 10 miesięcy doładowywane są limitowanymi miesięcznie środkami i uprawniają do realizowania zakupów żywnościowych. Akcję doraźnie wsparli wolontariusze MOPS Sosnowiec pomagając w planowaniu i robieniu zakupów.
- 25 listopada 2024 r. Zespół Pieczy Rodzinnej zorganizował w sali widowiskowo-koncertowej MUZA Galę dla Rodzin Zastępczych. Podczas uroczystego spotkania 4 wolontariuszy pomagało w obsłudze imprezy.
- W okresie od 27 listopada do 13 grudnia 2024 r. w ramach projektu socjalnego „Świąteczna paczka dla seniora" Wolontariat Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu po raz piąty zorganizował zbiórkę darów dla seniorów. Udział w zbiórce wzięła młodzież wraz z gronem pedagogicznym II Liceum Ogólnokształcącego im. Emilii Plater w Sosnowcu, Szkoły Podstawowej nr 15 im. Stefana Żeromskiego i Szkoły Podstawowej nr 9 im. Marii Konopnickiej. Dodatkowo Szkoła Podstawowa nr 9 im. Marii Konopnickiej w Sosnowcu przygotowała ręcznie robione przez uczniów kartki świąteczne. Dary w okresie okołoświątecznym zostały wręczone przez pracowników i wolontariuszy MOPS wytypowanym seniorom. Część darów została przekazana pensjonariuszom Dziennych Domów Pomocy Społecznej z ul. Żeromskiego 4a, ul. Szymanowskiego 5a oraz ul. Szybikowej 8 w Sosnowcu. W projekcie socjalnym wzięło udział 3 wolontariuszy.
- 4 grudnia 2024 r. z okazji Międzynarodowego Dnia Wolontariusza, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zorganizował spotkanie dla Wolontariuszy podczas którego podsumowaliśmy niezwykle pracowity i intensywny rok. Podziękowaliśmy Wolontariuszom za ogromny wkład energii, empatii i poświęcenie swojego wolnego czasu. kierownik Zespołu Pracy Socjalnej wręczyła wolontariuszom podziękowania oraz upominki. W wydarzeniu wzięło udział 10 wolontariuszy.
- 9 grudnia 2024 r. Zespół Pieczy Zastępczej zorganizował Mikołajki dla dzieci z rodzin zastępczych w Przystanku Otwartej Kultury Kazimierz Górniczy. Imprezę wspomogło 4 wolontariuszy, którzy obsługiwali piernikowe stoisko, malowali buźki i zabawiali najmłodszych uczestników.
- 13 grudnia 2024 r. w ramach miejskiego programu „Miej Więcej" Urząd Miejski w Sosnowcu Wydział Polityki Społecznej zorganizował imprezę mikołajkową dla dzieci z rodzin wielodzietnych. W pomoc i w obsługę wydarzenia zaangażowało się 7 wolontariuszy.

Ponadto wolontariusze MOPS w ciągu całego 2024 r. wspierali działania Zespołu Pieczy Zastępczej promującego rodzicielstwo zastępcze pomagając w organizacji festynów w placówkach oświatowych min.: Przedszkolu Miejskim nr 54, Przedszkolu Miejskim nr 38, Przedszkolu Miejskim nr 3, Szkole Podstawowej nr 29, Szkole Podstawowej nr 20 czy Szkole Podstawowej nr 21 - akcje wsparło łącznie 12 wolontariuszy.

3.4 Pomoc obywatelom Ukrainy przebywającym na terytorium Rzeczpospolitej Polskiej w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa

W 2024 r. nadal występowała konieczność zapewnienia wsparcia osobom, które przybyły do naszego kraju z Ukrainy w związku z działaniami wojennymi. Obywatele Ukrainy, którzy nie mogli we własnym zakresie zapewnić sobie zakwaterowania, mieli możliwość skorzystania z miejsc całodobowego pobytu w jednym z kilku ośrodków na terenie miasta. Z uwagi na fakt, iż wielu obywateli Ukrainy podjęło pracę i usamodzielniło się, skala tej pomocy była mniejsza.

Uchodźcom udzielana nadal była pomoc finansowa na podstawie Ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Na podstawie art.31 w/w ustawy wypłacono jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 300 zł. W 2024 r. świadczenie przyznano dla 173 osób na łączną kwotę 51 900 zł. Ponadto na obsługę tego zadania przeznaczono 1 038 zł. Od 1 lipca 2024 r., po zmianie w/w ustawy, artykuł 31 został uchylony i tej formy pomocy nie przyznaje się.

W oparciu o art. 29 i 30 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa przyznano zasiłek stały dla 21 osób na zasadach i w trybie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej – wypłacono 85 świadczeń na kwotę 49 226,94 zł. Ponadto w roku 2024 dwie rodziny skorzystały z pomocy w formie zasiłku okresowego. Wypłacono 8 świadczeń na kwotę 5 262,94 zł. Kwota nie została jednak wykorzystana w całości z uwagi na zmianę sytuacji bytowej świadczeniobiorcy. W ramach zapewnienia posiłku dla dzieci i młodzieży objęto tą formą pomocy 15 dzieci, przeznaczono na ten cel kwotę 9 400 zł.

III. Programy i projekty realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

1. Realizacja Programu „Opieka wytchnieniowa – edycja 2024”

W roku 2024 analogicznie do lat 2021 – 2023, pozyskano z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej środki finansowe pochodzące z Funduszu Solidarnościowego na realizację zadania publicznego w formie Programu „Opieka wytchnieniowa” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego - edycja 2024”. Członkowie rodzin i opiekunowie osób niepełnosprawnych mogli skorzystać z usług opiekuńczych w ramach pobytu dziennego w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej. Ze wsparcia skorzystało 69 opiekunów faktycznych mających pod opieką 73 osoby z niepełnosprawnościami, z tego 47 opiekunów faktycznych osób dorosłych z orzeczeniem o znacznym lub równoważnym stopniu niepełnosprawności oraz 26 opiekunów dzieci do 16 r.ż. z orzeczeniem o niepełnosprawności.

Usługi opiekuńcze w postaci czasowego odciążenia od codziennych obowiązków łączących się ze sprawowaniem opieki, zapewnieniem czasu na odpoczynek i regenerację świadczone były przez 61 opiekunów zatrudnionych przez MOPS na podstawie umów zleceń. Łączna wykorzystana liczba godzin wyniosła 16 757 na łączną kwotę: 635 124,71 zł (środki Funduszu Solidarnościowego stanowiły 100% dofinansowania).

2. Realizacja Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2024”

W roku 2024 analogicznie do lat 2021-2023, pozyskano z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej środki finansowe pochodzące z Funduszu Solidarnościowego na realizację programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2024”. Program zapewniał usługę asystenta, mającą na celu pomoc pełnoletnim osobom niepełnosprawnym ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności w wykonywaniu codziennych czynności oraz w funkcjonowaniu w życiu społecznym, poprzez skorzystanie z usługi asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej. Usługi asystenta w szczególności polegały na pomocy podczas:

- wyjść, powrocie oraz/lub dojazdach w wybrane przez uczestnika Programu miejsce (np. dom, praca, placówki oświatowe i szkoleniowe, świątynie, placówki służby zdrowia i rehabilitacyjne oraz terapeutyczne, gabinety lekarskie, urzędy, znajomi, rodzina, instytucje finansowe, wydarzenia kulturalne/rozrywkowe/społeczne/sportowe itp.),
- zakupów, z zastrzeżeniem aktywnego udziału uczestnika Programu przy ich realizacji,
- załatwieniu spraw urzędowych,
- nawiązaniu kontaktu/współpracy z różnego rodzaju organizacjami,
- korzystaniu z dóbr kultury (tj. muzeum, teatr, kino, galerie sztuki, wystawy itp.).

Z udziału w Programie skorzystało 93 osoby z niepełnosprawnościami, w tym: 40 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności z niepełnosprawnością sprzężoną oraz 54 osoby z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Łączna liczba asystentów zatrudniona w programie to 66 osób. Wykorzystana liczba godzin usług asystenckich to: 28 782 na łączną kwotę: 1 318 452,00 zł (środki Funduszu Solidarnościowego stanowiły 100% dofinansowania).

3. Realizacja Programu „Korpus Wsparcia Seniorów na 2024 rok” - dotacja celowa z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych z zakresu pomocy społecznej

Gmina Sosnowiec przystąpiła do realizacji Programu „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2024 - Moduł I oraz Moduł II.

W ramach Modułu I Gmina Sosnowiec po raz pierwszy uzyskała dofinansowanie kosztów do organizacji i realizacji usług sąsiedzkich na rzecz maksymalnie 10 środowisk.

Na realizację zadania Wojewoda przyznał Gminie Sosnowiec dotację celową z budżetu państwa w wysokości: 80 800,00 zł. Gmina natomiast wniosła wkład własny w wysokości: 20 200 zł. Wsparciem objęto dwie osoby, mieszkańców miasta Sosnowiec.

Celem Modułu I jest zapewnienie osobom w wieku 60 lat i więcej usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich. Usługi sąsiedzkie obejmują pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczno-pielęgnacyjną, przez którą należy rozumieć formy wsparcia niewymagające specjalistycznej wiedzy i kompetencji, oraz, w miarę potrzeb i możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

W ramach Modułu II Gmina Sosnowiec uzyskała dofinansowanie kosztów na zakup opasek oraz użytkowania opasek bezpieczeństwa zakupionych w ramach programu Korpus Wsparcia Seniorów w 2022 r.

Na realizację zadania Wojewoda przyznał Gminie Sosnowiec dotację celową z budżetu państwa w wysokości: 421 088,00 zł. Gmina natomiast wniosła wkład własny w wysokości: 105 272,00 zł.

Grupą docelową programu byli seniorzy w wieku 60 lat i więcej, będący mieszkańcami Sosnowca, którzy:

- mają problemy z samodzielnym funkcjonowaniem ze względu na stan zdrowia,
- prowadzą samodzielne gospodarstwa domowe lub mieszkają z osobami bliskimi, które nie są w stanie zapewnić im wystarczającej opieki w codziennym funkcjonowaniu w zakresie odpowiadającym ich potrzebom.

W ramach programu został zapewniony dostęp do tzw. „opasek bezpieczeństwa" wyposażonych w następujące funkcje:

- przycisk bezpieczeństwa – sygnał SOS,
- lokalizator GPS,
- funkcje umożliwiające komunikowanie się z centrum obsługi i opiekunami,
- funkcje monitorujące podstawowe czynności życiowe (puls i saturacja).

Opaski posiadały kartę SIM, która umożliwiała seniorom wywołanie sygnału SOS oraz kontakt głosowy z konsultantem telecentrum.

Realizowana usługa miała na celu poprawę poczucia bezpieczeństwa i możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych przez dostęp do tzw. „opieki na odległość".

W ramach programu objętych zostało wsparciem 329 seniorów.

Na realizację programu „Korpus Wsparcia Seniorów na rok 2024" z dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie zadań z zakresu pomocy społecznej wydatkowano na moduł I - 7 864,94 zł oraz na moduł II - 201 089,77 zł.

4. Realizacja Programu pn.: „Architekci pomocy", dofinansowanego ze środków PFRON w ramach programu „Dostępna przestrzeń publiczna"

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu od 2023 r. realizuje projekt „Architekci pomocy". Realizację projektu dofinansowanego ze środków PFRON w ramach programu „Dostępna przestrzeń publiczna" przewiduje się do czerwca 2027 r. Ze środków PFRON dofinansowano realizację projektu w wysokości 318 560,40 zł i zabezpieczono 79 640,10 zł wkładu własnego.

Celem projektu jest wyrównywanie szans osób ze szczególnymi potrzebami poprzez zapewnienie dostępności w przestrzeni publicznej a w szczególności w zakresie poprawy rozwiązań architektonicznych dla osób z dysfunkcją narządu wzroku, osób z dysfunkcją narządu ruchu oraz poprawy dostępności informacyjno-komunikacyjnej dla osób z dysfunkcją narządu słuchu, korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu.

W 2024 r. Ośrodek w ramach realizowanych działań wydatkował 59 269,01 zł, w tym ze środków własnych: 3 632,10 zł. W ramach projektu zapewniono dostęp do tłumacza migowego online „Tu migamy".

Oznakowano 13 budynków MOPS tabliczkami informacyjnymi w formie wizualnej oraz dotykowej i nakładki na poręcze (alfabet Braille'a), dostawano toalety w celu swobodnego i bezpiecznego korzystania przez osoby ze specjalnymi potrzebami, zamontowano uchwyty na kule/laski, miejsca siedzące wyposażone w oparcia oraz podłokietniki ułatwiające siadanie i wstawanie osobom z niepełnosprawnością. W ramach poprawy komfortu osób z niepełnosprawnością remontowano pomieszczenia przy ul. Szpitalnej 1. Lokal ten w 2025 r. zostanie w całości dostosowany do osób ze szczególnymi potrzebami oraz przekazany Powiatowemu Zespołowi ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

5. Realizacja Projektu pn.: „Trudny start, lepsza przyszłość", dofinansowanego ze środków Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 (Europejski Fundusz Społeczny+)

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu rozpoczął realizację projektu „Trudny start, lepsza przyszłość" dofinansowanego ze środków Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 (Europejski Fundusz Społeczny+) dla Priorytetu: FESL.07.00-Fundusze Europejskie dla społeczeństwa; Działania: FESL.07.07-Wsparcie rodziny, dzieci i młodzieży oraz deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej.

Celem projektu jest rozwój usług społecznych wspierających dzieci i rodzinę oraz wsparcie młodzieży w procesie usamodzielnienia. Realizowany projekt zakłada zwiększenie dostępności do zrównoważonych, dobrej jakości usług zapobiegając wykluczeniu społecznemu, wyrównujących szanse, niwelujących deficyty i rozwijających potencjały, realizowanych głównie w środowisku z wykorzystaniem wszystkich dostępnych w nim zasobów.

Grupę docelową stanowią dzieci i młodzież, którzy wymagają wsparcia ze względu na problemy psychiczne, behawioralne i/lub niepełnosprawność. Szczególnego wsparcia oczekują rodzice dla dzieci z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi (CZR), są to najczęściej dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.

W ramach projektu będą realizowane następujące zadania:

- wsparcie dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze lub w kryzysie - cz.1 działania dedykowane rodzinom i rodzicom,
- wsparcie dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze lub w kryzysie - cz.2 działania dedykowane dzieciom,
- wsparcie młodzieży usamodzielnianej, opuszczającej instytucjonalną pieczę zastępczą lub inne instytucje całodobowe,
- usługi dla dzieci wymagających wsparcia.

W roku 2024 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zaczął realizację zadania polegającego na wsparciu młodzieży usamodzielnianej opuszczającej instytucjonalną pieczę zastępczą lub inne instytucje całodobowe. Celem zadania jest wsparcie wychowanków placówek w osiągnięciu samodzielności oraz pomocy w procesie stabilizacji życiowej. Zostały zorganizowane treningi kompetencji społecznych, w tym umiejętność załatwianie spraw urzędowych, trening kompetencji rodzicielskich oraz warsztaty z profilaktyki uzależnień.

Ponadto przystąpiono do realizacji zadań polegających na wsparciu dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze lub z kryzysie. Zorganizowano indywidualne wsparcie logopedyczne dla 44 dzieci, zajęcia integracyjno-edukacyjne dla 72 osób, trzy grupy wsparcia, konsultacje dla 21 osób dorosłych w zakresie mediacji i negocjacji oraz odbyły się zajęcia kulinarne dla 15 osób.
Realizacja projektu planuje się do maja 2028 r. Pozyskano dofinansowanie w wysokości 5 586 308,75 zł oraz zabezpieczono 294 016,25 zł wkładu własnego. Koszt realizacji projektu w 2024 r. wyniósł 175 120,05 zł w tym 29 272,40 zł wkładu własnego.

6. Realizacja Projektu pn.: „Zróbmy sobie klimat czyli sprawiedliwa transformacja w Sosnowcu", dofinansowanego w ramach Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 (Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji)

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje wspólnie z Urzędem Miasta w Sosnowcu, Fundacją "Epikur", Teatrem Zagłębia i Pałacem Schoena Muzeum w Sosnowcu projekt „Zróbmy sobie klimat, czyli sprawiedliwa transformacja w Sosnowcu", dofinansowanego w ramach Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 (Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji) dla Priorytetu: FESL.10.00-Fundusze Europejskie na transformację, Działania: FESL.10.24-Włączenie społeczne - wzmocnienie procesu sprawiedliwej transformacji.

Projekt zakłada rozwój aktywności społecznej oraz przygotowanie do akceptacji dla procesu transformacji i zmiany klimatycznej 400 mieszkańców Sosnowca. Celem projektu jest podjęcie działań na rzecz mieszkańców i obszarów uczestniczących w procesie sprawiedliwej transformacji. Projekt dotyczy zagadnień rzeczywiście występujących w danej społeczności, określonych wspólnie z uczestnikami.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu realizuje ww. projekt od 2024 r. W ramach projektu zostały zorganizowane zajęcia edukacyjne oraz manualne na rzecz ekologii, międzypokoleniowe warsztaty plastyczne, wyjazdy edukacyjno – integracyjne, spacery historyczno- ekologiczne po terenie Sosnowca dla około 200 osób, w tym 50 uczestników zrekrutowanych do projektu.
Realizacja projektu planuje się do czerwca 2026 r. Wartość projektu wynosi 9 442 030,79 zł (środki Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji stanowią 100% dofinansowania), z czego 623 333,19 zł wydano w 2024 r.

7. Realizacja projektu pn.: „Droga do zmian w Klubie Integracji Społecznej w Sosnowcu", dofinansowanego ze środków Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 (Europejski Fundusz Społeczny+)

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu w 2024 r. pozyskał środki na realizację projektu „Droga do zmian w Klubie Integracji Społecznej w Sosnowcu" dofinansowanego ze środków Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 (Europejski Fundusz Społeczny+) dla Priorytetu: FESL.07.00-Fundusze Europejskie dla społeczeństwa; dla Działania 07.02 – Aktywna Integracja

Celem projektu jest poprawa sytuacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poprzez rozszerzenie oferty wsparcia Klubu Integracji Społecznej.

Grupą docelową jest 60 mieszkańców Sosnowca zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym:

- 30 osób, młodzież opuszczająca instytucjonalną pieczę zastępczą, tj. placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo wychowawcze,
- 12 osób bezrobotnych lub długotrwale bezrobotnych,
- 18 osób z niepełnosprawnościami.

Realizacja projektu planuje się do maja 2027 r. Pozyskano dofinansowanie w wysokości 843 234,21 zł ze środków Funduszy Europejski oraz dofinansowanie z budżetu państwa w wysokości 99 204,02 zł, zabezpieczono także 49 602,02 zł wkładu własnego. Łączna wartość projektu wynosi 992 040,25 zł.

8. ”Kooperacje 3D-model wielosektorowej współpracy na rzecz wsparcia osób i rodzin”

19 lipca 2018 r miasto Sosnowiec rozpoczęło realizację programu pilotażowego w ramach projektu „Kooperacje 3D – model wielosektorowej współpracy na rzecz wsparcia osób i rodzin” realizowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej woj. Śląskiego. Celem projektu jest wzmocnienie i poprawa współpracy na rzecz wsparcia osób i rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej. Realizacja projektu ma umożliwić efektywną kooperację wszystkich instytucji, które do tej pory realizowały działania na rzecz włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa samodzielnie lub współdziałały w ograniczonej postaci. Działania związane z projektem koordynuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu, który w niniejszym projekcie pełni rolę animatora lokalnego.

Od roku 2022 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania programu w ramach projektu socjalnego „Kooperacje 3D”. Cele oraz zadania, które były realizowane w ramach pilotażowego projektu ROPS zostały zachowane.

W roku 2024 zostały potwierdzone deklaracje współpracy z 16 instytucjami miejskimi (Straż Miejska, ZUS Sosnowiec, Zakład Lecznictwa Ambulatoryjnego Sosnowiec, MZZL, I oraz III Zespół Kuratorski ds. Orzeczeń Karnych przy Sądzie Rejonowym w Sosnowcu, Izba Wytrzeźwień, WGL UM Sosnowiec, Policja, WPS UM Sosnowiec, CUSiW, WWO UM Sosnowiec, WZ UM Sosnowiec, Kuratorzy Zawodowi Sądu Okręgowego w Sosnowcu, ŚDS „Salve”, Rejonowe Pogotowie Ratunkowe w Sosnowcu). Wszystkie te instytucje tworzą Partnerski Zespół Kooperacyjny mający na celu stworzenie nowych standardów pracy na rzecz osób i rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem. Praca z wytypowanymi osobami/rodzinami odbywa się w ramach tworzonych Zadaniowych Zespołów Kooperacyjnych i polega na współpracy pracownika socjalnego z dobranymi kooperantami, którzy umożliwiając swoje usługi zebrane w Lokalnym Koszyku Usług dobrane indywidualnie do potrzeb beneficjenta wspólnie z nim wypracują plan działania wyznaczając realne do osiągnięcia cele. W pracy Zadaniowych Zespołów Kooperacyjnych najważniejszą rolę odgrywa sam beneficjent, który wyraża zgodę na taką formę pracy oraz osobiście uczestniczy w pracach ZZK mając decydujący wpływ na tworzenie planu współdziałania mającego pomóc w pokonaniu jego trudnej sytuacji życiowej.

W roku 2024 udało się zorganizować jedno spotkanie Partnerskiego Zespołu Kooperacyjnego oraz 4 spotkania Zadaniowego Zespołu Kooperacyjnego. Prace w tych Zespołach zaowocowały poznaniem kompetencji poszczególnych instytucji, wzmocnieniu relacji między pracownikami, a co najważniejsze- udzieleniu realnej pomocy osobom objętym wsparciem. Współpraca międzyinstytucjonalna jest codziennością w pracy osób zaangażowanych w działania w obszarze pomocy i integracji społecznej, edukacji, systemu opieki zdrowotnej, sądownictwa, policji i innych polityk sektorowych. Partnerzy wytypowani w gminie Sosnowiec dostrzegli sens i potrzebę tworzenia partnerstwa lokalnego w celu usprawnienia wspólnych działań i zwiększenia potencjału instytucji.

9. Realizacja Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027 – Podprogram 2023

Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027 (FEPZ) współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus realizowany w ramach Podprogramu 2023, polega na udzielaniu osobom najuboższym pomocy żywnościowej. Pomocą taką mogą być objęte osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, z powodów określonych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej oraz których dochód nie przekraczał 220% kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania z pomocy społecznej (tj. 2 056,40 zł dla osoby samotnie gospodarującej oraz 1 590 zł dla osoby w rodzinie). Uprawnienia do korzystania z tej formy pomocy potwierdzali pracownicy socjalni Sekcji Pomocy Środowiskowych wydając skierowania osobom spełniającym kryteria. Wydawaniem żywności zajmował się Caritas Diecezji Sosnowieckiej, na podstawie umowy zawartej z Gminą Sosnowiec w 6 punktach dystrybucji na terenie miasta, tj. w:

- Magazynie Żywności Caritas Diecezji Sosnowieckiej przy ul. Widok 1,
- Punkcie przy Parafii Jezusa Chrystusa Najwyższego i Wiecznego Kapłana przy ulicy Mieleckiej 1,
- Punkcie przy Spiżarni Caritas przy ul. Kościelnej 8,
- Punkcie przy Parafii św. Franciszka przy ul. Partyzantów 24
- Punkcie przy Parafii św. Rafała Kalinowskiego przy ul. Kordonowa 8,
- Punkcie przy Parafii Chrystusa Króla przy ul. Kraszewskiego 25.

W 2024 r. pracownicy socjalni wydali 996 skierowań dla 3 141 osób uprawnionych do skorzystania z programu, w tym dla 154 obywateli Ukrainy. MOPS przekazywał w ustalonych terminach wszystkie przygotowane skierowania wg. przesłanych wcześniej list do Caritas Diecezji Sosnowieckiej.

IV. Pomoc udzielana na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

Pomoc udzielana na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje również zadania z zakresu rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnościami. Powołany do obsługi tego zadania Zespół zajmuje się realizacją dofinansowań ze środków PFRON. Celem wsparcia jest, m.in.:

- zniwelowanie izolacji społecznej osób z niepełnosprawnościami,
- przystosowanie przestrzeni publicznej dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- wspieranie środowiska osób z niepełnosprawnościami w celu stworzenia im warunków do pełnego uczestnictwa w pełnieniu ról społecznych,
- wyrobienie poczucia zaradności wśród osób z niepełnosprawnościami oraz umożliwienie codziennego funkcjonowania i komunikowania się ze światem zewnętrznym.

W 2024 r. z dofinansowania ze środków PFRON skorzystało 1 596 osób. Łączna kwota dofinansowania ze środków PFRON do zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnościami 7 072 500,37 zł.

Tabela nr 17. Zestawienie wykonania planu finansowego PFRON 2024 r.

Lp.	Nazwa zadania	Ostateczny plan finansowy 2024	Wykonanie planu finansowego 2024	Wykonanie planu finansowego 2024
		w zł	w zł	w %
REHABILITACJA SPOŁECZNA (MOPS)				
1	Dofinansowanie likwidacji barier funkcjonalnych	622 766	574 928,57	92,32 %
2	Dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych	937 000	874 702	93,35 %
3	Dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej	3 302 208	3 302 208	100,00%
4	Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnościami	41 000	37 279,24	90,92 %
5	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	2 298 000	2 283 382,56	99,36 %
6	Dofinansowanie usług tłumacza jez. migowego	1 216	0	0 %
Ogółem rehabilitacja społeczna		7 202 190	7 072 500,37	98,20 %

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne ZRS

Likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się

Osoby, które posiadają ważne orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności (bądź też równoważne z nim) mogą ubiegać się o dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się.

O dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami, mogą ubiegać się osoby z niepełnosprawnościami, którym likwidacja barier wewnątrz lokalu oraz budowa pochylni, platform i podjazdów do indywidualnych budynków mieszkalnych w znacznym stopniu umożliwi uczestnictwo w życiu społecznym.

Likwidacja barier architektonicznych polegała na adaptacji pomieszczeń higieniczno-sanitarnych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, tj. m.in.: zamiana wanny na natrysk, oporęczowanie pomieszczeń, poszerzenie otworów drzwiowych, położenie posadzki antypoślizgowej, likwidacja progów, wyrównanie poziomu podłogi.

W 2024 r. wysokość dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych ze środków PFRON wynosiła:

– do 95% kosztów przedsięwzięcia, jednak nie więcej niż 12 000 zł w zakresie likwidacji barier wewnątrz lokalu, dofinansowanie dla osób aktywnych zawodowo mogło być podwyższone do 95% kosztów przedsięwzięcia, jednak nie mogło być wyższe niż 15 000 zł.
– do 95% kosztów przedsięwzięcia, jednak nie więcej niż 15 000 zł, w zakresie likwidacji barier polegających na budowie pochylni i podjazdów do budynków mieszkalnych, dofinansowanie dla osób aktywnych zawodowo mogło być podwyższone do 95% kosztów przedsięwzięcia, jednak nie mogło być wyższe niż 17 000 zł.

Tabela nr 18. Liczba osób korzystających z dofinansowania likwidacji barier w latach 2022-2024 r.

Wyszczególnienie		Likwidacja barier architektonicznych	Likwidacja barier technicznych	Likwidacja barier w komunikowaniu się
2022	**Liczba osób, korzystających z dofinansowania**	22	58	35
	Łączna kwota środków przekazanych (w zł)	324 356	82 910	501 200
2023	**Liczba osób, korzystających z dofinansowania**	9	56	45
	Łączna kwota środków przekazanych (w zł)	111 000	272 440,91	95 096,84
2024	**Liczba osób, korzystających z dofinansowania**	11	60	45
	Łączna kwota środków przekazanych (w zł)	131 400	366 691,65	76 836,92

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne ZRS

O dofinansowanie likwidacji barier technicznych mogą ubiegać się osoby z niepełnosprawnościami, którym likwidacja barier umożliwi lub ułatwi codzienne funkcjonowanie.

W 2024 r. wysokość dofinansowania do likwidacji barier technicznych ze środków PFRON wynosiła do 95% kosztów zakupu i montażu urządzeń, lecz nie więcej niż 25 000 zł. Wyszczególniono również maksymalne kwoty dofinansowań dla poniższych przedmiotów:

a) maksymalna wysokość dofinansowania do nabycia łóżka elektrycznie sterowanego nie może być wyższa niż 2 800 zł;
b) maksymalna wysokość dofinansowania do nabycia schodołazu nie może być wyższa niż 15 000 zł;
c) maksymalna wysokość dofinansowania do nabycia roweru: trójkołowego/typu tandem/typu handbike/trójkołowego roweru z napędem elektrycznym nie może być wyższa niż 5 000 zł;
d) maksymalna wysokość dofinansowania do oprzyrządowania samochodu nie może być wyższa niż 12 000 zł;
e) maksymalna wysokość dofinansowania do zakupu i montażu podnośników: transportowych, kąpielowych lub sufitowych, wannowych nie może być wyższa niż 10 000 zł;
f) maksymalna wysokość dofinansowania do zakupu fotelików samochodowych nie może być wyższa niż 5 000 zł;

Dofinansowania przyznawane były do zakupu, m.in. takich urządzeń, jak: łóżka elektrycznie sterowane, podnośniki, czy schodołazy. O dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się mogą ubiegać się osoby, mające problem ze swobodnym kontaktem ze światem zewnętrznym. Likwidacja tej bariery ma im umożliwić komunikowanie się.

W 2024 r. wysokość dofinansowania do likwidacji barier w komunikowaniu się ze środków PFRON wynosiła do 95% kosztów zakupu i montażu urządzeń, jednak nie więcej niż 5 000 zł. Wyszczególniono również maksymalne kwoty dofinansowań dla poniższych przedmiotów:

a) maksymalna wysokość dofinansowania do nabycia sprzętu komputerowego nie może być wyższa niż 1 500 zł;
b) maksymalna wysokość dofinansowania do nabycia udźwiękowionego telefonu komórkowego nie może być wyższa niż 1 500 zł;
c) maksymalna wysokość dofinansowania do nabycia udźwiękowionego zegarka (smart watch) nie może być wyższa niż 1 500 zł;
d) maksymalna wysokość dofinansowania do nabycia Programu „Mówik” wraz z tabletem nie może być wyższa niż 2 200 zł.

W 2024 r. dofinansowania te przyznane były do zakupu: przenośnego sprzętu komputerowego, który podłączony do internetu umożliwia osobie z niepełnosprawnościami kontakt ze światem zewnętrznym, udźwiękowionych telefonów komórkowych, mówików wraz z tabletami.

Sport, kultura, rekreacja i turystyka osób z niepełnosprawnościami

O dofinansowanie ze środków PFRON organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki dla osób z niepełnosprawnościami mogą ubiegać się osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, jeżeli:

a) prowadzą działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami przez okres co najmniej 2 lata przed dniem złożenia wniosku,
b) udokumentują zapewnienie odpowiednich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami warunków technicznych i lokalowych do realizacji zadania,
c) udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem ze środków PFRON.

Wysokość dofinansowania ze środków PFRON wynosiła w 2024 r. do 60% kosztów organizowanego przedsięwzięcia.

W 2024 r. dofinansowaniem objętych zostało łącznie 101 osób. Wysokość środków przeznaczonych wyniosła 37 279,24 zł.

Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny oraz przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

O dofinansowanie do nabycia przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych mogą ubiegać się osoby, które posiadają ważne orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności (bądź też równoważne z nim), które dokonały zakupu bądź zamierzają kupić zlecony na wniosek lekarza przedmiot i otrzymały na ten cel dofinansowanie z NFZ oraz spełniają określone kryterium dochodowe.

Wysokość dofinansowania ze środków PFRON w 2024 r. wyniosła do 100% udziału własnego osoby z niepełnosprawnościami w limicie ceny ustalonym na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli taki udział był wymagany oraz do 80% sumy kwoty limitu, wyznaczonego przez ministra właściwego do spraw zdrowia oraz wymaganego udziału własnego osoby z niepełnosprawnościami w zakupie tych przedmiotów i środków, jeżeli cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit. Dofinansowanie przyznawane było m.in.: do zakupu różnego rodzaju ortez, protez, aparatów słuchowych, wkładek do aparatów, pieluchomajtek, pończoch kikutowych, aparatów do bezdechu sennego, cewników, wózków inwalidzkich, balkoników, materacy przeciwodleżynowych, szkieł okularowych, obuwia ortopedycznego.

Natomiast o dofinansowanie do nabycia sprzętu rehabilitacyjnego może ubiegać się osoba, która posiada ważne orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności (bądź też równoważne z nim), u której zachodzi potrzeba rehabilitacji w warunkach domowych (lekarz zaleci konieczność stosowania określonego sprzętu) oraz spełnia określone kryterium dochodowe.

Wysokość dofinansowania ze środków PFRON w 2024 r. wynosiła do 80% kosztów tego sprzętu, jednak nie więcej niż 3 000 zł. Wyszczególniono również maksymalne kwoty dofinansowań dla poniższych przedmiotów:

a) maksymalna wysokość dofinansowania do nabycia sprzętu komputerowego nie może być

wyższa niż 1 500 zł;

b) maksymalna wysokość dofinansowania do nabycia rowerka stacjonarnego nie może być wyższa niż 800 zł;

c) maksymalna wysokość dofinansowania do nabycia bieżni rehabilitacyjnej nie może być wyższa niż 1 000 zł;

Dofinansowania przyznawane były do zakupu m.in.: stacjonarnych rowerów rehabilitacyjnych czy drobnego sprzętu rehabilitacyjnego.

W 2024 r. dofinansowanie do nabycia sprzętu rehabilitacyjnego oraz przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych otrzymało łącznie 895 osób, w tym 58 dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami. Ponadto w ramach zadania sprzęt rehabilitacyjny dla osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej przyznano dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla dwóch placówek oświatowych. Wysokość środków przekazanych na realizację zadań o dofinansowanie do nabycia sprzętu rehabilitacyjnego dla osób fizycznych oraz dla osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, a także zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w 2024 r. wyniosła 2 283 382,56 zł.

Turnusy rehabilitacyjne

Osoby z niepełnosprawnościami mogą skorzystać z dofinansowania do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym ze środków PFRON.

Turnus rehabilitacyjny to aktywna forma rehabilitacji połączona z elementami wypoczynku lub rekreacji mająca na celu poprawę sprawności, wyrobienie zaradności, pobudzenie i rozwijanie zainteresowań osób z niepełnosprawnościami. O dofinansowanie do turnusu rehabilitacyjnego może ubiegać się osoba, która posiada orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności (bądź też równoważne z nim), została skierowana na turnus przez lekarza oraz złożyła oświadczenie o wysokości dochodu wraz z informacją o liczbie osób we wspólnym gospodarstwie domowym.

W 2024 r. dofinansowanie otrzymało łącznie 541 osób, w tym 30 dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami, 305 dorosłych osób z niepełnosprawnościami, 20 osób zatrudnionych w zakładzie pracy chronionej oraz 129 opiekunów. Kwota wydatkowana w ramach przedmiotowego zadania to 874 702 zł.

Dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej

W Sosnowcu funkcjonują 2 warsztaty terapii zajęciowej, do których uczęszcza łącznie 98 osób ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności:

1. WTZ przy Fundacji im. Brata Alberta z siedzibą przy ul. Mikołajczyka 55. W zajęciach prowadzonych przez WTZ biorą udział 43 osoby,
2. WTZ przy TPD oddział miejski Sosnowiec z siedzibą przy ul. Jodłowej 1. W zajęciach prowadzonych przez WTZ bierze udział 55 osób.

Działalność WTZ jest współfinansowana w wysokości 90% kosztów uczestnictwa ze środków PFRON, natomiast powiat ponosi 10% koszów pobytu. Celem działalności warsztatów jest realizacja zadań stwarzających osobom z niepełnosprawnościami niezdolnym do podjęcia pracy, możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskiwania lub przywracania umiejętności niezbędnych do funkcjonowania w społeczeństwie oraz podjęcia zatrudnienia.

W 2024 r. na działalność warsztatów terapii zajęciowej w Sosnowcu miasto przekazało 3 669 120 zł, w tym ze środków PFRON 3 302 208 zł oraz 366 912 zł ze środków powiatu. Ponadto mieszkańcy Sosnowca korzystają z zajęć w warsztatach terapii zajęciowej w miastach ościennych: Dąbrowie Górniczej, Katowicach, Krakowie, Chorzowie. Gmina pokrywa 10% kosztów (54 470,56 zł) pobytu tych osób, zgodnie z zawartymi porozumieniami. Z zajęć WTZ poza terenem miasta skorzystało 14 osób.

V. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu w ramach powierzonych zadań prowadzi obsługę finansowo – kadrową Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności (PZON).

Do zadań PZON należy:

1. Orzekanie o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 r. ż. dla celów prowadzenia rehabilitacji zawodowej, czyli szkoleń, zatrudnienia, korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, ulg i uprawnień, rehabilitacji w warsztatach terapii zajęciowej, prawa do niestosowania się do niektórych znaków drogowych dotyczących postoju oraz prawa do zamieszkiwania w oddzielnym pokoju.
2. Orzekanie o niepełnosprawności osób, które nie ukończyły 16 roku życia dla celów takich jak zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, rehabilitacja, zaopatrzenie w sprzęt ortopedyczny, leczenie, prawo do niestosowania się do niektórych znaków drogowych dotyczących postoju oraz prawo do zamieszkiwania w oddzielnym pokoju.
3. Wydawanie orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień (w przypadku osób posiadających już prawomocne orzeczenie o inwalidztwie lub niezdolności do pracy). Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień zespół orzekający wydaje osobie, która ukończyła 16 r. ż. i posiada jedno z następujących orzeczeń:
   - ważne orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji lub całkowitej niezdolności do pracy lub częściowej niezdolności do pracy,
   - ważne orzeczenie organu rentowego np. ZUS, wydane przed dniem 1 stycznia 1998 r. o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów.
4. Wydawanie legitymacji dokumentujących stopień niepełnosprawności. Podstawą wydania legitymacji jest wyłącznie ostatnie prawomocne orzeczenie o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności albo o wskazaniach do ulg i uprawnień.

Legitymacje wystawiane są na okres ważności orzeczenia o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień, niemniej jednak okres ten nie może być dłuższy niż:

- 5 lat (w przypadku legitymacji dokumentujących niepełnosprawność),
- 10 lat (w przypadku legitymacji dokumentujących stopień niepełnosprawności wystawionych osobom, które nie ukończyły 60 r. ż.),
- w przypadku osób, które ukończyły 60 r. ż. legitymację wydaje się na okres ważności orzeczenia stanowiącego podstawę do wydania legitymacji bez ograniczeń czasowych.

5. Wydawanie legitymacji dokumentujących niepełnosprawność osoby poniżej 16 r. ż.
6. Wydawanie kart parkingowych dla osób niepełnosprawnych.

Karty parkingowe, wydawane są:

- osobie posiadającej orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności z symbolem przyczyny niepełnosprawności 04-O (choroby narządu wzroku) lub 05-R (upośledzenie narządu ruchu) lub 10-N (choroby neurologiczne) i wskazaniem do karty parkingowej w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2014 r. Osoby posiadające tego rodzaju orzeczenia uzyskują kartę parkingową bez konieczności ponownego orzekania - na podstawie dotychczasowego orzeczenia,
- osobie niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności (na podstawie wydanego od dnia 1 lipca 2014 r. orzeczenia o stopniu niepełnosprawności albo orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień), która ma znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się. Przy czym w przypadku osób zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, wskazanie do karty parkingowej mogą uzyskać wyłącznie osoby posiadające zarówno znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się jak i przyczynę niepełnosprawności oznaczoną symbolem 04-O, 05-R, 07-S lub 10-N,
- osobie niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16 r. ż. (na podstawie wydanego od dnia 1 lipca 2014 r. orzeczenia o niepełnosprawności) mającej znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się.

Nowelizacja przepisów dotyczących zasad wydawania kart parkingowych pozbawiła jednocześnie możliwości uzyskania karty parkingowej osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności.

Kartę parkingową wydaje się na wniosek osoby niepełnosprawnej na okres ważności orzeczenia, jednakże nie dłużej niż na 5 lat. Opłata za wydanie karty parkingowej w wysokości 21 zł stanowi dochód budżetu państwa i po potrąceniu przez gminę 5% jest przekazywana Wojewodzie. W 2024 r. Wojewodzie przekazano 35 391,30 zł, a dochód gminy z tego tyłu wyniósł 1 862,70 zł.

7. Od stycznia 2024 roku rozpoczęto realizację nowych przepisów, które nakładają na Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności obowiązek przyjmowania wniosków o wydanie decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia. Uzyskanie tej decyzji jest warunkiem niezbędnym do przyznania świadczenia wspierającego, zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz.U.

z 2023 r. poz. 2760). Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Sosnowcu przyjmuje, weryfikuje oraz przekazuje wnioski do Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Województwie Śląskim, na podstawie art. 6b ust. 8 ww. ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2023 r. poz. 100).

8. Od sierpnia 2024 roku, w związku z wprowadzeniem ustawy z dnia 24 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U z 2024 poz. 1165), na podstawie art. 6bb ust. 3 ustawy rozpoczęto wydawanie zaświadczeń potwierdzających złożenie wniosku oraz określających termin ważności dotychczasowego orzeczenia.

Podstawowe znaczenie przy orzekaniu o niepełnosprawności mają w szczególności przepisy Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i akty wykonawcze do tej ustawy wraz z zawartymi w nich definicjami niepełnosprawności i stopni niepełnosprawności. Wskazują one, jakie elementy mają wpływ na stwierdzenie niepełnosprawności.

Ustalone są trzy stopnie niepełnosprawności dla osób powyżej 16 r. ż., które stosuje się do realizacji celów określonych ustawą:

- znaczny,
- umiarkowany,
- lekki.

W stosunku do osób, które nie ukończyły 16 r. ż., niepełnosprawność nie podlega gradacji.

Podstawą uznania osoby, która nie ukończyła 16 r. ż., za niepełnosprawną są następujące kryteria:

- przewidywany okres trwania upośledzenia stanu zdrowia z powodu stanów chorobowych (określonych w rozporządzeniu) przekraczający 12 miesięcy,
- niezdolność do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, takich jak: samoobsługa, samodzielne poruszanie się, komunikowanie z otoczeniem, powodująca konieczność zapewnienia stałej opieki lub pomocy, w sposób przewyższający zakres opieki nad zdrowym dzieckiem w danym wieku,
- znaczne zaburzenia funkcjonowania organizmu, wymagające systematycznych i częstych zabiegów leczniczych i rehabilitacyjnych w domu bądź poza nim.

Wszystkie wymienione przesłanki muszą wystąpić łącznie.

Niepełnosprawność dziecka orzeka się na czas określony, jednak na okres nie dłuższy niż do ukończenia przez nie 16 r. ż. O okresie tym decyduje ocena możliwości poprawy funkcjonowania dziecka. Orzeczenie o niepełnosprawności wydaje się na wniosek złożony do powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności przez ustawowego przedstawiciela dziecka.

W zakresie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności Biuro Pełnomocnika Rządu podkreśla, iż orzecznictwo o niepełnosprawności uwzględnia zarówno fizyczne, psychiczne jak i społeczne aspekty funkcjonowania człowieka. Naruszenie sprawności organizmu powodujące niepełnosprawność nie zawsze uniemożliwia lub ogranicza zdolność do zarobkowania, może natomiast

powodować ograniczenia w życiu pozazawodowym, w pełnieniu ról społecznych, w samodzielnej egzystencji. Przyjęte zasady orzekania oznaczają jednakże, iż orzekanie o niepełnosprawności ma charakter kompleksowy. Wystąpienie tylko jednego z elementów np. naruszenia sprawności organizmu (potocznie utożsamianego z chorobą) nie musi zatem oznaczać, że mamy do czynienia z niepełnosprawnością. Natomiast intensywność tego czynnika nie wpływa bezpośrednio na ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, jeżeli w następstwie jego występowania nie dochodzi do istotnych ograniczeń w sferze społecznej lub zawodowej. Reasumując, orzekanie o niepełnosprawności nie jest oceną stanu zdrowia osoby orzekanej, ale oceną ograniczeń w możliwości jej funkcjonowania w życiu społecznymi zawodowym – będących następstwem naruszenia sprawności organizmu.

Brak jest jednoznacznych kryteriów kwalifikujących daną jednostkę chorobową do określonego stopnia niepełnosprawności, co wynika z faktu, iż każdy przypadek jest indywidualny i każdorazowo musi on być rozpatrzony po wnikliwej analizie dokumentacji medycznej, przeprowadzeniu badania przedmiotowego oraz jeżeli istnieją przesłanki medyczne po uzupełnieniu dokumentacji medycznej o wyniki badań dodatkowych oraz konsultacje specjalistyczne.

Nie przyznanie osobie chorej orzeczenia o niepełnosprawności albo o stopniu niepełnosprawności nie kwestionuje wystąpienia zdiagnozowanej choroby (dysfunkcji), w tym o charakterze przewlekłym, ale wskazuje, iż zakres ograniczeń funkcjonalnych nie potwierdza spełniania przez osobę orzekaną standardów i kryteriów określonych przepisami prawa.

Postępowanie przed zespołem orzekającym o niepełnosprawności jest dwuinstancyjne. Strona niezadowolona z rozstrzygnięcia I instancji wnosi odwołanie do właściwego organu II instancji (wojewódzkiego zespołu) za pośrednictwem organu I instancji (powiatowego zespołu). Odwołanie do II instancji nie ma prawnie wymaganej formy. Wystarczy, że strona stwierdzi, że jest niezadowolona z orzeczenia I instancji. Zespół orzekający w I instancji może zwrócić się do skarżącego o skonkretyzowanie zarzutów dotyczących wydanego orzeczenia.

W trakcie rozpatrywania odwołania organ II instancji obowiązany jest uwzględnić nowy stan prawny. Rozpatrując odwołanie organ II instancji – zgodnie z zasadą prawdy obiektywnej – ma obowiązek dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego i dopuszczenia nowych dowodów. Szczególnie widoczne jest to w sytuacji, kiedy stan zdrowia osoby niepełnosprawnej zmienia się już po wydaniu orzeczenia w I instancji, ale przed posiedzeniem składu orzekającego II instancji. Wówczas wojewódzki zespół w postępowaniu odwoławczym jest zobowiązany uwzględnić nową dokumentację medyczną, której strona nie przedstawiła składowi orzekającemu w I instancji. Jak wynika z powyższego przykładu – orzeczenia wyższych instancji nie mogą być wiążące dla organu I instancji, brak jest zresztą do tego odpowiednich instrumentów prawnych. Każda sprawa o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności jest indywidualna, nie można jej porównywać z inną, zwłaszcza nie znając dowodów, na których oparte zostało wydane orzeczenie sądu lub zespołu wojewódzkiego. Każdorazowo wszystkie elementy orzeczenia, oceniane są zgodnie z aktualną wiedzą medyczną, po wnikliwej analizie badania podmiotowego i przedmiotowego oraz ocenie aktualnych ograniczeń w codziennym funkcjonowaniu, dokonanej przez wszystkich członków składu orzekającego.

Jednocześnie ze względu na charakter podmiotu tego procesu, którym jest każdorazowo indywidualna osoba – co oznacza, iż każda osoba musi być traktowana autonomicznie, a tym samym dane zawarte w orzeczeniu nie mogą podlegać porównaniu – nieuzasadnionym jest porównywanie indywidualnie wydanych orzeczeń zarówno w tej samej jak i w różnych instancjach.

Od orzeczenia wydanego przez Wojewódzki Zespół przysługuje odwołanie do Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Postępowanie w sprawach odwołań jest wolne od kosztów i opłat sądowych.

Zasady finansowania zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności regulują przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Zgodnie z art. 6 ust. 1a przedmiotowej ustawy wydatki związane z tworzeniem i działalnością zespołów są pokrywane ze środków finansowych budżetu państwa. Wydatki te mogą być również pokrywane ze środków finansowych jednostek samorządu terytorialnego. W 2024 r. wydatki na obsługę działalności Zespołu, pochodzące z dotacji wyniosły 2 040 031,00 zł.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności powołuje i odwołuje Prezydent Miasta, po uzyskaniu zgody Wojewody, w ramach zadań z zakresu administracji rządowej. Nadzór nad orzekaniem o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności sprawuje Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych oraz Wojewoda. PZON w Sosnowcu funkcjonuje przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej jako jednostka wyodrębniona organizacyjnie i merytorycznie. Użycie przyimka „przy" oznacza współwystępowanie odrębność organizacyjną i merytoryczną o czym świadczy sposób powoływania i odwoływania zespołu, przewodniczącego oraz pozostałych członków. Jest więc jednostką o uprawnieniach organu orzekającego o stopniu niepełnosprawności jako I instancja. Obsługę finansowo – kadrową Zespołu zapewnia Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na podstawie Zarządzenia Prezydenta Miasta Sosnowca.

Obecnie w Zespole zatrudnionych jest 37 osób. W skład wchodzi 10 pracowników obsługi administracyjnej, z czego 5 pełni dodatkową rolę protokolantów podczas posiedzeń składów orzekających. Skład orzekający liczy 27 osób, w tym 17 lekarzy oraz 10 pozostałych członków. Pracownicy administracyjni realizują swoje obowiązki w godzinach od 7:00 do 15:00 oraz od 11:00 do 19:00, zgodnie z wcześniej ustalonym harmonogramem czasu pracy. Wynika to z faktu, że posiedzenia składów orzekających odbywają się w godzinach popołudniowych, co jest też dużym udogodnieniem dla osób ubiegających się o orzeczenie.

W 2024 roku Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sosnowcu zrealizował 12 711 zadań, co oznacza wzrost o 3 308 spraw, czyli około 35% w porównaniu do 9 403 spraw z roku 2023.

W ramach realizacji dodatkowych obowiązków, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności zrealizował w 2024 r. dwa nowe zadania. Od stycznia 2024 r. przyjmuje wnioski o wydanie decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia. Zespół niezwłocznie przekazuje wnioski po ich wpłynięciu do Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Województwie Śląskim. W 2024 r. Zespół przyjął 1 559 wniosków, które zostały zweryfikowane pod kątem prawidłowości i następnie przekazane do organu rozpatrującego. Od sierpnia 2024 r. dodatkowo Zespół wydał 888

zaświadczeń potwierdzających złożenie wniosku oraz określających termin ważności dotychczasowego orzeczenia, na podstawie art. 6bb ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 44, z późn. zm.). Oba zadania przyczyniły się do znaczącego wzrostu liczby realizowanych obowiązków.

W 2024 r. przyjęto 5 499 wniosków o ustalenie niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności, a wydano 4 921 orzeczeń, co skutkowało różnicą 578 nierozpatrzonych spraw. Część złożonych wniosków nie zakończyła się wydaniem orzeczenia, ponieważ sprawy zostały umorzone lub zakończone zgodnie z wykładnią prawa, na przykład z powodu zgonu osoby zainteresowanej (17 wniosków), wycofania (10 wniosków), umorzenia (4 wniosków), pozostawienia bez rozpatrzenia z powodu niestawiennictwa (26 wniosków), braków formalnych (3 wnioski) lub niekompletnej dokumentacji medycznej dołączonej do wniosku (9 wniosków). Ponadto 45 postępowań zostało zawieszonych na wniosek strony. Na pozostałą liczbę nierozpatrzonych spraw w 2024 r. wpływ miało przede wszystkim wprowadzenie ustawy z dnia 19 grudnia 2023 r. o szczególnych rozwiązaniach służących zachowaniu ważności niektórych orzeczeń o niepełnosprawności oraz orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (Dz. U. z 2023 r. poz. 2768). Na podstawie zapisów ustawy orzeczenia zostały przedłużone do 30 września 2024 r., jednak nie dłużej niż do dnia wydania nowego, ostatecznego orzeczenia. Konsekwencją zapisów ustawy był znaczny wzrost liczby złożonych wniosków we wrześniu oraz w czwartym kwartale 2024 r.

Ustawa z dnia 24 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1165) wprowadziła zmiany umożliwiające składanie wniosków nawet do 2 miesięcy przed upływem ważności orzeczenia, a w przypadku osób kończących 16 r. ż. – do 3 miesięcy. Wejście w życie zapisów ustawy również przyczyniło się do wzrostu liczby wniosków złożonych w czwartym kwartale 2024 r., których rozpatrzenie będzie możliwe dopiero w 2025 r., z uwagi na obowiązujące przepisy oraz techniczne możliwości Zespołu.

Tabela nr 19. Zadania realizowane przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w latach 2021 – 2024

Rodzaj sprawy		2021	2022	2023	2024
Liczba przyjętych wniosków o ustalenie niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności		3 800	4 260	4 793	5 499
w tym:	Osoby przed 16-tym r. ż.	302	332	410	482
	Osoby po 16-tym r. ż.	3 498	3 928	4 383	5 017
Liczba wydanych orzeczeń		3 672	3 890	4 893	4 921
w tym:	Osoby przed 16-tym r. ż.	294	320	383	468
	Osoby po 16-tym r. ż. – stopień niepełnosprawności	3378	3 570	4 510	4 453
Liczba wydanych legitymacji		1 185	1 556	2 337	2 483
w tym:	Osobom przed 16-tym r. ż.	97	119	138	204
	Osobom po 16-tym r. ż.	1 088	1 437	2 199	2 279

Rodzaj sprawy	2021	2022	2023	2024
Liczba przyjętych odwołań	258	295	242	336
Liczba wydanych kart parkingowych	1 010	1 292	1 818	1 774
Liczba przyjętych wniosków o wydanie kopii orzeczenia	130	183	213	172
Liczba przyjętych wniosków w sprawie wydania decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia (realizowane od stycznia 2024 r.)	-	-	-	1 559
Liczba wydanych zaświadczeń potwierdzających złożenie wniosku i określające termin ważności dotychczasowego orzeczenia (realizowane od sierpnia 2024 r.)	-	-	-	888
Razem przyjętych spraw do realizacji	**6 383**	**7 586**	**9 403**	**12 711**

Źródło: Dane PZON – opracowanie własne PZON

W 2024 r. na 5 017 osób, które złożyły wniosek o ustalenie stopnia niepełnosprawności, 1 162 to wnioski złożone w celu zdobycia odpowiedniego zatrudnienia. Posiadanie takiego orzeczenia stwarza możliwość podjęcia pracy w zakładach pracy chronionej lub na otwartym rynku pracy (na stanowiskach przystosowanych dla osób niepełnosprawnych). W dalszej kolejności najczęstszymi powodami składania wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności były:

- korzystanie z karty parkingowej (999 wniosków),
- korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji i z pomocy społecznej (1 128 wniosków),
- konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze (713 wniosków),
- uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego (648 wniosków),
- korzystania z innych ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów (359 wniosków),
- uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej (6 wniosków),
- szkolenie (2 wnioski).

W przypadku osób poniżej 16-tego r. ż. złożono 482 wnioski o ustalenie niepełnosprawności, w tym 352 do zasiłku pielęgnacyjnego, 101 do zasiłku stałego oraz 29 do innych ulg i uprawnień.

Od wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności w 2024 r. odwołanie złożyły 336 osób tj. ok. 6,8% liczby wydanych orzeczeń przez PZON.

Dla pełnego zobrazowania pracy Zespołu w Tabeli nr 21 przedstawiono liczbę wydanych orzeczeń z uwzględnieniem stopnia niepełnosprawności.

Dokonując analizy poniższych danych można stwierdzić, że zdecydowaną większość osób ubiegających się o ustalenie stopnia niepełnosprawności, czyli 77%, stanowiły w 2024 r. osoby pozostające bez zatrudnienia.

W grupie osób niepełnosprawnych dominują osoby w przedziale wiekowym powyżej 60 r. ż. W 2024 r. stanowili oni 60% wszystkich niepełnosprawnych orzeczonych przez Powiatowy Zespół w Sosnowcu. Drugą pod względem liczebności grupą są osoby w przedziale wiekowym 41-60 lat (prawie 28%) zaś trzecią – pomiędzy 26 a 40 r. ż. (7%). Około 5% wszystkich niepełnosprawnych stanowiły osoby poniżej 25 r. ż.

Z analizy danych ogólnych wynika, iż w roku 2024 prawie 39% niepełnosprawnych, którzy uzyskali orzeczenie w Powiatowym Zespole w Sosnowcu, to osoby z wykształceniem średnim, z wykształceniem zasadniczym zawodowym - 28%. 16% stanowiły osoby z wykształceniem wyższym, a 15% z wykształceniem podstawowym. Najmniej liczną grupę stanowiły osoby z wykształceniem mniej niż podstawowym – 2% .

Wśród osób niepełnosprawnych, które uzyskały orzeczenie w ubiegłym roku przeważały kobiety (56%) w stosunku do liczby mężczyzn (44%).

Z kolei w grupie osób niepełnosprawnych przed 16-tym r. ż. większość stanowią osoby w przedziale wieku od 8 do 16 lat – 57%. Następna grupa to przedział wieku od 4 do 7 lat (27%) a najmniej liczna grupa to osoby od 0-3 roku życia, które stanowią 16% wszystkich osób, które uzyskały orzeczenie o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych w roku 2024. Analiza ww. osób ze względu na płeć wskazuje na dość wyraźną przewagę płci męskiej (65%). Jest to wynik wyraźnie inny niż w analizie dotyczącej osób po 16-tym roku życia, gdzie wśród osób niepełnosprawnych mężczyźni stanowili mniejszość (44%). Dane statystyczne dotyczące osób niepełnosprawnych poniżej 16-tego r. ż. przedstawiono w Tabeli nr 20.

Tabela nr 20. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności, wieku i płci w 2024 r.

L.p.	Przyczyny niepełnosprawności	Razem liczba orzeczeń	WIEK			PŁEĆ	
			od 0-3 lat	od 4-7 lat	od 8-16 lat	K	M
1	01-U	35	0	2	33	12	23
2	02-P	25	0	5	20	12	13
3	03-L	29	6	7	16	11	18
4	04-O	8	1	3	4	2	6
5	05-R	17	5	4	8	8	9
6	06-E	14	2	6	6	7	7
7	07-S	16	7	5	4	6	10
8	08-T	8	4	1	3	3	5
9	09-M	8	0	5	3	3	5
10	10-N	57	17	21	19	22	35
11	11-1	49	6	9	34	22	27
12	12-C	152	17	47	88	37	115
	RAZEM	**418**	**65**	**115**	**238**	**145**	**273**

Źródło: Dane PZON – opracowanie własne PZON

Objaśnienia:

01-U - upośledzenia umysłowe,
02-P - choroby psychiczne,
03-L - zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,
04-O - choroby narządu wzroku,
05-R - upośledzenia narządu ruchu,
06-E - epilepsja,
07-S - choroby układów oddechowego i krążenia,
08-T - choroby układu pokarmowego,
09-M - choroby układu moczowo-płciowego,
10-N - choroby neurologiczne,
11-I - inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego
12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe

Tabela nr 21. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności, stopnia niepełnosprawności, wieku, płci, wykształcenia i zatrudnienia w 2024 r. – osoby powyżej 16-tego r. ż.

		STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI				WIEK				PŁEĆ		WYKSZTAŁCENIE					ZATRUDNIENIE	
Lp.	Symbole	znaczny	umiark.	lekki	razem	16-25	26-40	41-60	60 i więcej	K	M	poniż podst.	podst.	zasad.	średnie	wyższe	TAK	NIE
1	01 – U	15	13	1	29	16	7	5	1	15	14	6	11	11	1	0	6	23
2	02 – P	90	302	22	414	60	91	181	82	238	176	12	84	106	155	57	136	278
3	03 – L	19	76	103	198	15	12	25	146	107	91	4	33	56	77	28	37	161
4	04 – O	31	18	7	56	5	6	11	34	31	25	1	9	12	22	12	16	40
5	05 – R	171	416	238	825	27	30	270	498	504	321	14	96	225	348	142	204	621
6	06 – E	3	47	4	54	14	10	21	9	33	21	0	12	13	23	6	26	28
7	07 – S	356	296	49	701	14	11	123	553	329	372	15	110	245	258	73	98	603
8	08 – T	152	62	15	229	5	17	66	141	100	129	1	24	74	84	46	49	180
9	09 – M	264	93	11	368	2	20	125	221	249	119	4	27	88	157	92	118	250
10	10 – N	567	504	51	1 122	30	48	274	770	635	487	30	171	323	441	157	203	919
11	11 – I	120	145	24	289	22	34	105	128	157	132	6	33	72	115	63	101	188
12	12 - C	17	23	8	48	43	4	1	0	12	36	9	23	3	12	1	4	44
	RAZEM	1 805	1 995	533	4 333	253	290	1 207	2 583	2 410	1 923	102	633	1 228	1 693	677	998	3 335

Źródło: Dane PZON – opracowanie własne PZON

Objaśnienia:

01-U upośledzenia umysłowe
02-P choroby psychiczne
03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu
04-O choroby narządu wzroku
05-R upośledzenia narządu ruchu
06-E epilepsja
07-S choroby układów oddechowego i krążenia
08-T choroby układu pokarmowego
09-M choroby układu moczowo-płciowego
10-N choroby neurologiczne
11- I inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego
12-C całościowe zaburzenia rozwojowe

Posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności, orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień w pierwszej kolejności określa status osoby nim dysponującej jako osoby niepełnosprawnej w sensie prawnym. Ponadto pozwala korzystać, po spełnieniu określonych warunków, z szeregu form pomocy, do których należą m.in.:

- w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia – możliwość uzyskania odpowiedniego zatrudnienia (w tym w zakładach aktywności zawodowej i zakładach pracy chronionej), możliwość uczestnictwa w szkoleniach (w tym specjalistycznych), korzystania ze ściśle określonych przywilejów pracowniczych (m.in.: prawo do dodatkowego urlopu wypoczynkowego, dłuższej przerwy w pracy, krótszego wymiaru czasu pracy), możliwość wsparcia działalności gospodarczej lub rolniczej,
- w zakresie rehabilitacji społecznej – możliwość uczestniczenia w terapii zajęciowej realizowanej w warsztatach terapii zajęciowej oraz możliwość uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych,
- dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby,
- ulgi w podatkach, zniżki w komunikacji, zwolnienie z opłat radiowo-telewizyjnych (abonamentu),
- usługi socjalne, opiekuńcze, terapeutyczne i rehabilitacyjne świadczone przez instytucje pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki,
- uprawnienia do zasiłku pielęgnacyjnego i innych świadczeń rodzinnych (np. dodatków do zasiłku rodzinnego związanych z niepełnosprawnością) oraz do zasiłku stałego z pomocy społecznej.

Od dnia 31 marca 2020 r. weszły w życie przepisy ustawy z dnia 31 marca 2020 r. *o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych* (Dz. U. z 2020 r. poz. 568).

Artykułem 1 pkt 14 tej ustawy wprowadzono zmiany do ustawy z dnia 2 marca 2020 r. *o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych* (Dz. U. z 2020 r. poz. 374) dodając art. 15h. Wskazany przepis wprowadził zasadę ciągłości ważności orzeczeń o niepełnosprawności oraz o stopniu niepełnosprawności do upływu 60 dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii.

Następnie w dniu 05 maja 2023 r. na podstawie ustawy z dnia 09 marca 2023 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1429) zmieniły się przepisy dotyczące przedłużenia ważności orzeczeń o stopniu niepełnosprawności oraz niepełnosprawności. Zgodnie z tymi przepisami orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, którego okres ważności:

1) upłynąłby do 31 grudnia 2020 r. – zachowuje ważność do 31 grudnia 2023 r.,
2) upłynąłby w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2021 r. – zachowuje ważność do 31 marca 2024 r.,

3) upłynąłby w okresie od 1 stycznia 2022 r. do dnia poprzedzającego dzień wejścia w życie niniejszego przepisu – zachowuje ważność do 30 września 2024 r.

– jednak nie dłużej niż do dnia wydania nowego ostatecznego orzeczenia o niepełnosprawności albo orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

W dniu 30 grudnia 2023 r. weszła w życie ustawa z dnia 19 grudnia 2023 r. o szczególnych rozwiązaniach służących zachowaniu ważności niektórych orzeczeń o niepełnosprawności oraz orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (Dz. U. z 2023 r. poz. 2768). Wejście w życie ww. ustawy oznaczało, że z mocy prawa ulegają przedłużeniu do dnia 30 września 2024 r. - jednak nie dłużej niż do dnia wydania nowego, ostatecznego orzeczenia – następujące orzeczenia o niepełnosprawności albo stopniu niepełnosprawności wydane na czas określony na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych:

a) orzeczenia o niepełnosprawności oraz orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wydane na czas określony, które zachowały ważność/uległy przedłużeniu na podstawie art. 23 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw,
b) orzeczenia o niepełnosprawności oraz orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, których okres ważności upłynął/upływa w okresie po 5 sierpnia 2023 r. i przed 30 września 2024 r.

Aktualnie w obowiązującym stanie prawnym zgodnie z przepisami wprowadzonymi w wyniku zmian ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2024 poz. 1961) z dnia 24 lipca 2024 r. oraz 25 września 2024 r., istnieje możliwość kontynuacji ważności orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, pod warunkiem że wniosek o wydanie kolejnego orzeczenia został złożony w czasie, gdy ważne było poprzednie orzeczenie. Jeśli wniosek o nowe orzeczenie zostanie złożony w okresie ważności posiadanego orzeczenia, zachowuje ono swoją ważność do momentu wydania nowego, ostatecznego orzeczenia. Jednakże nie może to trwać dłużej niż do ostatniego dnia szóstego miesiąca po dniu, w którym ważność orzeczenia miała miejsce. Oznacza to, że ważność orzeczenia nie może być przedłużona dłużej niż do tego terminu, nawet jeżeli proces wydania nowego orzeczenia trwa dłużej np. w przypadku odwołania się strony od wydanego orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności. Wprowadzone regulacje nakładają na Zespół dodatkowy obowiązek polegający na wydawaniu, w trakcie obsługi petentów, zaświadczeń potwierdzających złożenie wniosku oraz określających termin ważności dotychczasowego orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności.

Konsekwencją przedłużenia terminu ważności orzeczeń o niepełnosprawności oraz orzeczeń o stopniu niepełnosprawności będzie przewidziane w ustawie przedłużenie okresu przysługiwania świadczeń z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, zasiłków dla opiekunów, świadczeń lub dodatków na pokrycie kosztów utrzymania dziecka lub osoby

pełnoletniej w rodzinnej pieczy zastępczej, uzależnionych od terminu ważności orzeczeń o niepełnosprawności oraz orzeczeń o stopniu niepełnosprawności.

W 2024 r. Zespół orzekał w sprawach 66 obywateli Ukrainy. Środki w wysokości 19 800 zł zostały przekazane z Funduszu Pomocy na pokrycie kosztów orzekania w ramach realizacji zadania polegającego na udzielaniu pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego kraju. Niezbędne druki, w tym wnioski oraz informacje zostały przetłumaczone na język ukraiński.

Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych wydało oświadczenie, że Zespoły orzekające o niepełnosprawności wydają orzeczenia o niepełnosprawności oraz o stopniu niepełnosprawności osobom posiadających obce obywatelstwo w oparciu o te same przepisy prawa co osobom posiadającym obywatelstwo polskie.

VI. Pomoc realizowana przez Dział Dodatków Mieszkaniowych

1. Dodatki mieszkaniowe

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania nałożone ustawą o dodatkach mieszkaniowych. Dodatek mieszkaniowy jest świadczeniem pieniężnym wypłacanym z budżetu gminy, mającym na celu umożliwienie osobom o niskich dochodach pokrycie części kosztów utrzymania mieszkania. Taka forma pomocy dla osób, które przy wykorzystaniu własnych możliwości finansowych nie są w stanie pokryć obciążających ich kosztów związanych z zajmowaniem lokalu mieszkalnego, została wprowadzona *stawą z dnia 2 lipca 1994 r. o najmie lokali i dodatkach mieszkaniowych*. Obecnie zasady i tryb przyznawania, ustalania wysokości i wypłacania dodatków mieszkaniowych reguluje *Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych* (tekst jednolity Dz. U. z 2023 r. poz. 1335).

Zgodnie z wymienioną ustawą osoba ubiegająca się o dodatek mieszkaniowy musi spełniać ściśle określone przesłanki, do których zaliczamy m.in. posiadanie tytułu prawnego do zajmowanego lokalu mieszkalnego o określonej powierzchni normatywnej, w zależności od liczby członków gospodarstwa domowego i osiąganie odpowiedniego dochodu. Dodatek mieszkaniowy przysługuje, jeżeli średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego w okresie trzech miesięcy poprzedzających złożenie wniosku o przyznanie dodatku mieszkaniowego nie przekracza w gospodarstwie jednoosobowym 40% kwoty przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej i 30% tej kwoty w gospodarstwie wieloosobowym obowiązującej w dniu złożenia wniosku. Przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej za rok 2023 wynosiło 7 155,48 zł.

Od 1 stycznia 2004 r. wypłata dodatków mieszkaniowych w całości finansowana jest z budżetu gminy, na terenie której położony jest lokal. Świadczenie przyznawane jest zawsze na okres 6 miesięcy. Jego wysokość stanowi różnicę wysokości wydatków ponoszonych na utrzymanie mieszkania,

a wskazanym ustawą procentowym udziałem średniego miesięcznego dochodu gospodarstwa domowego.

Zgodnie z ustawą wysokość dodatku mieszkaniowego łącznie z ryczałtem na zakup opału nie może przekroczyć 70% wydatków czynszowych. Ustawa o dodatkach mieszkaniowych pozwala Radzie Gminy na obniżenie lub podwyższenie 70% wskaźnika w granicach 20 punktów procentowych. Oznacza to, że w zależności od uchwały rady gminy maksymalna wysokość wypłacanych dodatków mieszkaniowych może kształtować się w przedziale od 50% do 90% wydatków.

Rada Miasta uchwałą nr 374/XX/2019 z dnia 18 grudnia 2019 r. od stycznia 2020 r. ponownie obniżyła wysokość wskaźnika procentowego na czas nieokreślony tak, że wysokość dodatku mieszkaniowego łącznie z ryczałtem nie może przekraczać 50% wydatków faktycznie poniesionych na utrzymanie lokalu lub wydatków przypadających na normatywną powierzchnię zajmowanego lokalu.

W 2024 r. z pomocy w formie dodatku mieszkaniowego skorzystały 3 453 gospodarstwa domowe.

Wykres nr 8. Liczba gospodarstw domowych korzystających z dodatku mieszkaniowego w latach 2022 – 2024

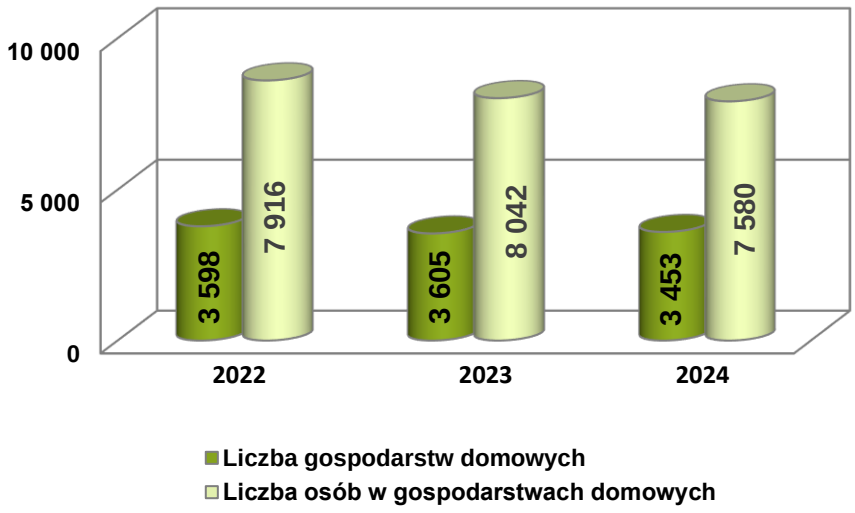

Źródło: Dane MOPS – opracowanie DDM

W 2024 r. w porównaniu do roku 2023 nieznacznie spadła liczba gospodarstw domowych oraz liczba wypłaconych świadczeń.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2024 r. na wypłatę świadczeń w formie dodatku mieszkaniowego wydał łącznie 11 286 914,47 zł. Wypłacono 33 403 świadczenia, a średnia kwota dodatku osiągnęła wartość 337,90 zł.

Tabela nr 22. Liczba i kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych w latach 2022–2024

Rok	Kwota wypłaconych dodatków w zł	Liczba wypłaconych dodatków	Średni dodatek w zł
2022	9 599 975	35 842	267,84
2023	10 799 308	35 687	302,61
2024	11 286 914	33 403	337,90

Źródło: Dane MOPS - opracowanie DDM

Wydatki poniesione na wypłatę świadczeń w 2024 r. były wyższe niż w roku 2023. Na wzrost wartości wypłaconych świadczeń miał wpływ przede wszystkim wzrost średniej kwoty wypłacanego dodatku mieszkaniowego. W 2023 r. średnia kwota wypłacanego świadczenia wynosiła 302,61 zł, a w 2024 r. wzrosła do 337,90 zł, czyli o 35,29 zł w stosunku do roku ubiegłego.

Wzrost wartości wypłacanych świadczeń był spowodowany następującymi czynnikami: od 9 lutego 2024 r. wzrosły kryteria uprawniające do przyznania dodatku mieszkaniowego: dla 1-osobowego gospodarstwa domowego kryterium wzrosło z kwoty 2 538,46 zł na 2 862,19 zł przy 15% udziale własnym. Dla wieloosobowego gospodarstwa domowego kryterium z kwoty 1 903,85 zł na jednego członka gospodarstwa domowego, wzrosło do 2 146,64 zł przy 12% (2-4 - osobowe gospodarstwo) i przy 10% dla gospodarstwa składającego się z 5 i więcej osób.

Na wzrost wartości średniej kwoty wypłacanego dodatku mieszkaniowego miało również wpływ podniesienie przez gminę kwoty stawki czynszowej za m² z 9,60 zł na 10,73 zł oraz wzrost opłat za m³ wody i odprowadzanie ścieków z 16,73 zł do 17,66 zł, a także opłat za centralne ogrzewanie i energię elektryczną. Cena kWh wzrosła z 0,8975 zł do 0,9643 zł, co wpływa na wysokość ryczałtu na zakup opału dla osób, których lokal nie jest wyposażony w instalację doprowadzającą energię cieplną, ciepłą wodę lub gaz przewodowy.

Tabela nr 23. Wartość, liczba oraz kwota średniego wypłaconego dodatku mieszkaniowego z podziałem na zasoby w latach 2022 – 2024

Rok	Wyszczególnienie	Ogółem	Komunalne	Spółdzielcze	Inne[1]
2022	**wartość wypłaconych świadczeń**	**9 599 975**	**4 518 093**	**2 309 633**	**2 772 249**
	liczba wypłaconych świadczeń	**35 842**	**15 787**	**9 633**	**10 422**
	kwota średniego dodatku w zł	**267,84**	**286,19**	**239,76**	**266,00**
2023	**wartość wypłaconych świadczeń**	**10 799 307**	**4 988 466**	**2 473 205**	**3 337 636**

Rok	Wyszczególnienie	Ogółem	Komunalne	Spółdzielcze	Inne[1]
	liczba wypłaconych świadczeń	**35 687**	**15 445**	**9 311**	**10 931**
	kwota średniego dodatku w zł	**302,61**	**322,98**	**265,62**	**305,34**
2024	**wartość wypłaconych świadczeń**	**11 286 914**	**5 199 242**	**2 649 524**	**3 438 148**
	liczba wypłaconych świadczeń	**33 403**	**14 452**	**8 768**	**10 183**
	kwota średniego dodatku w zł	**337,90**	**359,76**	**302,18**	**337,64**

[1] inne zasoby np.: prywatne, dawne zakładowe oraz wykupione na własność (wspólnoty mieszkaniowe)

Źródło: Dane MOPS- opracowanie DDM

Dodatek mieszkaniowy jest wypłacany zarządcy budynku lub osobie uprawnionej do pobierania należności za lokal mieszkalny, w którym mieszka wnioskodawca.

Najwięcej środków pieniężnych z tytułu dodatków mieszkaniowych przekazuje się dla najemców lokali mieszkalnych tworzących mieszkaniowy zasób gminy. W 2024 r. dla tej grupy najemców przekazano 46,06 % wszystkich środków wydanych na dodatki mieszkaniowe. Pozostałe środki trafiły do zasobów nie wchodzących w skład gminy, tj.: prywatnych, dawnych zakładowych, wykupionych na własność (wspólnoty mieszkaniowe), a także do spółdzielni mieszkaniowych.

Prawo do przeprowadzania wywiadów środowiskowych w miejscu zamieszkania wnioskodawcy daje możliwość eliminowania przypadków pobierania świadczenia przez osoby nieuprawnione. W 2024 r. przeprowadzono 62 wywiady weryfikujące stan majątkowy wnioskodawców oraz faktyczną liczbę wspólnie zamieszkujących członków gospodarstwa domowego.

2. Dodatek energetyczny

Od dnia 1 stycznia 2014 r. wprowadzony został zryczałtowany dodatek energetyczny dla odbiorcy wrażliwego energii elektrycznej zgodnie z *ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 roku – Prawo energetyczne* (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r. poz. 266, 834, 859).

Wypłata dodatku energetycznego zgodnie z art. 5f pkt 1 ustawy jest zadaniem z zakresu administracji rządowej. Dodatek energetyczny wypłacają gminy po otrzymaniu dotacji celowej z budżetu państwa na finansowanie wypłat dodatku energetycznego dla odbiorcy wrażliwego energii elektrycznej, któremu przysługuje zryczałtowany dodatek energetyczny.

Zgodnie z ustawą odbiorcą wrażliwym energii elektrycznej jest osoba, której przyznano dodatek mieszkaniowy w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1335), która jest stroną umowy kompleksowej lub umowy sprzedaży energii elektrycznej zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym i zamieszkuje w miejscu dostarczania energii elektrycznej (art. 3, pkt 13 c).

W 2024 r. Ośrodek nie realizował zadań z zakresu dodatków energetycznych zgodnie z art. 15 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym, który wskazuje, że wnioski o dodatek energetyczny złożone od dnia wejścia w życie ustawy do dnia 31 grudnia 2025 r. pozostawia się bez rozpoznania. W 2024 r. do Działu Dodatków Mieszkaniowych nie wpłynął żaden wniosek.

3. Refundacja podatku VAT za gaz

Ustawa o szczególnej ochronie odbiorców paliw gazowych w 2023 r. oraz 2024 r. w związku z sytuacją na rynku gazu reguluje zasady i tryb refundacji kwoty odpowiadającej podatkowi VAT wynikającej z opłaconej faktury dokumentującej dostarczenie paliw gazowych od 1 stycznia do 31 grudnia 2023 r. do odbiorcy paliw gazowych. Ustawa ta została znowelizowana 31 grudnia 2023 r. i okres, za który można wnioskować o zwrot podatku VAT za gaz został przedłużony do 30 czerwca 2024 r. O refundację mogą się ubiegać te gospodarstwa domowe, które używają gazu do celów grzewczych**.**

Korzystanie z gazu do ogrzewania domu/mieszkania musi potwierdzić wpis do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków. Główne źródło ogrzewania musi być wpisane lub zgłoszone do CEEB do dnia wejścia w życie ustawy tj. do 21 grudnia 2022 r., albo po tym dniu – w przypadku wpisania lub zgłoszenia do CEEB nowych źródeł ogrzewania.

Refundacja podatku VAT przysługuje osobie w gospodarstwie domowym:

- jednoosobowym – jeśli wysokość przeciętnego miesięcznego dochodu nie przekracza kwoty 2 100 zł,
- wieloosobowym – jeśli wysokość przeciętnego miesięcznego dochodu nie przekracza kwoty 1 500 zł na osobę.

Jeżeli wniosek został złożony w okresie:

- od 1 stycznia do 31 lipca - uwzględnia się dochód gospodarstwa domowego osiągnięty w przedostatnim roku kalendarzowym poprzedzającym rok, w którym złożono wniosek,
- od 1 sierpnia do 31 grudnia - uwzględnia się dochód gospodarstwa domowego osiągnięty w ostatnim roku kalendarzowym poprzedzającym rok, w którym złożono wniosek.

Wniosek o refundację podatku VAT można złożyć na piśmie, bądź za pomocą środków komunikacji elektronicznej, po opatrzeniu takiego wniosku kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo podpisem zaufanym. Wniosek o refundację podatku VAT należy złożyć w terminie do 30 września 2024 r. lub w ciągu 30 dni od dnia otrzymania faktury dokumentującej dostarczenie paliw gazowych.

Refundacja podatku VAT jest zadaniem zleconym gminie, wypłacanym ze środków Funduszu Covid-19. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2024 r. na wypłatę świadczeń z tytułu refundacji podatku VAT za gaz wypłacił 499 świadczeń na kwotę 109 149,92 zł. Średnia kwota wypłacanego świadczenia wynosiła 218,74 zł.

4. Dodatek osłonowy

Dodatek osłonowy jest świadczeniem pieniężnym, który ma na celu zapewnienie wsparcia dla osób najuboższych energetycznie i zrekompensowanie rosnących cen energii, gazu oraz produktów żywnościowych. Zasady i tryb przyznawania oraz ustalania i wypłaty dodatku osłonowego regulują przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 2021 roku o dodatku osłonowym . Ustawa ta została znowelizowana 31 grudnia 2023 r. Wnioski o dodatek osłonowy za okres od 1 stycznia do 30 czerwca 2024 r. można było składać od 01 stycznia do 30 kwietnia 2024 r. Wnioski złożone po tym dniu pozostały bez rozpatrzenia.

Dodatek osłonowy przysługiwał osobie w gospodarstwie domowym:

- jednoosobowym – jeśli wysokość przeciętnego miesięcznego dochodu nie przekracza kwoty 2 100 zł,
- wieloosobowym – jeśli wysokość przeciętnego miesięcznego dochodu nie przekracza kwoty 1 500 zł na osobę.

Dodatek osłonowy wynosił:

- 228,80 zł dla gospodarstwa domowego jednoosobowego,
- 343,20 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 2 do 3 osób,
- 486,20 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 4 do 5 osób,
- 657,80 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z co najmniej 6 osób.

Natomiast w przypadku, gdy głównym źródłem ogrzewania gospodarstwa domowego jest kocioł na paliwo stałe, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, piecokuchnia, kuchnia węglowa lub piec kaflowy na paliwo stałe, zasilane węglem lub paliwami węglopochodnymi, wpisane do centralnej ewidencji emisyjności budynków, dodatek osłonowy ulega podwyższeniu i wynosi rocznie:

- 286,00 zł dla gospodarstwa domowego jednoosobowego,
- 429,00 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 2 do 3 osób,
- 607,75 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 4 do 5 osób,
- 822,25 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z co najmniej 6 osób.

W przypadku przekroczenia kryterium dochodowego uprawniającego do otrzymania dodatku osłonowego obowiązuje tzw. zasada „złotówka za złotówkę”, gdzie wysokość należnego świadczenia ulega obniżeniu o kwotę przekroczenia przeciętnego miesięcznego dochodu. Minimalna kwota wypłacanych dodatków osłonowych wynosiła 20 zł, poniżej której dodatek osłonowy nie przysługiwał.

Ośrodek w 2024 r. wypłacił 4 355 dodatków osłonowych na kwotę 1 451 306,03 zł .

Wydano 655 decyzji odmownych, a 71 wniosków pozostawiono bez rozpatrzenia.

Tabela nr 24. Kwota i liczba wypłaconych dodatków osłonowych w 2024 r. według liczby osób w gospodarstwie domowym i posiadanego źródła ogrzewania

Liczba osób w gospodarstwie domowym	Liczba wypłaconych świadczeń	Wartość wypłaconych świadczeń w zł	
1 osoba	1 427	313 675,45	**X**
	461	128 041,72	Paliwo stałe
2-3 osoby	1 096	352 752,58	**X**
	406	163 743,38	Paliwo stałe
4-5 osób	665	299 465,15	**X**
	211	12 984,03	Paliwo stałe
6 i więcej osób	67	43 894,88	**X**
	32	26 263,64	Paliwo stałe
Razem	**4 355**	**1 451 306,03**	**X**

Źródło: Dane MOPS - opracowanie DDM

5. Bon energetyczny

Bon energetyczny jest świadczeniem pieniężnym, który ma na celu zapewnienie wsparcia dla osób najuboższych. Został wprowadzony ustawą z 23 maja 2024 r. o bonie energetycznym oraz o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia cen energii elektrycznej, gazu ziemnego i ciepła systemowego. Wnioski o bon energetyczny można było składać od 1 sierpnia do 30 września 2024 r. Wnioski złożone po tym dniu pozostały bez rozpatrzenia.

Bon energetyczny przysługiwał za okres od 1 lipca do 31 grudnia 2024 r. każdemu gospodarstwu domowego spełniającemu kryterium dochodowe. Dochody za 2023 r. nie powinny przekraczać 2 500 zł na osobę w gospodarstwie jednoosobowym lub 1 700 zł na osobę w gospodarstwie wieloosobowym.

W przypadku przekroczenia kryterium dochodowego uprawniającego do otrzymania bonu energetycznego obowiązuje tzw. zasada „złotówka za złotówkę", gdzie wysokość należnego świadczenia ulega obniżeniu o kwotę przekroczenia przeciętnego miesięcznego dochodu. Minimalna kwota bonu wynosiła 20 zł, poniżej której bon energetyczny nie przysługiwał.

Bon energetyczny wynosił:

- 300 zł dla gospodarstwa domowego jednoosobowego,
- 400 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 2 do 3 osób,
- 500 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 4 do 5 osób,
- 600 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z co najmniej 6 osób.

Osobom ogrzewającym domy źródłem zasilanym energią elektryczną (pompa ciepła/ogrzewanie elektryczne) przysługiwał podwyższony bon energetyczny w następujących wysokościach:

- 600 zł dla gospodarstwa domowego jednoosobowego,
- 800 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 2 do 3 osób,
- 1000 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 4 do 5 osób,
- 1200 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z co najmniej 6 osób.

Warunkiem jest wpisanie lub zgłoszenie takiego źródła do CEEB do 1 kwietnia 2024 r. – w przypadku źródeł już działających wcześniej, albo po tym dniu – w przypadku głównych źródeł ogrzewania zgłoszonych lub wpisanych po raz pierwszy do CEEB.

Ośrodek w 2024 r. wypłacił 6 274 bonów energetycznych na kwotę 2 456 128,13 zł. Wydano 795 decyzji odmownych, a 49 wniosków pozostawiono bez rozpatrzenia.

Tabela nr 25. Kwota i liczba wypłaconych bonów energetycznych w 2024 r. według liczby osób w gospodarstwie domowym i posiadanego źródła ogrzewania

Liczba osób w gospodarstwie domowym	Liczba wypłaconych świadczeń	Wartość wypłaconych świadczeń w zł	
1 osoba	2 710	791 217,42	**X**
	274	159 564,90	Ogrzewanie elektryczne
2-3 osoby	1 719	639 518,08	**X**
	238	169 770,27	Ogrzewanie elektryczne
4-5 osób	1 083	502 019,61	**X**
	123	115 762,59	Ogrzewanie elektryczne
6 i więcej osób	119	68 675,26	**X**
	8	9 600,00	Ogrzewanie elektryczne
Razem	**6 274**	**2 456 128,13**	**X**

Źródło: Dane MOPS - opracowanie DDM

VII. Świadczenia przeznaczane na wsparcie dla rodzin z dziećmi

W roku 2024 Dział Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych kontynuował realizację powierzonych zadań z zakresu świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych. Wydawano też zaświadczenia potwierdzające wysokość dochodu rodziny na potrzeby programu „Czyste Powietrze” – wydano 321 takich zaświadczeń.

1. Świadczenia rodzinne

W ramach świadczeń rodzinnych wyodrębnić można następujące rodzaje świadczeń: zasiłek rodzinny wraz z dodatkami do zasiłku rodzinnego, jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka, świadczenie rodzicielskie i świadczenia opiekuńcze, tj.: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy.

Zasiłek rodzinny – przysługuje na dziecko do ukończenia 18 r. ż. lub w przypadku kontynuowania nauki w szkole do 21 r. ż., zaś w przypadku dziecka niepełnosprawnego uczącego się do 24 r. ż. Świadczenie przysługuje, jeżeli dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 674 zł na osobę w rodzinie, a w przypadku rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym - 764 zł. W przypadku przekroczenia przez rodzinę kryterium dochodowego świadczenie wypłaca się w wysokości będącej różnicą pomiędzy kwotą przysługujących świadczeń, a kwotą o jaką przekroczono kryterium dochodowe. Jeżeli miesięczna wysokość świadczenia nie przekraczałaby kwoty 20 zł, świadczenie to nie przysługuje.

Wysokość zasiłku rodzinnego miesięcznie w 2024 r. wynosiła odpowiednio:

- 95 zł - na dziecko w wieku do ukończenia 5 r. ż.,
- 124 zł - na dziecko w wieku powyżej 5 r. ż. do ukończenia 18 r. ż.,
- 135 zł - na dziecko w wieku powyżej 18 r. ż. do ukończenia 24 r. ż.

Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki, których przyznanie uwarunkowane jest posiadaniem prawa do zasiłku rodzinnego oraz spełnieniem dodatkowych kryteriów, określonych w przepisach prawa. Jednocześnie można pobierać kilka rodzajów dodatków. Dodatki do zasiłku rodzinnego to:

- dodatek z tytułu urodzenia dziecka – jednorazowo 1 000 zł,
- dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego – 400 zł miesięcznie,
- dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej – 95 zł,
- dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego – 90 zł i 110 zł,
- dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego – jednorazowo 100 zł,
- dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania:
  - na zamieszkanie – 113 zł miesięcznie,
  - na dojazd do szkoły – 69 zł miesięcznie,
- dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka – od 193 zł do 273 zł miesięcznie (w przypadku posiadania dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością).

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka – świadczenie przyznawane w wysokości 1 000 zł na każde urodzone dziecko. Świadczenie uzależnione jest od dochodu rodziny – przysługuje przy dochodzie do 1 922 zł na osobę w rodzinie. Osoba deklarująca samotne wychowywanie dziecka musi mieć zasądzone alimenty od drugiego rodzica.

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia więcej niż dwoje dzieci podczas jednego porodu – świadczenie ustalone przez Gminę Sosnowiec. Zgodnie z Uchwałą Nr 677/XXXVIII/2013 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 23 maja 2013 r. wysokość zapomogi wynosi 5 000 zł na każde dziecko. Zapomoga przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka bez względu na dochód, jeżeli zamieszkują na terenie Miasta Sosnowca co najmniej rok przed urodzeniem dzieci. Przyznanie zapomogi poprzedzone jest wizytą pracownika socjalnego w środowisku osoby uprawnionej. Wniosek o przyznanie zapomogi składa się w terminie do 12 miesięcy od dnia urodzenia się dzieci. W 2024 r. nie wypłacono żadnego świadczenia.

Świadczenie rodzicielskie – świadczenie przysługujące przez rok od urodzenia dziecka w przypadku, gdy matka dziecka nie jest uprawniona do zasiłku macierzyńskiego na podstawie innych przepisów. W określonych sytuacjach świadczenie przysługuje również opiekunom dziecka nie będącym biologicznymi rodzicami, np. opiekunowi faktycznemu dziecka, rodzicom zastępczym niezawodowym, rodzicom przysposabiającym. Świadczenie przysługuje w kwocie 1 000 zł miesięcznie, jest niezależne od dochodu.

2. Świadczenia opiekuńcze

- Zasiłek pielęgnacyjny – przysługuje niepełnosprawnemu dziecku, osobom po 16 r. ż. z niepełnosprawnością w stopniu znacznym lub osobom niepełnosprawnym w stopniu umiarkowanym, jeżeli niepełnosprawność powstała przed 21 r. ż., a także osobom, które ukończyły 75 r. ż. W roku 2024 zasiłek pielęgnacyjny przysługiwał w kwocie 215,84 zł,
- Świadczenie pielęgnacyjne – w roku 2024 zmianie uległy zasady przyznawania świadczenia, wysokość świadczenia to 2 988 zł. Od stycznia 2024 r. świadczenie pielęgnacyjne może być przyznane na tzw. starych lub nowych zasadach wprowadzonych Ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz.U. 2023 poz. 1429) i tak odpowiednio:
  - świadczenie pielęgnacyjne na zasadach obowiązujących przed 1 stycznia 2024 r. przysługuje rodzicom, opiekunowi faktycznemu lub osobie zobowiązanej do alimentacji zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, którzy zrezygnowali z pracy i możliwości zatrudnienia na rzecz opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem lub osobą niepełnosprawną w stopniu znacznym. Prawo do świadczenia może być kontynuowane jedynie w przypadku, gdy opiekunowi osoby niepełnosprawnej przyznano prawo do tegoż świadczenia co najmniej do 31grudnia 2023 r.
  - świadczenie pielęgnacyjne na zasadach obowiązujących od 1 stycznia 2024 r. – świadczenie przysługuje wyłącznie opiekunom osób w wieku do ukończeniu 18 roku życia bez konieczności rezygnacji z aktywności zawodowej oraz faktu prowadzenia działalności rolniczej. Przy ustalaniu prawa do świadczenia pielęgnacyjnego nie jest już istotna data powstania niepełnosprawności osoby wymagającej opieki ani fakt, czy opiekun osoby

niepełnosprawnej ma ustalone prawo do własnych świadczeń z ZUS. Nowe regulacje przewidują, że w przypadku gdy opiekun sprawuje opiekę nad więcej niż jedną osobą niepełnosprawną w wieku do ukończenia 18 roku życia legitymująca się odpowiednim orzeczeniem to świadczenie pielęgnacyjne będzie przysługiwać wielokrotnie zgodnie z ilością osób, nad którymi jest sprawowana opieka.

– Specjalny zasiłek opiekuńczy – zasiłek został zlikwidowany z dniem 1 stycznia 2024 r. Zasiłek będzie jednak przysługiwał osobom, którym zostało do niego przyznane prawo za okres co najmniej do 31 grudnia 2023 r. Zasiłek przysługuje na zasadzie prawa nabytego osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359), ciąży obowiązek alimentacyjny jeżeli nie podejmują zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, bądź rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki, bądź pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Prawo do zasiłku uzależnione jest od dochodu rodziny i przyznawane jest na okresy zasiłkowe. Przy ustalaniu prawa do zasiłku obowiązuje kryterium dochodowe jak przy zasiłku rodzinnym. Zasiłek przysługuje w kwocie 620 zł miesięcznie.

Tabela nr 26. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych w latach 2022 - 2024

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba uprawnionych
2022	7 204	13 125	10 072
2023	6 985	11 659	9 524
2024	6 732	10 468	8 950

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DŚR

W 2024 r. ze świadczeń rodzinnych skorzystały 6 732 rodziny. Wypłacono 111 748 świadczeń dla 8 950 osób uprawnionych, na łączną kwotę 53 638 239 zł. Porównując dane na przełomie trzech ostatnich lat widoczny jest znaczny spadek ilości wypłacanych świadczeń uzależnionych od dochodu rodziny (zasiłki rodzinne z dodatkami oraz jednorazowe zapomogi z tytułu urodzenia dziecka). Jednocześnie zwiększeniu uległy ilości i kwoty wypłaconych świadczeń związanych z niepełnosprawnością (świadczenia i zasiłki pielęgnacyjne). Ostatecznie - pomimo spadku ilości świadczeń rodzinnych - w roku 2024 łączne wydatki na świadczenia rodzinne były o 19 % wyższe niż w roku 2023 oraz o 26% wyższe niż w roku 2022.

Tabela nr 27. Liczba wypłaconych świadczeń i wydatków w latach 2022 – 2024 (dane uwzględniają świadczenia wypłacane obywatelom Ukrainy)

Lp.	Wyszczególnienie	2022		2023		2024	
		Wydatki na świadczenia w zł	Liczba świadczeń	Wydatki na świadczenia w zł	Liczba świadczeń	Wydatki na świadczenia w zł	Liczba świadczeń
1.	Zasiłki rodzinne	4 642 447	40 735	3 929 501	34 149	3 033 083	26 264
2.	Dodatki do zasiłków rodzinnych	2 555 425	21 432	2 145 266	18 109	1 722 596	14 982
3.	Zasiłki rodzinne z dodatkami, do których prawo ustalono na podstawie art. 5 ust. 3 ustawy przez marszałka województwa	664	36	566	24	1 486	24
4.	Zasiłki rodzinne z dodatkami (1-3)	7 198 537	62 203	6 075 333	52 282	4 757 166	41 270
5.	Zasiłki pielęgnacyjne	11 218 218	51 981	11 753 809	54 458	12 170 137	56 386
6.	Świadczenia pielęgnacyjne na starych zasadach	20 584 948	9 815	24 386 506	10 025	28 307 653	9 627
7.	Świadczenie pielęgnacyjne na nowych zasadach	X	X	X	X	6 098 587	1 950
8.	Specjalny zasiłek opiekuńczy	30 380	49	31 703	52	21 700	35
9.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	526 000	526	313 000	313	225 000	225
10.	Świadczenie rodzicielskie	2 961 241	3 238	2 501 220	2 752	2 057 996	2 255
11.	**Razem świadczenia rodzinne**	**42 519 324**	**127 812**	**45 061 571**	**119 882**	**53 638 239**	**111 748**

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DŚR

3. Zasiłek dla opiekuna

Zasiłek przyznawany na podstawie ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz.U. 2020 poz. 1297) przysługuje osobom opiekującym się osobą niepełnosprawną, które uprzednio w związku ze zmianą przepisów utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego od 1 lipca 2013 r. Świadczenie wypłacane jest jedynie osobom, które miały je przyznane w dniu 31 grudnia 2023 r. Wysokość zasiłku w 2024 r. wynosiła 620 zł, wypłacono 48 zasiłki na łączną kwotę 29 760 zł. Z roku na rok maleje liczba uprawnionych do tego świadczenia z uwagi na brak możliwości składania nowych wniosków – zasiłek przewidziany jest jedynie dla osób kontynuujących to świadczenie.

4. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego

Świadczenie przyznawane jest osobom uprawnionym do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, w przypadku kiedy egzekucja alimentów jest bezskuteczna. Świadczenie przysługuje do ukończenia 18 r. ż., a w przypadku kontynuowania nauki w szkole lub szkole wyższej do 25 r. ż., natomiast przy znacznym stopniu niepełnosprawności – bezterminowo. Świadczenie przysługuje jeżeli dochód rodziny nie przekracza kwoty 1 209 zł na osobę w rodzinie. W przypadku niewielkiego przekroczenia kryterium dochodowego obowiązuje zasada „złotówka za złotówkę" – przysługujące świadczenie pomniejszane jest o kwotę równą przekroczeniu kryterium dochodowego, przy czym świadczenia nie wypłaca się, jeżeli ich wysokość byłaby niższa niż 100 zł. Świadczenie przysługuje w wysokości zasądzonych alimentów, ustawa przewiduje jednak maksymalną kwotę świadczeń przysługujących na osobę uprawnioną – tj. do końca września 500 zł miesięcznie, od października 1 000 zł miesięcznie.

Poniższa tabela obrazuje, że zarówno liczba rodzin korzystających ze świadczenia jak i liczba uprawnionych w ciągu ostatnich dwóch lat spadły odpowiednio o ponad 22% i 19%.

Tabela nr 28. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń funduszu alimentacyjnego w latach 2022 – 2024

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba uprawnionych
2022	896	2 913	1 192
2023	779	2 583	1 063
2024	695	2 333	955

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DŚR

Podobnie jak w przypadku innych świadczeń uzależnionych od dochodu rodziny zauważalny jest spadek liczby i kwot wypłacanych świadczeń. Coroczne wzrosty minimalnego wynagrodzenia, pomimo podniesienia pod koniec 2023 r. kryterium dochodowego powodują, iż z roku na rok wiele osób traci prawo do świadczenia z uwagi na przekroczenie kryterium dochodowego. W roku 2024 wypłacono o ponad 9% mniej świadczeń niż w roku poprzednim odnotowując ponad 6% spadek wypłaconych kwot. Porównanie tych samych wartości względem roku 2022 ujawnia spadki odpowiednio o ponad 13% i ponad 12%.

Tabela nr 29. Liczba przyznanych świadczeń i wydatków w zakresie świadczeń z funduszu alimentacyjnego w latach 2022 – 2024

Wyszczególnienie	2022		2023		2024	
	Kwota świadczeń w zł	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba świadczeń
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	4 886 446	11 423	4 599 860	10 938	4 291 279	9 908

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DŚR

Dział Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych realizuje również zadania ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w zakresie prowadzenia działań wobec dłużników alimentacyjnych. W tym zakresie przepisy ustawy regulują sposób i tryb postępowania wobec dłużników alimentacyjnych, którego głównymi elementami są:

- ścisła współpraca gminy z komornikami w zakresie poprawy skuteczności egzekucji,
- poszerzenie uprawnień komornika w zakresie postępowania egzekucyjnego,
- zwiększenie kontroli sądów nad działalnością komorników,
- ułatwienie w procedurze złożenia wniosku o egzekucję alimentów,
- stałe sprawdzanie sytuacji finansowej dłużnika alimentacyjnego poprzez przeprowadzanie wywiadu alimentacyjnego i odebrania oświadczenia majątkowego,
- wpisanie dłużnika alimentacyjnego do rejestru dłużników w Krajowym Rejestrze Sądowym,
- aktywizacja zawodowa dłużników alimentacyjnych, w tym kierowanie do robót publicznych,
- możliwość zatrzymania prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego w przypadku, gdy uniemożliwia on przeprowadzenie wywiadu alimentacyjnego i złożenia oświadczenia majątkowego lub odmawia podjęcia pracy, do której został skierowany, albo się od niej uchyla.

W 2024 r. wezwanie do stawienia się celem odebrania oświadczenia majątkowego i przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego wystosowano do 488 dłużników alimentacyjnych, z czego zgłosiły się 144 osoby, 38 osób zobowiązano do zarejestrowania się w Powiatowym Urzędzie Pracy jako osoba bezrobotna lub poszukująca pracy. W 51 przypadkach poinformowano PUP o konieczności podjęcia działań aktywizujących zawodowo.

Wobec pozostałych prowadzone są dalsze elementy postępowania przewidzianego w ustawie, tj. wszczęto postępowanie dotyczące uznania za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych, w pozostałych przypadkach podejmowane są inne działania zmierzające do ustalenia adresu dłużnika, wyjaśnienia powodów niestawienia, itp. Decyzje o uznaniu dłużnika za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych wydano wobec 40 osób. Wydanie prawomocnej decyzji w tym zakresie umożliwia w dalszej kolejności skierowanie wniosku o ściganie dłużnika alimentacyjnego za przestępstwo

niealimentacji i złożenie wniosku o odebranie prawa jazdy. W 2024 r. skierowano 15 wniosków o odebranie prawa jazdy oraz 48 zawiadomień do organów ścigania.

W tym miejscu należy nadmienić, iż zgodnie z obowiązującym od 1 czerwca 2017 r. brzmieniem Kodeksu karnego, obowiązek składania zawiadomień o niealimentacji za co najmniej 3 miesiące nałożono na organ przyznający zasiłek rodzinny lub świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Aktualnie zawiadomienia takie kierowane są do organów ścigania każdorazowo, kiedy w aktach sprawy znajdują się dokumenty świadczące o niewywiązywaniu się przez rodzica z obowiązku alimentacji dziecka.

5. Świadczenie wychowawcze - Program „Rodzina 500+”

Od początku 2022 r. Dział Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych nie przyjmował już nowych wniosków o przyznanie świadczeń wychowawczych – od tego czasu nowe wnioski są realizowane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. W roku 2024 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wypłacał jedynie świadczenia przyznawane przez Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach na podstawie przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Prowadzone były również postępowania dotyczące nienależnie pobranych świadczeń za okresy wcześniejsze.

Tabela nr 30. Liczba złożonych wniosków oraz wydanych decyzji i pism administracyjnych w sprawie świadczenia wychowawczego w latach 2022 - 2024

Program „Rodzina 500+”	2022	2023	2024
Złożone wnioski, w tym:	x	x	x
elektronicznie	x	x	x
papierowo	x	x	x
Liczba dzieci, na które złożono wnioski o świadczenie	x	x	x
liczba wydanych decyzji i rozstrzygnięć[1]	205	41	7
liczba pism administracyjnych	646	151	40

[1] decyzje i informacje o przyznaniu świadczenia

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DŚR

W 2024 r. w Sosnowcu ze świadczenia wychowawczego wypłacanego przez tutejszy ośrodek skorzystało 10 rodzin, programem łącznie objęto 11 dzieci.

Tabela nr 31. Kwota i liczba wypłaconych świadczeń wychowawczych w latach 2022 - 2024

Wyszczególnienie	2022		2023		2024	
	Kwota świadczeń w zł	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba świadczeń
Świadczenie wychowawcze – „Rodzina 500+”	67 404 655	135 411	36 034	88	41 857	106

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DŚR

Podobnie jak w przypadku realizowanych od wielu lat świadczeń rodzinnych oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego istnieje możliwość realizacji przyznanego świadczenia w formie rzeczowej lub w formie opłacania usług. Dotyczy to wyłącznie sytuacji, w których przyznane świadczenia są marnotrawione przez osobę je pobierającą. Każda uzyskana informacja o takiej sytuacji musi być potwierdzona przez pracownika socjalnego w drodze przeprowadzonego wywiadu środowiskowego. W roku 2024 nie realizowano takich świadczeń.

6. Świadczenie „Za życiem”

W 2024 r. kontynuowano realizację ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” w zakresie wypłaty jednorazowego świadczenia w wysokości 4 000 zł. Świadczenie przysługuje w przypadku urodzenia dziecka, u którego stwierdzono ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu. W 2024 r. wypłacono 14 takich świadczenia na łączną kwotę 56 000 zł

7. Pomoc materialna dla uczniów

Pomoc materialna dla uczniów z terenu Sosnowca realizowana jest przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu zgodnie z *Uchwałą Nr 282/XXIII/2015 Rady Miejskiej w Sosnowcu*. W ramach tej pomocy można wyodrębnić następujące rodzaje świadczeń: stypendium szkolne oraz zasiłek szkolny.

Stypendium szkolne – przyznawane jest uczniom i słuchaczom znajdującym się w trudnej sytuacji materialno-bytowej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie w szczególności, gdy w rodzinie tej występuje jedna z przesłanek społecznych. Świadczenie przysługuje, jeżeli dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 600 zł na osobę w rodzinie.

Osoby uprawnione do świadczeń w formie stypendium szkolnego to:

– uczniowie szkół publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych dla młodzieży i dla dorosłych oraz słuchacze kolegiów pracowników służb społecznych – do czasu ukończenia kształcenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 24 r. ż.,

- wychowankowie publicznych i niepublicznych ośrodków umożliwiających dzieciom i młodzieży, o których mowa w art. 16 ust. 7, a także dzieci i młodzież z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi, realizację odpowiednio obowiązku szkolnego i obowiązku nauki – do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki,
- uczniowie szkół niepublicznych nieposiadających uprawnień szkół publicznych dla młodzieży i dla dorosłych - do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki**,**
- wychowankowie publicznych i niepublicznych ośrodków rewalidacyjno–wychowawczych – do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki.

Wysokość stypendium szkolnego uzależniona jest od dochodu na osobę w rodzinie, sytuacji społecznej rodziny ucznia oraz okresu, na jaki przyznaje się stypendium szkolne. Zadanie realizowane jest na zasadzie zwrotu kosztów. Świadczenie wypłacane jest na wskazany rachunek bankowy jako refundacja przedłożonych faktur.

Stypendia szkolne wypłacane są jako refundacja przedłożonych faktur za zakup materiałów pomocnych w nauce szkolnej.

Zasiłek szkolny - ma charakter uznaniowy i może być przyznany niezależnie od otrzymywanego stypendium w przypadku zaistnienia zdarzenia losowego powodującego przejściowo trudną sytuację materialną ucznia, przykładowo: nagła choroba, śmierć, kradzież, pożar lub inne zdarzenie nadzwyczajne i nieprzewidywalne. Wniosek należy składać w terminie nie dłuższym niż dwa miesiące od wystąpienia zdarzenia losowego. Maksymalna wysokość zasiłku szkolnego w roku szkolnym wynosi 620 zł.

Tabela nr 32. Liczba złożonych wniosków o przyznanie pomocy materialnej w latach 2022 - 2024

Wyszczególnienie	Liczba złożonych wniosków w roku szkolnym			Liczba przyznanych świadczeń w roku szkolnym		
	2022/2023	2023/2024	2024/2025	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Stypendia szkolne	480	417	338	377	309	263
Zasiłki szkolne	33	33	28	33	33	22

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DŚR

Tabela nr 33. Kwota przyznanych świadczeń w latach 2022 - 2024

Wyszczególnienie	Kwota świadczeń w zł		
	2022	2023	2024
Stypendia szkolne	487 909,96	476 767,64	320 777,84
Zasiłki szkolne	19 840	20 460	13 640

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DŚR

Tabela nr 34. Liczba korzystających ze świadczeń w latach 2022 - 2024

Wyszczególnienie	Liczba rodzin			Liczba uczniów otrzymujących świadczenie		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Stypendia szkolne	288	244	202	437	309	263
Zasiłki szkolne	27	28	12	33	33	18

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DŚR

Uchodźcy z Ukrainy również są objęci pomocą materialną dla uczniów. W roku 2024 do Ośrodka wpłynęły 43 wnioski o stypendium szkolne i jeden wniosek o zasiłek szkolny. Na pomoc dla uczniów - uchodźców z funduszu pomocowego przeznaczono łącznie 35 329,44 zł, w tym 34 709,44 zł na stypendia szkolne i 620 zł na zasiłki szkolne. Pomocą objęto 30 uczniów.

VIII. Udzielanie pomocy w ramach ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej

1. Wspieranie rodzin z dziećmi w prawidłowym funkcjonowaniu

Zadania Gminy w zakresie wspierania rodzin biologicznych w prawidłowym funkcjonowaniu w 2024 r. realizowała Sekcja Asysty Rodzinnej, w skład której wchodziło 15 asystentów rodziny (stan na 31 grudnia 2024 r. - 14 asystentów) oraz pedagog. Zadaniem ww. pracowników jest organizowanie wsparcia dla rodzin niewydolnych wychowawczo, w których istnieje potencjalne zagrożenie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej, a także pomoc rodzicom, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, w odzyskaniu zdolności prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych tak, aby dziecko mogło powrócić do naturalnego środowiska rodzinnego. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pomoc taka odbywa się przez pracę z rodziną – wsparcie w opiece i wychowaniu. Działania te mogą być realizowane poprzez przydzielenie rodzinie asystenta, udzielanie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, zapewnienie usług opiekuńczych i specjalistycznych, organizowanie grup wsparcia lub grup samopomocowych, pomoc rodzin wspierających czy placówek wsparcia dziennego.

W 2024 r. wsparciem asystentów objętych było 259 rodzin z 517 dziećmi. Ze wszystkimi rodzinami zostały sporządzone indywidualne plany pracy. Asystenturą objęte zostały rodziny typowane przez pracowników socjalnych, kuratorów rodzinnych, szkoły a 53 rodziny zostały zobowiązane do współpracy z asystentem na mocy postanowienia Sądu. 4 rodziny współpracują z asystentami w oparciu o złożony wniosek wynikający z Ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem".

W zakresie realizacji planów pracy i w zależności od indywidualnych potrzeb rodzin asystenci:

- współpracowali z pracownikami socjalnymi – 148 rodzin,
- współpracowali z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i kuratorem rodzinnym – 142 rodziny,
- współpracowali z grupą diagnostyczno-pomocową Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy domowej – 46 rodzin,
- współpracowali z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz z Centrum Leczenia Uzależnień – 15 rodzin,
- udzielali pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, uczyli ekonomicznego dysponowania budżetem domowym, informowali, pomagali i dopilnowywali w uzyskaniu przysługujących rodzinom świadczeń, uświadamiali rodzinom hierarchię potrzeb bytowych i wydatków na ich zaspokojenie – 259 rodzin,
- motywowali członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych – 116 osób,
- udzielali pomocy w poszukiwaniu pracy zarobkowej – 102 osoby,
- udzielali pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym uczyli prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, wypełniania codziennych obowiązków związanych z prowadzeniem domu, utrzymywaniem czystości, podziałem obowiązków domowych pomiędzy różnych członków rodziny – 259 rodzin,
- udzielali pomocy w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi – 226 rodzin,
- udzielali wsparcia w zakresie potrzeb zdrowotnych dzieci poprzez osobisty kontakt z placówkami ochrony zdrowia – 83 rodziny,
- udzielali wsparcia dzieciom – 122 dzieci rozpoczęło zajęcia psychoedukacyjne prowadzone w poradniach pedagogiczno-psychologicznych oraz zajęcia prowadzone przez pedagoga MOPS i placówki wsparcia dziennego,
- motywowali rodziców do utworzenia i udziału w zajęciach grupy wsparcia lub grupy edukacyjno-wspierającej – 112 osób,
- współpracowali ze szkołami i przedszkolami – 221 rodzin,

- dokonywali okresowej oceny sytuacji każdej rodziny, której okres współpracy z asystentem wyniósł minimum 6 miesięcy – za okres od stycznia do grudnia 2024 r. sporządzono 390 ocen rodzin,
- sporządzali opinie o rodzinie na wniosek sądu – 95 opinii,
- organizowali spotkania zespołów multiprofesjonalnych – 53 spotkań.

W 2024 r. w zajęciach wyrównawczych i usprawniających aparat mowy prowadzonych przez pedagoga uczestniczyło 143 dzieci. Przeprowadzono łącznie 280 indywidualnych zajęć z dziećmi oraz 410 konsultacji z ich rodzicami.

Asystenci wraz z pedagogiem zorganizowali grupę wsparcia i grupę edukacyjno-wspierającą. W okresie od stycznia do grudnia 2024 r. odbyło się 19 spotkań, podczas których obecnych było łącznie 118 osób.

W ramach wspierania rodzin biologicznych oraz w ramach pracy na rzecz dziecka w okresie od stycznia do grudnia 2024 r. zostały zrealizowane następujące projekty socjalne:

1) **Ferie 2024 r. z wizytą w Cinema – City.**

W okresie ferii zimowych dzieci pochodzące z rodzin objętych wsparciem asystentów wzięły udział seansie filmowym w Cinema City w Sosnowcu. Dzieci zostały zaproszone na film „Akademia Pana Kleksa", który był uwspółcześnioną wersją klasycznej bajki Jana Brzechwy.

2) **Ferie 2024 r. z wizytą w Egzotarium.**

W okresie ferii zimowych dzieci pochodzące z rodzin objętych wsparciem asystentów odwiedziły Centrum Edukacji Ekologicznej – Egzotarium. Dzieci zwiedziły botaniczną część Egzotarium, w której poznały rośliny z różnych stref klimatycznych i geograficznych świata oraz stałą ekspozycję zwierząt, głównie ryb i gadów. Uczestników projektu szczególnie zachwyciła kolekcja egzotycznych ryb akwariowych. Dzieci obejrzały także film edukacyjny i wykonały karmniki dla ptaków, które po zakończeni zajęć umieściły w parku.

3) **Ferie 2024 r. z wizytą w Osikowej Dolinie**

W okresie ferii dzieci pochodzące z rodzin objętych wsparciem asystentów odwiedziły Osikową Dolinę i wzięły udział w warsztatach, podczas których wykonały figurkę psa z wiórków drzewa osikowego. Dzieciom podobały się zajęcia i bardzo były zaangażowane w swoją pracę.

Uczestnicy projektu spędzili wolny czas w sposób zarówno przyjemny, jak i kreatywny.

4) **Ferie 2024 r. z wizytą w „Tramp Klubie"**

W okresie ferii w 1 lutego 2024 r., dzieci pochodzące z rodzin objętych wsparciem asystentów skorzystały z atrakcji jakie proponuje „TRAMP KLUB" w Sosnowcu przy ul. Suchej 7b. Uczestnicy projektu bawili się pod okiem wykwalifikowanych instruktorów na trampolinach rekreacyjnych i sportowych, uczestniczyły w walce gladiatorów czy też sprawdzali się na ściance wspinaczkowej i w grze w koszykówkę.

Dzieci zostały zaproszone do „TRAMP KLUBU" w Sosnowcu, aby spędzić wolny czas w sposób zarówno przyjemny, jak i korzystny dla ich rozwoju fizycznego.

5) **„O uśmiech i radość dziecka"**

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu wraz z pomocą sponsorów zorganizował festyn z okazji Dnia Dziecka, zapewniając dzieciom uroczyste obchody ich święta. Do udziału w Festynie zaproszono 150 dzieci. Imprezę uświetniły warsztaty taneczne i plastyczne. Dzieci mogły malować palcami i pędzlami na folii, miały swój wkład w pomalowanie wraku samochodu. Szczególną atrakcją dla dzieci była możliwość zjeżdżania z dmuchanego zamku oraz skoki na trampolinie. Każdy z uczestników Festynu mógł upamiętnić swój udział poprzez zrobienie sobie zdjęcia w fotobudce. Nie zabrakło także atrakcji dla miłośników sportu, m.in. odbyły się konkurencje skakanie w workach czy mecz piłką nożną. Wszyscy uczestnicy Festynu otrzymali słodki poczęstunek, pączki, watę cukrową, kiełbaskę z grilla, popcorn oraz napoje. Dzieci dostały nagrody za udział w konkursach i konkurencjach sportowych. Festyn zakończył się miłym akcentem – każde dziecko z okazji swojego święta otrzymało prezent.

6) **Wakacje z klasą**

Projekt „Wakacje z klasą" przygotowany był dla 100 dzieci, których rodzice nie byli w stanie zapewnić wyjazdu wakacyjnego czy rozrywek sportowo - kulturalnych z uwagi na swoją trudną sytuację materialną lub deficyty w wypełnianiu roli opiekuńczo-wychowawczej. Celem projektu było zorganizowanie dzieciom czasu wolnego podczas wakacji oraz zaspokojenie ich potrzeb społecznych i kulturalnych.

Uczestnicy projektu mieli zapewnione wyżywienie w formie: śniadania, obiadu i podwieczorku. Odbyły się trzy dziesięciodniowe cykle. W każdym cyklów uczestnicy brali udział w wycieczce do: „Studia Filmów Rysunkowych" w Bielsku-Białej, „Funzeum" w Gliwicach i „Parku Kolejowego" w Ogrodzieńcu. Ponadto dzieci obejrzały seans filmowy oraz bawiły się w „Laserhause". Nie zabrakło atrakcji dla miłośników sportu, odbyły się zajęcia: w Parku Trampolin w Sosnowcu, Parku Linowym, na sali zabaw, a przy słonecznej pogodzie dzieci korzystały z kąpieliska miejskiego oraz brały udział w konkursach sportowych i grach zespołowych. Uczestnicy projektu byli pod opieką pracowników Sekcji Asysty Rodzinnej.

7) **Niespodzianki św. Mikołaja**

16 grudnia 2024 r. 70 dzieci uczestniczyło w imprezie mikołajkowej, która odbyła się w „Dworze Hubertus". Dzieciaki otrzymały poczęstunek w formie ciastek, pączków, cukierków oraz napoi. Odbyły się konkursy i zabawy taneczne. Uczestnicy bawili się przy dźwiękach radosnej muzyki, czekając na przybycie św. Mikołaja, który na zakończenie imprezy rozdał dzieciom paczki, w których dzieci odnalazło coś dobrego. Mikołajkowa impreza była dla uczestników projektu dniem pełnym radości. Każdemu dziecku pozostaną w pamięci miłe wspomnienia i prezenty.

2. Instytucjonalna piecza zastępcza

W przypadku stwierdzonych istotnych zaniedbań i nieprawidłowości w opiece, a także wychowaniu dzieci, koniecznym staje się odizolowanie dziecka od dotychczasowego środowiska wychowawczego poprzez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej.

W placówce opiekuńczo - wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego są umieszczane dzieci powyżej 10 r. ż., wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie.

W 2024 r. do sosnowieckich placówek skierowano 40 dzieci pochodzących z Sosnowca i 1 dziecko z poza terenu miasta. W 2024 r., nie skierowano dzieci do placówek na terenie innych powiatów.

Koszt utrzymania dzieci, które zostały umieszczone poza Sosnowcem w latach poprzednich i nadal tam przebywają wyniósł 462 232,58 zł.

Organizowanie opieki w placówkach opiekuńczo - wychowawczych jest zadaniem własnym powiatu, finansowanym ze środków gminy i powiatu.

3. Rodzinna piecza zastępcza

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są: rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa w tym pogotowie rodzinne) oraz rodzinny dom dziecka (RDD). Organizowanie opieki w rodzinach zastępczych należy do zadań własnych powiatu przy współfinansowaniu ze środków gminy. Zadanie to realizowane jest poprzez m.in.: pozyskiwanie nowych niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, szkolenia kandydatów oraz kwalifikowanie ich do funkcji rodzin zastępczych i RDD, a następnie zapewnienie pomocy i wsparcia w sprawowaniu pieczy zastępczej oraz dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci, rodzin zastępczych i RDD. W skład Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej (ZPZ), który realizował powyższe zadanie w 2024 r. wchodziło 16 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, 5 psychologów, 2 specjalistów, podinspektor, pomoc administracyjna oraz Kierownik Zespołu.

Tabela nr 35. Liczba dzieci objętych rodzinną pieczą zastępczą w latach 2020 – 2024 (stan na dzień 31 grudnia danego roku sprawozdawczego)

Rodzaj danych	2020	2021	2022	2023	2024
Rodziny zastępcze ogółem	230	236	231	245	244
Dzieci w rodzinach zastępczych	355	347	341	361	374
Spokrewnione rodziny zastępcze	171	169	165	167	155
Dzieci w rodzinach spokrewnionych	207	206	197	201	189
Niezawodowe rodziny zastępcze	42	50	50	58	66

Dzieci w rodzinach niezawodowych	55	63	65	74	85
Zawodowe rodziny zastępcze	12	11	9	12	14
Dzieci w rodzinach zawodowych	52	38	26	32	40
Rodzinny dom dziecka	5	6	7	8	9
Dzieci w rodzinnym domu dziecka	41	40	53	54	60

Źródło: Dane DR – opracowanie własne DR

Na koniec roku 2024 rodzinną pieczą zastępczą w mieście objętych było łącznie 374 dzieci (w tym 55 pełnoletnich wychowanków nadal przebywających w rodzinach zastępczych), które przebywały w 244 rodzinach zastępczych i RDD.

Aby zapewnić ciągłość funkcjonowania pieczy i mieć możliwość stałego umieszczania dzieci w nowych rodzinach zastępczych Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi we własnym zakresie szkolenia na rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe oraz RDD. Szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze prowadzone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu opiera się na autorskim programie psychologów Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Program został zatwierdzony kolejny raz w 2024 r. przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Rodzinom zastępczym, rodzinnym domom dziecka i dzieciom umieszczonym w rodzinnej pieczy, udzielano pomocy i wsparcia w zakresie poradnictwa psychologicznego. Udzielono 175 porad psychologicznych.

W 2024 r. funkcjonowało pozyskane z zasobów gminy mieszkanie przy ulicy Warszawskiej dla zawodowej rodziny zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego. W ciągu roku przebywało w nim 9 dzieci.

Ponadto rodziny zastępcze uzyskały:

- pomoc w utrzymywaniu kontaktów dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z rodzicami biologicznymi (odbyło się 329 spotkań dla 58 rodziców lub rodzin biologicznych dzieci),
- wsparcie w przygotowaniu rodzin i dzieci do procesu adopcyjnego: liczba zgłoszonych dzieci do ośrodków adopcyjnych – 28, liczba dzieci przysposobionych – 11,
- wsparcie w przygotowaniu powrotu dziecka do rodziców biologicznych - 12 dzieci powróciło do rodziców biologicznych.

Udzielono pomocy w opracowaniu indywidualnych programów usamodzielnienia 33 wychowankom z rodzin zastępczych. Ośmioro wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej zostało umieszczonych w placówce opiekuńczo - wychowawczej.

Sporządzono 702 okresowe oceny sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, które poprzedzone były posiedzeniami zespołu w skład którego wchodzili m.in.: rodzina zastępcza lub RDD, rodzice biologiczni, przedstawiciel ośrodka adopcyjnego, koordynator rodzinnej pieczy

zastępczej, psycholog ZPZ, asystent rodziny lub pracownik socjalny, przedstawiciele szkół, przedszkoli.

Sporządzono 104 oceny funkcjonowania rodziny zastępczej określające zasoby i deficyty rodziny oraz zawierające zalecenia w zakresie poprawy funkcjonowania.

Łączna kwota przeznaczona na wynagrodzenia dla rodzin zawodowych, rodzinnych domów dziecka, osób do pomocy i rodzin pomocowych w 2024 r. wyniosła 2 710 319,06 zł.

Rodzinom zastępczym i rodzinnym domom dziecka wypłacono świadczenia na ogólną kwotę 6 138 468,80 zł, w tym:

- świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci – 5 202 938,36 zł,
- dodatki z tyt. niepełnosprawności dziecka –123 561,64 zł,
- pokrycie wydatków związanych z potrzebami dziecka przyjmowanego – 64 812,94 zł,
- dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania – 89 920,00 zł,
- świadczenie na pokrycie kosztów remontu i dofinansowanie do opłat mieszkaniowych – 421 906,56 zł,
- świadczenie na pokrycie kosztów związanych ze zdarzeniem losowym – 46 520,00 zł,
- świadczenie na pokrycie niezbędnych i nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka – 14 000,00 zł.

W rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów w 2024 r. przebywało łącznie 84 dzieci, pochodzących z Sosnowca, a ich koszt utrzymania oraz koszty objęcia rodziny zastępczej opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wyniósł łącznie 1 625 508,08 zł. Natomiast w rodzinach zastępczych na terenie Sosnowca przebywało łącznie 79 dzieci pochodzących z innych powiatów. Powiaty te zwróciły do budżetu Urzędu Miejskiego w Sosnowcu koszty utrzymania dzieci oraz koszty objęcia rodziny zastępczej opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej na łączną kwotę 1 422 922,57 zł.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu w 2024 r. podejmował szereg działań w celu pozyskania nowych kandydatów na rodziny zastępcze, które polegały na dystrybucji ulotek i rozmieszczaniu plakatów w przestrzeni publicznej. Rozdystrybuowano ulotki i plakaty promujące ideę rodzicielstwa zastępczego np. w klubach sportowych, a baner promujący ideę rodzicielstwa zastępczego rozwieszony został na Stadionie Zimowym w Zagłębiowskim Parku Sportowym. W styczniu 2024 r. pracownicy Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej kontynuowali prowadzenie prelekcji dotyczących idei rodzicielstwa zastępczego. Zajęcia przeznaczone były dla uczniów III klas szkół podstawowych. Celem spotkań było budowanie świadomości uczniów na temat pieczy zastępczej. W 2024 r. prelekcje odbyły się w 3 klasach szkół podstawowych. 28 stycznia 2024 r. Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej wziął udział w finale Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, który odbył się na terenie ArcelorMittal Park. Wspólnie z uczniami ze Szkoły Podstawowej nr 29 w Sosnowcu pracownicy stworzyli barwny i pełen atrakcji punkt, gdzie można było zrobić sobie brokatowe tatuaże, zapleść warkoczyki oraz

skosztować pysznej waty cukrowej i popcornu. Dzięki przedsięwzięciu zaakcentowano wspólną troskę o dobro innych.

W lutym 2024 r. rodziny zastępcze wraz z dziećmi uczestniczyły w Zwiedzaniu Zagłębiowskiego Parku Sportowego ArcelorMittal Park w Sosnowcu, w skład którego wchodzi Hala Sportowa, Stadion Zimowy oraz Stadion Piłkarski. W zwiedzaniu uczestniczyło 45 osób, a uczestnikom wycieczki udało się zobaczyć trening reprezentacji Korei Południowej oraz reprezentacji Polski w hokeju. Dzieci wraz z opiekunami miały możliwość zobaczyć jak wygląda zaplecze stadionu piłkarskiego, wejść do szatni zawodników, zwiedzić zaplecze odnowy biologicznej. Uczestnicy otrzymali upominki oraz bilety na mecze Turniejów Prekwalifikacyjnych do Zimowych Igrzysk Olimpijskich 2026 r. W marcu 2024 r. pracownicy podczas Dni Bezpieczeństwa w ArcelorMittal Park wspierali stoiska edukacyjne służb i instytucji miejskich. Dzięki temu młodzież uczestnicząca w tym wydarzeniu zapoznana została z tematyką rodzicielstwa zastępczego. 21 marca 2024 r. we współpracy z Poradnią Psychologiczno- Pedagogiczną nr 2 w Sosnowcu zorganizowano szkolenie dla pedagogów szkolnych i przedszkolnych z zakresu podstawowej wiedzy o pieczy zastępczej. Wzięło w nim udział około 15 przedstawicieli placówek oświatowych.

18 maja 2024 r. rodziny zastępcze wraz z dziećmi odwiedzili Centrum Edukacji Ekologicznej – Egzotarium w Sosnowcu. Rodziny miały okazje zwiedzić ścieżki edukacyjne, palmiarnie, zobaczyć terraria, akwaria pełne ryb, gadów i płazów oraz nawiązać nowe relację między sobą. Uczestnicy ścieżkę edukacyjną przebyli w towarzystwie sympatycznych przewodniczek, które podzieliły się swoją wiedzą i ciekawostkami na temat zwierząt i roślin z najdalszych zakątków świata.

W maju 2024 r. z okazji dnia rodzicielstwa zastępczego, zorganizowano „Dzień Żeglarstwa Rodzinnej Pieczy Zastępczej". Dzięki uprzejmości i współpracy z Klubem Żeglarskim Zagłębie, spotkanie odbyło się nad pięknym Zalewem Przeczyckim w Boguchwałowicach. Otwarcie spotkania rozpoczęło się od tradycyjnego podniesienia bandery. Rodziny i dzieci skorzystały z takich atrakcji jak rejs jachtem, rowerki wodne, kajaki, pieczenie kiełbasek, dmuchana zjeżdżalnia, slack line. Celem spotkania było wyrażenie wdzięczności rodzinom zastępczym za ich codzienny wysiłek, poświęcenie oraz podziękowanie za pełnienie tak istotnej i wyjątkowej roli.

Pracownicy Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu promowali rodzicielstwo zastępcze w finale imprezy z okazji „Tygodnia Dziecka 2024", który odbył się 2 czerwca 2024 r. na Górce Środulskiej w Sosnowcu.

Od maja do czerwca 2024 r. pracownicy uczestniczyli i promowali rodzicielstwo zastępcze na piknikach rodzinnych w Przedszkolu Miejskim nr 54, w Przedszkolu Miejskim nr 55, w Szkole Podstawowej nr 29, w Szkole Podstawowej nr 9, w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 5. Pracownicy Zespołu przy słodkiej wacie cukrowej i pysznym popcornie, mieli okazję do rozmowy z uczestnikami pikników jak ważną rolę i funkcję pełnią rodziny zastępcze na terenie miasta.

Podczas dni otwartych w miesiącu czerwcu w nowej siedzibie SP ZOZ Rejonowego Pogotowia Ratunkowego w Sosnowcu, pracownicy przybliżali problematykę rodzicielstwa zastępczego. Rozdawano ulotki oraz materiały promocyjne, które miały zachęcić do pozostania rodziną zastępczą. 31 lipca 2024 r. pracownicy rodzinnej pieczy zastępczej we współpracy z Hotel Arena ASG w Sosnowcu, zorganizowali spotkanie integracyjne dla dzieci z rodzin zastępczych. Dzieci uczestniczyły w grze zespołowej, spędziły czas bardzo aktywnie na świeżym powietrzu.

W pierwszym półroczu 2024 r. Pracownicy Działu ds. Rodzin wraz z koordynatorami Rodzinnej Pieczy Zastępczej organizowali cykliczne spotkania „przy grach planszowych". Najważniejszym celem spotkań była integracja małoletnich z rówieśnikami, rozwój motoryki małej, ćwiczenia umiejętności planowania oraz logicznego myślenia, a także rozwijanie umiejętności skupienia uwagi, spostrzegawczości oraz pamięci. Zajęcia odbywały się w poniedziałki w godzinach popołudniowych w Klubokawiarni Księgarnia w Sosnowcu.

Pracownicy Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej wraz z BRICKS 4 KIDZ – ZAGŁĘBIE zorganizowali w miesiącu sierpniu 2024 r. wakacyjne półkolonie dla dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej. Zorganizowano mnóstwo atrakcji takich jak: Manufaktura Slime, budowanie z klocków LEGO, seanse filmowe, pizza, eksperymenty. Z uwagi na duże zainteresowanie tą formą integracji i spędzania wolnego czasu pod koniec sierpnia we współpracy z Salą Zabaw Czupurek zorganizowano kolejne półkolonie. Dzieci miały zapewnione mnóstwo atrakcji takich jak: wyjście na kręgle, piknik, wycieczkę do Chorzowskiego Planetarium, Park Trampolin. Z półkolonii w miesiącu sierpniu skorzystało razem18 dzieci z pieczy zastępczej.

20 września 2024 r. pracownicy Zespołu wsparli festyn rodzinny pn. „Zagórskie Pożegnanie lata", który odbył się w Szkole Podstawowej nr 9 im. Marii Konopnickiej w Sosnowcu. 27 września 2024 r. podczas „Święta Pieczonego Ziemniaka" zorganizowanego przez Szkołę Podstawową nr 21 w Sosnowcu pracownicy pieczy zapoznawali uczestników festynu z ideą rodzicielstwa zastępczego. W październiku promocja rodzicielstwa zastępczego skierowana była do seniorów podczas Sosnowieckich Dni Seniora w Sali Widowiskowo – Koncertowej Muza.

W listopadzie odbyło się spotkanie integracyjne dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej w Laserowym Centrum Rozrywki Laserhouse w Sosnowcu. Dzieci, które uczestniczyły w grach laserowych mogły rozwijać sprawność fizyczną i umiejętności strategiczne. W trakcie przerwy, podczas której zorganizowano poczęstunek, dzieci dzieliły się swoimi wrażeniami oraz budowały nowe relacje. Zwieńczeniem działań promocyjnych była uroczysta Gala dla rodzin zastępczych, która odbyła się 25 listopada 2024 r. w Sali Widowiskowo-Koncertowej Muza w Sosnowcu. To wydarzenie miało na celu nie tylko uhonorowanie tych, którzy zdecydowali się na pomoc dzieciom w potrzebie, ale także promowanie wartości rodzinnych oraz zwiększenie świadomości społecznej na temat pieczy zastępczej.

9 grudnia 2024 r. dla około 50 dzieci z pieczy zastępczej zorganizowano „Spotkanie z Mikołajem", w Przystanku Otwartej Kultury Kazimierz w Sosnowcu. Dzieci z rodzin zastępczych

oprócz otrzymania prezentów mogły uczestniczyć w różnorodnych zabawach, warsztatach plastycznych oraz warsztatach LEGO. Podczas spotkania dzieci mogły się poznać, wspólnie pobawić oraz nawiązać nowe przyjaźnie.

23 grudnia 2024 r. odbyło się przedświąteczne spotkanie w Urzędzie Miejskim. 18 dzieci z rodzin zastępczych miało okazje zwiedzić sale sesyjną i otrzymało bony upominkowe.

Pod koniec roku zorganizowano 2 spotkania integracyjne w kinie Helios oraz w kinie Kosmos w Katowicach. Dzieci wraz z rodzicami zastępczymi miały okazję poznać specyfikę kina studyjnego oraz obejrzeć ciekawe seanse filmowe.

W grudniu 2024 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej kontynuował szeroko zakrojoną kampanię społeczną promującą rodzicielstwo zastępcze „Otwórz serce - daj dom" pod patronatem Prezydenta Miasta Sosnowiec. Kampania działała głównie w mediach społecznościowych m.in. na Facebooku, Instagramie, YouTube, Twitterze, TikToku. Powstała Strona Internetowa http://www.otworzsercedajdom.pl/, nagrano również profesjonalne spoty/filmowe reklamowe. Dodatkowo film został wyemitowany w Telewizji TVP 3. Nawiązano współpracę z profesjonalną firmą zajmującą się obsługą mediów społecznościowych oraz wykupiono promowanie reklam na Facebooku, Instagramie, YouTube, Google. Politycy oraz osoby medialne chętnie udostępniały posty i filmy zwiększając zasięg kampanii. Dzięki szeroko zakrojonej promocji kampania osiągnęła ogólnopolski zasięg, a Ośrodek pozyskał nowe rodziny zastępcze zawodowe. W 2024 r. Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Sosnowcu, pozyskał pięć rodzin zastępczych zawodowych oraz jedną rodzinę zastępczą zawodową pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego, z którymi zawarł umowy. Razem umieszczono tam 22 dzieci. W 2024 r. przekształcono rodzinę zastępczą zawodową w rodzinny dom dziecka dzięki temu pozyskano dodatkowe 5 miejsc.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej planuje w 2025 kontynuować prowadzenie kampanii społecznej „Otwórz serce – daj dom" i nadal pozyskiwać kandydatów na rodziny zastępcze.

4. Świadczenia dla usamodzielniających się wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej

Na podstawie ustawy o wspieraniu i systemie pieczy zastępczej, procesem usamodzielnienia w 2024 r. objętych było łącznie 125 wychowanków pieczy zastępczej, w tym 79 wychowanków rodzin zastępczych i 46 wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Pełnoletni wychowankowie obejmowani byli kompleksową pomocą w procesie usamodzielnienia. W ramach tych działań wychowankowie korzystali z:

1) pomocy na kontynuowanie nauki – 103 osoby (60 pełnoletnich wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej i 43 pełnoletnich wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej),
2) jednorazowej pomocy na zagospodarowanie – 34 osoby (21 pełnoletnich wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej i 13 pełnoletnich wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej),

3) jednorazowej pomocy pieniężnej na usamodzielnienie – 32 osoby (22 pełnoletnich wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej i 10 pełnoletnich wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej),
4) pomocy w formie pobytu w mieszkaniu treningowym – 24 osoby (5 pełnoletnich wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej i 19 pełnoletnich wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej).

Łączna kwota świadczeń wypłaconych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu usamodzielnianym wychowankom rodzin zastępczych w 2024 r. wyniosła 633 727,11 zł.
Łączna kwota świadczeń wypłaconych usamodzielnianym wychowankom instytucjonalnej pieczy zastępczej w 2024 r. wyniosła 419 058,17 zł

5. Młodzież w projekcie konkursowym

Od czerwca 2024 r. Ośrodek realizuje projekt konkursowy „Trudny start, lepsza przyszłość", (współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2021-2027), w ramach którego wsparcie otrzymuje m.in. młodzież w wieku od 17 do 26 roku życia. Celem projektu jest rozwój usług społecznych wspierających wychowanków placówek w osiągnięciu samodzielności oraz pomocy w procesie stabilizacji życiowej. Działania projektowe polegają m.in. na treningu kompetencji społecznych, treningu kompetencji rodzicielskich, warsztatach z profilaktyki uzależnień, indywidualnych lekcjach języka angielskiego/niemieckiego, kursie prawa jazdy, psychoterapii indywidualnej i pracy z coachem. Działania te zmierzają do poprawy jakości usamodzielnienia w zakresie wsparcia młodzieży przebywającej w pieczy zastępczej. Projekt realizowany będzie do 31 maja 2028 r.

6. Opiekun tymczasowy sprawujący opiekę nad małoletnim obywatelem Ukrainy

W związku z konfliktem zbrojnym na Ukrainie od 24 lutego 2022 r. do Polski masowo przybywali obywatele Ukrainy. Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy uregulowała nową instytucję prawną tj. opiekuna tymczasowego dla dziecka obywatela Ukrainy, pozostającego bez opiekuna prawnego na terenie Polski. Zgodnie z przepisami małoletniego obywatela Ukrainy, który legalnie przebywał na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki osób dorosłych odpowiedzialnych za niego zgodnie z prawem obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej, reprezentuje oraz sprawuje pieczę nad jego osobą i majątkiem opiekun tymczasowy. Opiekuna tymczasowego ustanawia sąd opiekuńczy, a nadzór nad jego realizacją praw i obowiązków sprawuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

W Sosnowcu na dzień 31 grudnia 2024 r. przebywało 45 opiekunów tymczasowych, pod opieką których było 55 małoletnich, w tym Rodzinny Dom Dziecka z Ukrainy z 6 dzieci. Dane dotyczące Rodzinnego Domu Dziecka zostały wpisane do ministerialnej „Ewidencji małoletnich obywateli Ukrainy", którzy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej.

IX. Dochodzenie należności i prowadzenie postępowań administracyjnych w zakresie stosowanych ulg

Dział ds. Należności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej realizuje zadania związane z dochodzeniem należności Ośrodka. Szczególnym celem Działu jest prowadzenie postępowań zmierzających do odzyskania należności Ośrodka, określonych na podstawie decyzji administracyjnych.

Powyższe należności można podzielić wg rodzaju ustaw, z jakich wynikają:

- nienależnie pobrane świadczenia rodzinne, nienależnie pobrane świadczenia rodzinne wypłacone z Funduszu Pomocy Ukrainie
- nienależnie pobrane świadczenia z funduszu alimentacyjnego,
- nienależnie pobrane zaliczki alimentacyjne,
- nienależnie pobrane świadczenia wychowawcze,
- nienależnie pobrane świadczenia „Dobry start”,
- nienależnie pobrane dodatki mieszkaniowe, energetyczne, osłonowe, węglowe, elektryczne oraz dla gospodarstw domowych.
- nienależnie pobrane świadczenia z pieczy zastępczej, nienależnie pobrane świadczenia z tytułu dodatku wychowawczego, odpłatność z tytułu pieczy zastępczej,
- nienależnie pobrane świadczenia z pomocy społecznej (zasiłki stałe, okresowe i celowe, odpłatność rodziców za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej, usługi opiekuńcze, odpłatność za pobyt w DPS),
- należności od dłużników alimentacyjnych.

Zadania są prowadzone między innymi w oparciu o przepisy ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. W tym celu w pierwszej kolejności wystawiane są zawezwania do wykonania obowiązku zapłaty należności a następnie wydawane są upomnienia oraz tytuły wykonawcze, które przekazane do organu egzekucyjnego dają możliwość przymusowego ściągnięcia należności.

Tabela nr 36. Liczba wystawionych zawezwań, upomnień i tytułów wykonawczych z wyszczególnieniem rodzaju należności w 2024 r.

Lp.	Nazwa świadczenia	Liczba wystawionych zawezwań	Liczba wystawionych upomnień	Liczba wystawionych tytułów wykonawczych
1.	**Nienależnie pobrane świadczenia rodzinne, Nienależnie pobrane świadczenia rodzinne wypłacone z Funduszu Pomocy Ukrainie**	63	36	31
2.	**Nienależnie pobrane świadczenia wychowawcze**	4	3	5
3.	**Nienależnie pobrane świadczenia „dobry start”**	0	0	0

Lp.	Nazwa świadczenia	Liczba wystawionych zawezwań	Liczba wystawionych upomnień	Liczba wystawionych tytułów wykonawczych
4.	**Nienależnie pobrany fundusz alimentacyjny**	33	20	19
5.	**Nienależnie pobrane świadczenia z pomocy społecznej, pieczy zastępczej, dodatków mieszkaniowych, energetycznych, osłonowych, węglowych, elektrycznych oraz dla gospodarstw domowych**	79	74	68

Źródło: Dane DN – opracowanie własne DPŚ

Dochodzenie należności wobec dłużników alimentacyjnych następuje w drodze egzekucji sądowej prowadzonej przez komorników sądowych. W tym celu koniecznym jest wystawianie wniosku o przyłączenie bądź wszczęcie postępowania egzekucyjnego dla każdego dłużnika, którego wierzyciel otrzymał prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego na dany okres świadczeniowy. W 2024 r. wydano 659 wniosków przyłączenie się do egzekucji sądowej oraz 1 wniosek o wszczęcie egzekucji sądowej.

Dział ds. Należności prowadzi analitykę należności Ośrodka dotyczącą m.in. egzekucji komorniczej realizowanej w stosunku do dłużników alimentacyjnych. Poniższa tabela przedstawia zarówno kwoty zwrócone osobiście przez dłużników alimentacyjnych, jak i odzyskane z egzekucji komorniczej. Z poniższych danych dotyczących odzyskanych należności od dłużników alimentacyjnych, wnioskuje się spadek wyegzekwowanych kwot od dłużników alimentacyjnych w odniesieniu do roku ubiegłego. W roku 2024 odnotowano niższy wynik wygaszenia należności ze względu na zgon dłużnika alimentacyjnego.

Tabela nr 37. Kwoty wyegzekwowane od dłużników alimentacyjnych w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Kwoty zwrócone przez dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego	2 916 459	3 383 300	3 223 811
Umorzone należności od dłużników alimentacyjnych	0	0	0
Należności od dłużników, które wygasły w związku ze śmiercią dłużnika	2 726 029	1 798 680	1 509 660

Źródło: Dane DN – opracowanie własne DPŚ

W oparciu o odpowiednie przepisy prawne istnieje możliwość rozpatrzenia przez tutejszy organ wniosku i wydania stosownej decyzji administracyjnej w zakresie udzielenia ulgi w spłacie zobowiązania. Złożenie takiego wniosku powoduje konieczność dogłębnego zbadania sytuacji materialno-bytowej rodziny i stwierdzenie na tej podstawie uzasadnionych okoliczności do

zastosowania odpowiedniego rodzaju ulgi (rozłożenia na raty, odroczenia terminu płatności, odstąpienia od żądania zwrotu bądź umorzenia należności).

Tabela nr 38. Liczba wydanych decyzji w poszczególnych sprawach w 2024 r.

Lp.	Nazwa świadczenia	Rozłożenie na raty	Odmowa rozłożenia na raty	Odroczenie terminu płatności	Odmowa odroczenia terminu płatności	Umorzenie/ odstąpienie od żądania zwrotu	Odmowa umorzenia/ Odmowa odstąpienia od żądania zwrotu
1.	**Nienależnie pobrane świadczenia rodzinne**	52	0	12	0	0	17
2.	**Nienależnie pobrane świadczenia wychowawcze**	0	0	1	0	0	1
3.	**Nienależnie pobrane świadczenia „Dobry start”**	0	0	0	0	0	0
4.	**Nienależnie pobrany fundusz alimentacyjny**	13	0	4	0	3	8
5.	**Nienależnie pobrana zaliczka alimentacyjna**	0	0	0	0	0	0
6.	**Nienależnie pobrane dodatki mieszkaniowe, energetyczne, osłonowe, węglowe, elektryczne oraz dla gospodarstw domowych**	0	0	0	0	0	2
7.	**Nienależnie pobrane świadczenia z pieczy zastępczej**	0	0	0	0	0	0
8.	**Nienależnie pobrane świadczenia z pomocy społecznej**	12	0	10	0	6	4
9.	**Należności od dłużników alimentacyjnych**	14	3	1	0	0	11

Źródło: Dane DN – opracowanie własne DPŚ

Z powyższego zestawienia wynika, iż wnioski o udzielenie ulgi dotyczyły w większości: świadczeń rodzinnych, z funduszu alimentacyjnego, należności od dłużników alimentacyjnych, oraz pomocy społecznej, rzadziej świadczeń wychowawczych, z pieczy zastępczej, programu „Dobry start” czy też dodatków mieszkaniowych, energetycznych, osłonowych, węglowych, elektrycznych czy dla

gospodarstw domowych. W większości przypadków badając sytuację materialną zobowiązanego ustalano możliwość spłaty zadłużenia, czego wynikiem są decyzje o odmowie umorzenia oraz rozkładające na raty spłatę zadłużenia. Ze względu na szczególnie uzasadnione okoliczności dotyczące sytuacji materialnej, bytowej i zdrowotnej rodziny, uniemożliwiające spłatę należności w trzech przypadkach dokonano ulgi w postaci umorzenia należności a w sześciu przypadkach odstąpiono od żądania zwrotu.

X. Potrzeby Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na rok 2025

Potrzeby finansowe dotyczące realizowanych przez MOPS zadań, które nie znajdują zabezpieczenia w planie budżetowym na 2025 r. dotyczą:

1. Prognozowanych kosztów, jakie gmina poniesie za pobyt mieszkańców Sosnowca, umieszczonych w domach pomocy społecznej poza terenem miasta

Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. w domach pomocy społecznej poza terenem miasta przebywały 322 osoby. Obecnie na umieszczenie w domach pomocy społecznej poza terenem gminy oczekuje 65 osób. W ubiegłym roku umieszczonych zostało 77 osób, w tym 36 osób w domach pomocy społecznej poza terenem miasta. Należy spodziewać się, iż w bieżącym roku wydatki gminy z tytułu odpłatności zwiększą się, głównie ze względu na wzrost średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańców w DPS, w wielu przypadkach następujący od stycznia br. Dotychczasowe zmiany w tym zakresie oscylują w przedziale od 127 zł do 1 051,14 zł na jednego mieszkańca DPS. Należy podkreślić, iż z uwagi na stały proces starzenia się społeczeństwa, co potwierdzają dane demograficzne, liczba osób wymagających całodobowej opieki systematycznie wzrasta. Biorąc pod uwagę wydatki poniesione w okresie od stycznia do lutego 2025 r. oraz planowane na kolejne miesiące br. należy przypuszczać, iż plan finansowy na 2025 r. będzie niewystarczający w stosunku do realnych potrzeb. Ośrodek jak co roku będzie na bieżąco zgłaszał zapotrzebowanie na środki finansowe, które Urząd Miejski będzie przekazywał w kolejnych transzach aby zapewnić płynność realizacji zadania.

2. Potrzeby na wypłatę dodatku mieszkaniowego

W budżecie gminy na rok 2025 została zabezpieczona kwota 8 923 936,04 zł na wypłatę świadczeń z tytułu dodatków mieszkaniowych. Do końca 2025 r. planuje się wypłatę świadczeń o wartości 11 884 950 zł. Z powyższego wynika, że środki zaplanowane na rok 2025 są niewystarczające, a kwota niedoboru wyniesie 2 961 013,96 zł. Aby zapewnić płynność realizacji przedmiotowego zadania, brakujące środki będą na bieżąco uzupełniane w kolejnych transzach z budżetu gminy.

3. Inne potrzeby na środki z dotacji celowej budżetu państwa

Obecnie potrzeby na środki przekazywane z dotacji celowej budżetu państwa występują w zakresie:

- zasiłków stałych,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne za osoby pobierające zasiłek stały,
- zasiłków okresowych,
- programu „Posiłek w szkole i w domu”,
- refundacji podatku VAT dla odbiorców paliw gazowych w gospodarstwach domowych,
- świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego i zasiłków dla opiekunów,
- pomocy materialnej dla uczniów,
- jednorazowe świadczenie „Za życiem”,
- specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Środki z dotacji przekazywane są transzami. Na bieżąco składane jest zapotrzebowanie do Wojewody Śląskiego uwzględniające weryfikację występujących potrzeb na wypłatę wymienionych powyżej świadczeń.